

ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี
Management Strategies for Education for All of Pattani Community College

สุวัฒน์ ปุยพรม
Suwat Puiptom

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Arts in Social Development Administration
Prince of Songkla University

2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์	ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี
ผู้เขียน	นายสุวัฒน์ ปุຍพรม
สาขาวิชา	การบริหารการพัฒนาสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....

.....ประธานกรรมการ

(ดร.วันพิชิต ศรีสุข)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกสรี ลัดเลีย)

.....กรรมการ

(ดร.วันพิชิต ศรีสุข)

.....กรรมการ

(ดร.ณัฐ หลักชัยกุล)

.....กรรมการ

(ดร.ประจวบ ทองศรี)

.....กรรมการ

(ดร.ซ่มซู่ สาอุ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งแสง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยฉบับนี้มาจากการศึกษาของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคล
ที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ดร.วันพิชิต ศรีสุข)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(นายสุวัฒน์ ปุยพรม)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน
และไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายสุวัฒน์ ปุยพรม)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ชื่อวิทยานิพนธ์	ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี
ผู้เขียน	นายสุวัฒน์ ปุຍพรม
สาขาวิชา	การบริหารการพัฒนาสังคม
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีและพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ในด้านการบริหารที่เกี่ยวข้อง 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารนโยบาย ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา และด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ เป็นผู้รับบริการทางการศึกษา จำนวน 360 คน และกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี จำนวน 14 คน

ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี โดยภาพรวม 1) ด้านนโยบายการบริหารงาน อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$) 2) ด้านหลักสูตร อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 4.19$) 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 4.19$) 4) ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 4.12$) และ 5) ด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 4.16$)

ข้อเสนอยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์เพื่อการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน การเตรียมความพร้อมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน และจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีให้สอดคล้องกับภาระกิจการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน 2) ยุทธศาสตร์เพื่อการยกระดับการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน โดยขยายกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนให้มีความครอบคลุมตามปรัชญาการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน เพิ่มหลักสูตรตามความต้องการเฉพาะของผู้เรียนให้มากขึ้น โดยจัดการเรียนการสอนโดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในที่ตั้ง ภายใต้ความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรมโดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกกลุ่ม และ 3) ยุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน พันธมิตร ภาครัฐ - เอกชน โดยจัดทำบันทึกข้อตกลง เพื่อการใช้ทรัพยากรการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างวิทยาลัยชุมชนกับหน่วยงานทั้ง ภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาระกิจการจัดการศึกษา หรือมีกลุ่มเป้าหมายอยู่ภายใต้การควบคุมดูแล

Title: Management Strategies for Education for All of Pattani
Community College

Author: Mr.Suwat Puiprom

Major Program: Social Development Administration

Academic Year: 2017

ABSTRACT

This study aimed to: 1) assess the efficiency in educational facilitation for all by Pattani Community College and; and 2) develop strategies on the educational facilitation for all in terms of 5 aspects of concerned administration: policy management, curriculum, teaching/learning facilitation, educational resource management, and personnel. The quantitative sample group consisted of 360 educational service users and the qualitative on were 14 concerned personnel in the educational facilitation by Pattani Community College.

Results of the study revealed that, as a whole, the efficiency in educational facilitation for all was found at a high level this was based on the following : 1) task management policy ($\bar{X} = 4.33$), 2) curriculum ($\bar{X} = 4.19$), 3) teaching/learning facility ($\bar{X} = 4.19$), 4) educational resource management ($\bar{X} = 4.12$), and 5) personal ($\bar{X} = 4.16$).

Regarding the strategies on educational facilitation by Pattani Community College, the following were found: 1) improvement of managerial administration system to support the educational facilitation for all and knowledge/understanding of its philosophy as well as annual budget planning; 2) the elevation of educational facilitation for all by expanding target groups, increasing curricular programs, providing, educational services outside the campus; and 3) coordination with concerned alliances, and public/private sectors.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี สำเร็จ ลุล่วงได้ด้วยความกรุณา ดร.วันพิชิต ศรีสุข อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำ พร้อมทั้ง ตรวจทานข้อบกพร่องและให้ข้อเสนอแนะในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์ ขอกราบ ขอบพระคุณและระลึกถึงความกรุณานี้ตลอดไป

ขอขอบคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารการพัฒนาสังคม ภาควิชา สังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตลอดจนคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ที่มีส่วนช่วยเหลือ แนะนำ และชี้แนวทางให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณผู้บริหาร กรรมการสภา ครู อาจารย์ บุคลากร พี่ ๆ น้อง ๆ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ต่องานวิจัย และอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ ครอบครัวของข้าพเจ้าโดยเฉพาะ นางสมศรี พรหมไชย ซึ่งเป็นมารดา ที่คอยห่วงใย เป็นกำลังใจ ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

คุณประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์และสถาบันการศึกษาที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา มีส่วนร่วมในการวางรากฐานการศึกษาอบรม ให้การสนับสนุนผู้วิจัยตลอดมา

สุวัฒน์ ปุຍพรม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
Abstract	(6)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
นิยามศัพท์.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดการศึกษาเพื่อปวงชน.....	8
แนวคิดและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.....	14
แนวคิดด้านยุทธศาสตร์.....	26
แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ.....	34
บริบทวิทยาลัยชุมชน.....	36
วิทยาลัยชุมชนในต่างประเทศ.....	36
วิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย.....	41
บริบทวิทยาลัยชุมชนปัตตานี.....	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	62
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	67
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	71

สารบัญ (ต่อ)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	73
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	78
ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัย ชุมชนปัตตานี ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	80
ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี	96
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	119
อภิปรายผล.....	125
ข้อเสนอแนะ.....	128
บรรณานุกรม.....	130
ภาคผนวก.....	133
ประวัติผู้วิจัย.....	144

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	เปรียบเทียบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในวิทยาลัยชุมชน.....	51
2	หลักสูตรฝึกอบรม/ระยะสั้นของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ปีงบประมาณ 2557 ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี.....	59
3	สรุปจำนวนนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 – ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557.....	61
4	จำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่างแยกตามรูปแบบการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี.....	73
5	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	78
6	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารงานที่ส่งผลต่อการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี.....	80
7	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านหลักสูตรที่ส่งผลต่อการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี.....	83
8	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี.....	86
9	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี.....	90
10	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่ส่งผลต่อการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี.....	93
11	สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน – ปัจจัยภายนอก เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อ ปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี.....	101
12	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กรเพื่อสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี.....	105
13	ตารางวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี.....	112

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
1 รูปแบบระบบพื้นฐาน.....	25
2 แบบจำลองการจัดการเชิงยุทธศาสตร์.....	31
3 โครงสร้างการบริหารงานวิทยาลัยชุมชนปัตตานี.....	58
4 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	70

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเหมาะสม และมีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการในการใช้กำลังคนของประเทศ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงควรมีคุณสมบัติสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพบริบทรอบด้านที่เปลี่ยนแปลงไป ชีวิตที่มีการศึกษาย่อมมีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการปรับตัวและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจนถึงสามารถปรับสิ่งแวดล้อมให้มีประโยชน์แก่ตัวเองได้ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่จะทำให้ชีวิตหลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของสิ่งแวดล้อมและมีความเป็นใหญ่ในตัว การศึกษาที่แท้จริงนั้นเป็นภารกิจของชีวิตแต่ละชีวิต พุดให้สั้นลงก็คือ “การศึกษาเป็นกิจกรรมของชีวิต โดยชีวิต และเพื่อชีวิต” ดังคำที่ อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) กล่าวไว้ว่า “คนทุกคนต้องการเรียนรู้ แต่ก็ต้องการความสนุกสนานในการเรียนรู้ด้วย” หมายความว่า คนทุกคนจะต้องมีกิจกรรมหรือมีความสนุกสนานในการเรียนรู้ด้วย ดังที่พระมหากษัตริย์ ปัจโจปการี และ ทนงศักดิ์ ใจสบาย (2555) กล่าวไว้ว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับมนุษย์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการดำรงชีวิตกับคนอื่นได้อย่างปกติ การศึกษาในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการศึกษาในโรงเรียนและในมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่ยังหมายถึง การเรียนรู้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เพราะการเรียนรู้หมายถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับการเสริมสร้าง และปรับปรุงทัศนคติและความประพฤติตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ส่วนการศึกษาเป็นเรื่องความพยายามของบุคคลในวัยที่จะกำหนดแนวทางวิวัฒนาการให้สอดคล้องกับอุดมคติชีวิตของคน เพราะการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญของชีวิต

ประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของการศึกษาโดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไว้ในกฎหมายและนโยบายต่างๆ ของประเทศตั้งแต่แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559) กำหนดวิสัยทัศน์ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพโดยพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพ และมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยเป็นคนดี เก่ง มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะทางวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง มีความสุข มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์สามารถประกอบอาชีพ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นเป้าหมายและฐานหลักของการพัฒนาประเทศ

ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการศึกษาตลอดชีวิตหรือการศึกษาเพื่อปวงชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่โลกต้องเผชิญกับกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงและปัญหาอุปสรรคด้านต่าง ๆ อย่างมากมาย ดังจะเห็นได้จากการที่ทุกประเทศนำแนวคิดเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตหรือการศึกษาเพื่อปวงชนมาเป็นแนวคิดหลักในการจัดการศึกษาของประเทศ และมีการพัฒนา มีการปฏิรูปการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง เพื่อไปสู่เป้าหมายของการศึกษาเพื่อปวงชน สำหรับประเทศไทยนั้น ได้เห็นความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตหรือการศึกษาเพื่อปวงชนเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ เพราะประเทศไทยก็จำเป็นต้องพัฒนาประชาชนให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับสภาพความเปลี่ยนแปลงและปัญหาต่าง ๆ ของสังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม ประเทศไทยจึงได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาของชาติให้ยึดหลักการศึกษาคือตลอดชีวิตหรือการศึกษาเพื่อปวงชน โดยการกระจายโอกาสทางการศึกษาสู่ปวงชน ให้มีการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาคือตลอดชีวิตแก่ประชาชนทุกระดับ ทุกอาชีพ ทุกชุมชน ทุกเวลา ภายใต้กระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่ความรู้ต่าง ๆ พัฒนาไปอย่างรวดเร็วเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และภายใต้ความกดดันที่จะให้พลเมืองของชาติมีความรู้ที่ทันสมัย

การศึกษาเพื่อปวงชนเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ ซึ่งทั่วโลกภายใต้การนำขององค์การยูเนสโกต้องการนำประเทศสมาชิกให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคนทุกคนให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ยูเนสโกถือว่า การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ทุกคนควรได้รับ เพราะเชื่อว่าการศึกษาสามารถนำมาซึ่งคุณภาพของคนและคุณภาพของประเทศ และจากผลการจัดการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกโดยการสำรวจขององค์การยูเนสโกพบว่า ยังมีคนจำนวนมากที่ไม่ได้รับการศึกษาโดยเฉพาะคนที่เป็นชนกลุ่มน้อยในสังคม เช่น คนพิการ คนที่ด้อยโอกาส คนที่มีฐานะยากจน กลุ่มคนเหล่านี้ส่วนมากจะอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาและกำลังพัฒนา และกลุ่มประเทศต่าง ๆ เหล่านี้กำลังประสบปัญหาด้านคุณภาพของคนที่มีสาเหตุมาจากความไม่เท่าเทียมกันและความแตกต่างกันอย่างมาก ยูเนสโกเชื่อว่าการศึกษาตามหลักสิทธิมนุษยชนสามารถทำให้กลุ่มคนทุกชนชั้นมีความเท่าเทียมกันในสังคมได้เป็นอย่างดี แนวทางการจัดการศึกษาในลักษณะนี้เรียกว่า การศึกษาเพื่อปวงชน (Education For All) ซึ่งตามหลักการของการศึกษาเพื่อปวงชนนั้น องค์การยูเนสโกได้พยายามส่งเสริมให้นานาประเทศในสังคมโลกหันมาสนใจและใส่ใจกับการจัดการศึกษาตามหลักสิทธิมนุษยชนให้มากขึ้น (อรวรรณ นิมิตลุง, 2552)

อุดมศึกษาสู่ปวงชน มีความสำคัญที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้เล็งเห็น และพยายามให้การอุดมศึกษาเข้าสู่ปวงชนเพื่อให้เป็นพลังสมองที่จะช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ วันพิชิต ศรีสุข (2556) กล่าวว่า ประเทศไทยควรให้มีเรื่องของการอุดมศึกษาเข้าสู่ปวงชนเป็นวาระสำคัญของชาติที่ต้องขับเคลื่อนการอุดมศึกษาไปสู่ประชาชนอย่างเร่งด่วนเพื่อเสริมสมรรถนะของพลเมืองให้มีขีด

ความสามารถในการแข่งขันอย่างเพียงพอ ตลอดจนสามารถบริหารจัดการตนเองและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจจัดการศึกษาทั้งในรูปแบบอุดมศึกษาในระบบ อุดมศึกษานอกระบบ อุดมศึกษาตามอัธยาศัย หรืออุดมศึกษาตลอดชีวิต

วิทยาลัยชุมชนเกิดขึ้นครั้งแรกที่สหรัฐอเมริกา ในศตวรรษที่ 19 โดยในขณะนั้นสหรัฐอเมริกาเองจัดการศึกษาในระบบ (formal school) แต่สถาบันที่จัดการเรียนการสอนประสบปัญหาความไม่พร้อมของนักศึกษาในการเข้าเรียนสาขาวิชาเฉพาะ จึงเกิดแนวคิดในการจัดตั้งสถาบันที่มีลักษณะการเรียนเพื่อเตรียมเข้าวิทยาลัยวิชาการ (Academic College) ขึ้น ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นผลกระทบจากสงคราม ความจำเป็นที่ต้องมีการฝึกอบรม (training) และฝึกอบรมซ้ำ (retraining) ของบุคคลที่มีมากขึ้น ทำให้ความต้องการที่จะศึกษาพัฒนาอาชีพเพิ่มมากขึ้น และด้วยเหตุผลแนวความคิดในการขยายโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา จึงเกิดแนวความคิดการจัดการศึกษาแบบวิทยาลัยของปวงชน (College for All) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทางการศึกษา และตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เรียน โดยยึดถือนโยบายที่จะให้ทุกคนได้ศึกษาตามที่ตนต้องการ เพื่อเชื่อมต่อกับแนวความคิดที่จะจัดการศึกษาเพื่อชุมชน (Community Education) โดยต้องตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นเพื่อผลิตคนไปตอบสนองความต้องการของชุมชน การจัดการลักษณะนี้จึงกลายมาเป็นวิทยาลัยชุมชน (Community College) ซึ่งเป็นแบบอย่างในการจัดการในประเทศต่าง ๆ ในระยะต่อมา ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย (วันพิชิต ศรีสุข, 2556 : 5)

วิทยาลัยชุมชนในประเทศไทยได้แนวคิดมาจากวิทยาลัยชุมชนจากประเทศสหรัฐอเมริกา โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519) ได้กำหนดนโยบายการอุดมศึกษาให้ทดลองจัดการศึกษาแบบวิทยาลัยชุมชนขึ้น โดยปี พ.ศ. 2520 ได้มีการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนภูเก็ตขึ้น เป็นหน่วยงานเทียบเท่าคณะในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ต่อมา ในปี พ.ศ. 2527 กระทรวงศึกษาธิการมีความจำเป็นต้องลดการผลิตครูและเพื่อให้ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดจึงได้จัดตั้งวิทยาลัยชุมชนขึ้นในวิทยาลัยครู 4 แห่ง เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาในสาขาที่หลากหลาย ได้แก่ วิทยาลัยชุมชนพิบูลสงคราม วิทยาลัยชุมชนอุบลราชธานี วิทยาลัยชุมชนนครราชสีมา และวิทยาลัยชุมชนนครศรีธรรมราช แต่ยังไม่มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร เนื่องจากต่อมาได้มีพระราชบัญญัติวิทยาลัยครูให้สอนถึงระดับปริญญาตรี จึงไม่ได้ดำเนินการจัดการศึกษาในวิทยาลัยชุมชนของวิทยาลัยครูทั้ง 4 แห่ง และต่อมาในปี พ.ศ. 2537 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งวิทยาลัยชุมชนขึ้นในสถาบันการศึกษาเฉพาะทาง 77 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ และวิทยาลัยช่างศิลป์ โดยมุ่งให้ขยายบทบาทการจัดการศึกษาและบริการประชาชนให้กว้างขวางกว่าเดิม และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และได้ยุติการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2539 ต่อมารัฐบาลสมัย พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร

เป็นนายกรัฐมนตรี ได้จัดให้มีวิทยาลัยชุมชนโดยเฉพาะในจังหวัดที่ขาดแคลนสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเป็นสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาที่จัดการศึกษาและพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนที่ขาดโอกาส พลาดโอกาสทางการศึกษาด้วยเหตุความไม่พร้อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ให้มีการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนครั้งแรกใน 10 จังหวัด และขยายจัดตั้งในจังหวัดที่มีความพร้อมต่อไป โดยเน้นให้ประชาชน ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และจัดระบบที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย หลักสำคัญของวิทยาลัยชุมชน คือ การบริการการศึกษาที่สามารถให้ประชาชนได้เข้าถึงการศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ การจัดหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการและบริบทของชุมชน กระบวนการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการนำไปใช้ประโยชน์จริง รวมทั้งการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ของรัฐและเอกชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด (สุนันทา แสงทอง, 2556)

วิทยาลัยชุมชนปัตตานีเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นอีกหนึ่งองค์กรที่ให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของผู้ที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้สามารถเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาจนจบอนุปริญญา ทั้งนี้ มีเป้าหมายให้วิทยาลัยชุมชนปัตตานีเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สนับสนุนด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในจังหวัด ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดปัตตานี และให้การจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีเป็นส่วนที่เติมเต็มให้แก่ประชาชนในพื้นที่ของจังหวัดปัตตานีให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นการสนองนโยบายรัฐบาลในการสร้างความสามารถและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนให้ถึงประชาชนในระดับรากหญ้าในท้องถิ่น โดยดำเนินการกิจให้การศึกษาและฝึกอบรมด้านวิชาการและวิชาชีพตามหลักสูตรที่เน้นความสอดคล้องกับความต้องการชุมชนเป็นหลัก (วิทยาลัยชุมชนปัตตานี, 2557)

ภายใต้บริบทของพื้นที่ เงื่อนไขภูมิสังคม และสภาพการบริหารจัดการ ทำให้รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนของแต่ละวิทยาลัยชุมชนมีความแตกต่างกันโดยแต่ละวิทยาลัยชุมชนได้ยึดโยงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามกรอบนโยบายที่มาจากส่วนกลาง ภายใต้ปรัชญาอันเดียวกันคือ วิทยาลัยชุมชน พัฒนาคน พัฒนาท้องถิ่น จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ประจำปีการศึกษา 2553 – 2554 โดยหน่วยงานที่ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือสำนักงานรับรองและประเมินมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ทำการประเมินคุณภาพวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ประจำปีการศึกษา 2553 – 2554 ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.82 (วิทยาลัยชุมชนปัตตานี, 2556 : 144) ซึ่งมีผลการประเมินเป็นอันดับหนึ่งในวิทยาลัยชุมชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากความสำคัญที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น วิทยาลัยชุมชนปัตตานีเป็นการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคม โดยเปิดโอกาสให้กับผู้พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา และการจัด

การศึกษาหลักสูตรด้านทักษะอาชีพให้แก่ประชาชนตามความต้องการ ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ และถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ ซึ่งเป็นกลไกของการพัฒนาคนในพื้นที่อย่างยั่งยืน การวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำผลการวิจัยมาพิจารณาทบทวนรูปแบบการจัดการศึกษาและเป็นแนวทางในการพัฒนา ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนตามหลักสิทธิมนุษยชนให้มากขึ้น วิทยาลัยอื่น ๆ สามารถนำไปเป็นต้นแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ตลอดจนปรับบทบาทของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีให้เป็นการศึกษาในกระแสหลักเพื่อชุมชนมิใช่การศึกษาทางเลือก เป็นการศึกษาในระดับของวิทยาลัยชุมชนให้มีทิศทางที่กว้างขึ้น พร้อมทั้งมีการเชื่อมโยงการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนที่เชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศมากขึ้น โดยยังคงดำรงรักษา วิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนไว้ จึงทำให้เกิดการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีขึ้นมาในครั้งนี้

คำถามการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีเป็นอย่างไร
2. ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี
2. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

ขอบเขตการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาระหว่าง นโยบายการบริหารงาน หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา และบุคลากรและเจ้าหน้าที่ กับการบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี และการศึกษายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่บริการของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี จำนวน 12 อำเภอ

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

1. ประชากรด้านการศึกษาระดับปริญญา ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในวิทยาลัยชุมชน ระหว่างปี พ.ศ.2556 – 2558 จำนวน 3,510 คน

2. ประชากรด้านการศึกษาระดับคุณภาพ ประกอบด้วย กรรมการสภาผู้บริหารอาจารย์ประจำ อาจารย์พิเศษ ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบันของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี จำนวน 41 คน

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างการศึกษาระดับปริญญา ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในวิทยาลัยชุมชน ระหว่างปี พ.ศ.2556 – 2558 จำนวน 360 คน

2. กลุ่มตัวอย่างการศึกษาระดับคุณภาพ ประกอบด้วย กรรมการสภาผู้บริหารอาจารย์ประจำ อาจารย์พิเศษ ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบันของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี จำนวน 14 คน

4. ขอบเขตด้านเวลา

ในการศึกษาครั้งนี้มีการปรับเปลี่ยนตามสภาพความไม่สงบของพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามและวิเคราะห์ข้อมูล ในระยะเวลา 1 สิงหาคม ถึง 31 ธันวาคม 2559

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลจากการประเมินประสิทธิภาพ จะเป็นตัวกำหนดทิศทางการปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีต่อไป

2. ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี จะช่วยกำหนดทิศทาง และแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ตลอดจนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาเพื่อปวงชน หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับผู้พลัดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา และการจัดการศึกษาหลักสูตรด้านทักษะอาชีพให้แก่ประชาชนตามความต้องการ ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย

ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ และถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ

การจัดการศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนรู้ในวิทยาลัยชุมชนปัตตานี 3 รูปแบบ คือ 1) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชุมชน (TRACK วิทยาลัยชุมชน) 2) การจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ (TRACK อาชีพ) และ 3) การจัดการศึกษาระดับอนุปริญญา (TRACK อนุปริญญา)

ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่าง นโยบายการบริหารงาน หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา และบุคลากรและเจ้าหน้าที่ กับการบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน หมายถึง แผนหรือวิธีการปฏิบัติงานด้านการศึกษาที่จะช่วยให้บรรลุถึงจุดหมายในการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาหาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดการศึกษาเพื่อปวงชน
2. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารการศึกษา
3. แนวคิดด้านยุทธศาสตร์
4. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ
5. บริบทวิทยาลัยชุมชน
 - 5.1 วิทยาลัยชุมชนในต่างประเทศ
 - 5.2 วิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย
6. บริบทวิทยาลัยชุมชนปัตตานี
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดการศึกษาเพื่อปวงชน

การศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) เป็นโครงการที่ถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ.2533 จากการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) เนื่องจากในช่วงสิบปีหลัง พ.ศ. 2523 เกิดวิกฤตการณ์ด้านการศึกษาขึ้นอย่างมากมายทั่วโลกโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา อาทิ เด็กกว่า 100 ล้านคน ไม่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา ผู้ใหญ่มากกว่า 960 ล้านคนไม่รู้หนังสือ ผู้ใหญ่มากกว่า 1 ใน 3 ของประชากรทั่วโลกขาดการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตตามการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก และความไม่เท่าเทียมกันของเพศในการได้รับการศึกษา เป็นต้น ที่ประชุมจึงได้ร่วมกันประกาศปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education for All) หรือปฏิญญาจอมเทียน (Jomtien Declaration) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556 : 1)

การประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) ณ หาดจอมเทียน ประเทศไทย โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

เนื่องจากภาวะการณ์ถดถอยของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดขึ้นทั่วโลกในช่วงหลังปี พ.ศ. 2523 เด็กและผู้ใหญ่โดยเฉพาะสตรีและเด็กผู้หญิงจำนวนมากไม่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ใหญ่จำนวนมากไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ธนาคารโลก (World Bank) องค์การระดับชาติและระดับภูมิภาคจำนวน

หนึ่ง รวมทั้งประเทศไทยโดยกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ร่วมกันเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมระดับโลก ว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) ระหว่างวันที่ 5 – 9 มีนาคม 2533 ที่จอมเทียน ประเทศไทย ซึ่งการประชุมครั้งนี้ถือเป็นความคิดริเริ่มในการพัฒนาทางการศึกษาทั่วโลกครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ ที่นานาประเทศได้มาร่วมกันพิจารณาทบทวน และพัฒนางานการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศตนให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะการกำหนดขอบเขตของการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้บริการการศึกษาที่ทั่วถึงแก่กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาส และกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556 : 2) กล่าวว่า ผลสำเร็จที่สำคัญและเป็นรูปธรรมที่ได้จากการประชุมที่จอมเทียน คือ ปฏิญญาว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration for All) หรือปฏิญญาจอมเทียน (Jomtien Declaration) ซึ่งเป็นการยืนยันและประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันของประเทศสมาชิกทั่วไปที่เข้าร่วมประชุม โดยวัตถุประสงค์สูงสุดคือ เพื่อจัดการศึกษาที่สนองต่อความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานของเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ทุกคน โดยได้กรอบการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน (Framework for Action to the Basic Learning Needs) ซึ่งเป็นหลักการที่สืบเนื่องมาจากการปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ในกรอบการดำเนินงานได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อปวงชนทั้งหมด 6 ประการ (The Six EFA Goals) โดยจะต้องให้บรรลุผลสำเร็จภายในปี พ.ศ. 2543 ได้แก่

1. ขยายการดูแลเด็กปฐมวัยและกิจกรรมเพื่อการพัฒนาอื่น ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการ ซึ่งรวมถึงการให้ความรู้แก่ครอบครัว และชุมชน

2. ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงภายในปี พ.ศ. 2543 โดยให้โอกาสแก่เด็กในการเข้าเรียนและเรียนต่อจนจบชั้นประถมศึกษา (หรือในระดับการศึกษาที่สูงกว่านี้ ซึ่งได้กำหนดไว้ว่าเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

3. ปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนผ่านมาตรฐานขั้นต่ำที่สูงขึ้น โดยกำหนดตามร้อยละของประชากรกลุ่มอายุ ซึ่งสามารถสำเร็จการศึกษาในระดับหรือเกินกว่าระดับที่กำหนด

4. ลดอัตราการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ให้ได้ครึ่งหนึ่งภายในปี พ.ศ. 2543 จากอัตราในปี พ.ศ. 2553 โดยเน้นการเรียนรู้ของเด็กหญิงและสตรี เพื่อลดความแตกต่างของอัตราการไม่รู้หนังสือระหว่างชายและหญิง

5. ขยายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของเยาวชนและผู้ใหญ่โดยสามารถวัดประสิทธิภาพผลของโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ในแง่ของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป และการนำผลการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในด้านสุขภาพอนามัย การทำงาน และการเพิ่มความสามารถในการทำงาน

6. เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล และครอบครัวในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย การให้ความรู้ดังกล่าวอาจจะจัดผ่านสื่อทุกประเภท ซึ่งรวมถึงสื่อมวลชนและช่องทางการสื่อสารทุกรูปแบบทั้งเก่าและใหม่ ตลอดจนกิจกรรมทางสังคม ทั้งนี้จะต้องสามารถประเมินประสิทธิภาพได้โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย

อย่างไรก็ตามการศึกษาเพื่อปวงชนก็ยังไม่สามารถบรรลุผลได้ในระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นในเดือนเมษายน พ.ศ. 2543 จึงได้มีการจัดประชุมระดับโลกด้านการศึกษา (World Education Forum) ณ กรุงดาการ์ ประเทศเซเนกัลอีกครั้งเพื่อติดตามผลการดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อปวงชนและกำหนดเป้าหมายด้านการศึกษาเพื่อปวงชนขึ้น 6 ประการภายใต้กรอบปฏิบัติการดาการ์ (Dakar Framework for Action) เพื่อให้บรรลุถึงการศึกษาเพื่อปวงชนภายใน พ.ศ. 2558 ดังนี้ (อรรธรณ นิมตลุง, 2552 : 42 - 43)

1. ขยายและปรับปรุงด้านการเลี้ยงดู การจัดการด้านการศึกษาในเด็กปฐมวัยให้ เป็นไปอย่างครอบคลุมโดยเฉพาะกลุ่มเด็กด้อยโอกาส

2. ภายใน พ.ศ. 2558 เด็กทุกคนโดยเฉพาะเด็กหญิง เด็กชนกลุ่มน้อย และเด็กใน สภาวะยากลำบาก (Children in difficult circumstances) จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มี คุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

3. เด็กและผู้ใหญ่จะได้รับการตอบสนองด้านการเรียนรู้ ทักษะในการดำเนินชีวิต อย่างเหมาะสมเป็นธรรมและทั่วถึง

4. เพิ่มระดับของการรู้หนังสือ การเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษา ต่อเนื่องในวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะสตรี ให้ถึงระดับร้อยละ 50 ภายใน พ.ศ. 2558

5. ขจัดความไม่เสมอภาคทางการศึกษาของหญิงและชายให้หมดสิ้นภายใน พ.ศ. 2558 พร้อมกับสร้างความเสมอภาคของหญิงและชาย โดยเฉพาะเด็กหญิงทั้งหมดจะต้องได้รับ การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาภายใน พ.ศ. 2558

6. พัฒนาคุณภาพและความเป็นเลิศทางการศึกษาในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องการรู้หนังสือ การอ่านออกเขียนได้ คำนวนเป็น และทักษะต่าง ๆ ที่สำคัญในการดำเนินชีวิต

ยูเนสโกจะประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนภายใต้กรอบดังกล่าวของแต่ละ ประเทศ โดยดูจากกรอบการดำเนินงานจำนวน 3 ด้าน คือ การจัดทำแผนพัฒนาระดับชาติ อัตราการ เข้าเรียน และความเสมอภาคและคุณภาพการศึกษา และมีหน่วยงานที่เฝ้าติดตามผลการดำเนินงาน ด้านการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศสมาชิกที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มสี่มวลาชน (Watch dogs of society) ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ของระบบการศึกษา เพื่อ กระตุ้นให้รัฐบาลและสาธารณชนหันมาให้ความสนใจในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของ ประเทศ แต่จวบจนถึงปัจจุบันนี้สื่อเค้าวาจจะไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ จากสถิติของยูเนสโกพบว่า มีเด็กกว่า 80 ล้านคน ทั่วโลกที่ตื่นมาในแต่ละวันโดยปราศจากความหวังที่จะได้รับโอกาสทาง การศึกษาทั้ง ๆ ที่เป็นสิทธิอันชอบธรรมของทุกคน โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีเด็ก ที่ไม่มีโอกาสศึกษาในโรงเรียนถึง 3 ล้านคน ไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ถึง 34.3 ล้านคน จึงจำเป็นที่จะต้องหาทางให้ประชากรกลุ่มดังกล่าวได้รับการศึกษาตามระบบ สำหรับประเทศไทยมี เด็กด้อยโอกาสกว่า 1,470,000 คน ที่ยังขาดสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาเพียงเพราะ ยากจน พิกัด ถูกทอดทิ้ง ไร้สัญชาติ ได้รับผลกระทบจากเชื้อเอชไอวี หรือเป็นเหยื่อจากเหตุรุนแรงใน ภาคใต้ ยูเนสโกจึงมองว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลทั่วโลกโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาและด้อย พัฒนาไม่กระตือรือร้นที่จะผลักดันการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนทั้ง 6 ประการ เป็นเพราะประเทศสมาชิกขาดแรงกระตุ้นผนวกกับทั่วโลกกำลังเผชิญกับความไม่แน่นอนต่าง ๆ

เช่น วิกฤตเศรษฐกิจ ภาวะโลกร้อน การขาดแคลนอาหาร การแพร่กระจายของโรคเอดส์ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิศาสตร์การเมืองและภูมิศาสตร์ทางสังคมโลก และจำนวนเยาวชนรุ่นใหม่ที่เพิ่มมากขึ้น (อรรธรณ นิมิตลง, 2552 : 42 - 43)

แนวคิดพื้นฐานของการศึกษาตลอดชีวิตหรือการศึกษาเพื่อปวงชนนั้นก็คือ การเรียนรู้ไม่ควรที่จะถูกกำหนดโดยสถาบันอุดมศึกษาแต่เพียงฝ่ายเดียว คุณค่าของคนนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญที่ได้เรียนรู้มาตลอดชีวิต การเรียนรู้ที่ไม่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรก็เป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าเช่นเดียวกัน มีคนเป็นจำนวนมากที่ต้องการการเรียนรู้เพื่อให้การดำรงชีวิตมีคุณค่า และเพิ่มความเข้าใจต่อความเป็นไปของสังคมและของโลกรอบตัว ซึ่งจะนำไปสู่โลกที่มีสันติสุขในที่สุด เมื่อโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์สังคมได้กลายเป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสารผนวกกับความก้าวหน้าทางวิชาการที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมีความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น ทำให้การเรียนรู้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนี้จะต้องกระทำโดยสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ไม่ว่าจะบุคคลผู้นั้นจะจบการศึกษาในระดับไหนหรืออยู่ในวัยใดก็ตาม สังคมข่าวสาร ความรู้ความสามารถส่งถึงกันได้ง่ายขึ้น ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะอยู่ ณ ที่ใด แม้สถานที่อยู่ห่างไกลจากแหล่งเรียนรู้หรือไม่ แต่สถาบันอุดมศึกษาที่สามารถขยายโอกาสการเรียนรู้สู่ปวงชนและตลอดชีวิตของบุคคล (วันพิชิต ศรีสุข, 2556 : 46 - 47)

ประเทศต่าง ๆ ที่เห็นความสำคัญของการให้การศึกษาตลอดชีวิตสู่ปวงชนของตนให้มีสมรรถนะอย่างรอบด้าน ใช้ความรู้และปัญญาเป็นอาวุธในการต่อสู้แข่งขัน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของชาติ ได้ขยายบทบาทของอุดมศึกษาตลอดชีวิตสู่ปวงชน โดยกำหนดเป็นนโยบายและแผนงานการปฏิบัติที่ชัดเจน เช่น สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี มาเลเซีย และองค์การยูเนสโก ดังนี้

1. สหราชอาณาจักร ได้ออกพระราชบัญญัติที่เรียกว่า Further and Higher Education Act เมื่อ พ.ศ. 2531 โดยให้ความสำคัญต่อการศึกษาต่อเนื่อง และให้สถาบันอุดมศึกษาจัดระบบเทียบโอนหน่วยกิตได้ กว้างขวางขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้คนของตนได้เรียนรู้ทันโลกอยู่เสมอ ในเวลาเดียวกันก็เปิดโอกาสการศึกษาให้กว้างขวาง โดยจัดหลักสูตรที่มีความหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับการศึกษาของแต่ละคนให้สามารถเลือกได้มากขึ้น

2. ออสเตรเลีย ได้เปิดโอกาสการศึกษาให้กว้างขวางขึ้นโดยเน้นระดับอุดมศึกษามากขึ้น จัดสถาบันอุดมศึกษาเข้าเป็นเครือข่ายเพื่อให้มีเอกภาพทางนโยบาย จัดหลักสูตรที่มีความหลากหลายให้สามารถเทียบและโอนหน่วยกิตได้ง่ายขึ้น ให้ความเสมอภาคทางการศึกษาโดยเน้นไปที่ผู้ด้อยโอกาสอันได้แก่ สตรี คนพิการ ชนกลุ่มน้อย ชาวชนบทที่อยู่ห่างไกล โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาส ทำแผนการอุดหนุนให้ความช่วยเหลือในรูปกองทุน เงินยืม และอื่น ๆ ในแต่ละมหาวิทยาลัยออกมาชัดเจน

3. ญี่ปุ่น เป็นประเทศที่เน้นการเปิดโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้แก่ประชาชนมากที่สุดประเทศหนึ่ง ได้นำเอาเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้และสร้างเครือข่ายสารสนเทศทั่วประเทศ รวมทั้งการใช้ดาวเทียม พัฒนาสถาบัน Multimedia และมหาวิทยาลัยทางอากาศที่เน้นการศึกษาตลอดชีวิต โดยการนำเอาหลักสูตรเข้าสู่ระบบอุดมศึกษา สามารถเทียบโอนหน่วยกิตยืดหยุ่นเวลาเรียน ให้มีการศึกษาต่อเนื่องได้ทั้งก่อนปริญญาและหลังปริญญา และเปิดโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสได้เรียนอย่างกว้างขวาง

ประเทศญี่ปุ่นได้ให้ความสนใจและส่งเสริมในด้านการศึกษาลดชีวิตอย่างจริงจัง ตั้งแต่อดีต เช่น การสอนและฝึกอบรมแก่สตรีและแม่บ้านในด้านศิลปะต่าง ๆ และมีหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากหลักสูตรการเรียนปกติ หลักสูตรเหล่านี้เรียกว่า “การศึกษาสู่สังคม” (Social Education) ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 โดยการตราพระราชบัญญัติ การศึกษาสู่สังคม (Social Education Law) ที่มีเป้าหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนโดยทั่วไปในท้องถิ่นโอกาสรับการศึกษาที่ไม่ใช่เป็นหลักสูตรที่สอนตามปกติในสถาบันการศึกษา ทั้งนี้เพื่อช่วยเสริม การเจริญเติบโตพัฒนาบุคคล โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับหลักการรัฐธรรมนูญ งานอดิเรกและ ศิลปวัฒนธรรมของชาติจนกระทั่งมีการจัดตั้งทบวงการศึกษาลดชีวิต (Lifelong Learning Education) ขึ้นในปี พ.ศ. 2531 และได้ตราพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษาลดชีวิต ในปี พ.ศ. 2533 ทำให้มีหน่วยงานรับผิดชอบในเรื่องนี้ และมีการจัดตั้งศูนย์การศึกษาลดชีวิตในชุมชน ในปี พ.ศ. 2539 ญี่ปุ่น ได้มีศาลาประชาคมเพื่อการนี้ไม่ต่ำกว่า 18,000 แห่ง สามารถที่จะให้การศึกษามากกว่า 260 ล้านคนต่อปี ญี่ปุ่นได้ตั้งเป้าหมายที่จะเป็นสังคมเปิดโอกาส และสามารถที่จะเลือกเรียน ได้ตลอดชีวิต และให้ความสำคัญต่อผลการเรียนรู้เหล่านั้น

ในการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาลดชีวิต กระทรวงศึกษาธิการญี่ปุ่นได้กำหนด ลำดับความสำคัญของการให้การศึกษาลดชีวิต ในแผนปฏิรูปการศึกษาไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ให้การสนับสนุนการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อบุคคลที่ผ่านการศึกษาในระดับ ต่าง ๆ แล้วสามารถที่จะกลับเข้าไปเรียนเพิ่มเติม หรือหาความรู้ใหม่ได้ โดยที่สถาบันอุดมศึกษา จะต้องจัดหาความรู้ใหม่ ๆ และความเชี่ยวชาญใหม่ ๆ ตามความต้องการของอาชีพ และความ ต้องการของการดำรงชีพในแต่ละบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม สถาบันอุดมศึกษาย่อมจะดำเนินการแต่ เพียงฝ่ายเดียวไม่ได้ จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะบริษัทเอกชน โดยให้ ความสำคัญกับการเรียนแบบนี้ เช่น ให้ค่าใช้จ่ายสูงขึ้นเมื่อผ่านการอบรมแล้วหรือให้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ระหว่างการฝึกอบรม

2. ให้การสนับสนุนต่อบทบาทของอาสาสมัครที่ทำงานต่าง ๆ ให้แก่สังคม อาสาสมัครนี้มักจะมีบทบาทสูงในการเรียนและการพัฒนาตนเอง บุคคลเหล่านี้มักให้ความสำคัญ ต่อการเรียนรู้และความชำนาญสูง เนื่องจากอาสาสมัครประกอบด้วยคนต่างวัย ต่างอายุ ซึ่งมีตำแหน่ง และความสามารถต่าง ๆ กันย่อมจะเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้การศึกษาลดชีวิตดำเนินไป อย่างมีคุณค่ายิ่ง หน่วยงานต่าง ๆ ได้เห็นคุณค่าของอาสาสมัครที่ทำงานพิเศษเหล่านี้ และมักจะให้ การทำงานในรูปอาสาสมัครลงในแบบฟอร์มการสมัครงาน หรือประวัติในการทำงาน เพื่อ ประกอบการพิจารณาในการรับเข้าทำงานด้วย

3. ขยายบทบาทกิจการนอกหลักสูตรของบุคคลรุ่นหนุ่มสาว ซึ่งเป็นวัยที่ควรจะมี ความคิดที่ถูกต้องและประสบการณ์ถูกต้องทาง บุคคลเหล่านี้ควรจะมีโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และตลอดชีวิตในกาลต่อไป

4. ขยายบทบาทการศึกษาลดชีวิตสู่ประชาชนตามความต้องการ อันเป็นผลจาก การเปลี่ยนแปลงสังคมโลกซึ่งทำลายความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อให้อยู่ดีมีสุข เพื่อประชาชนจะได้ เข้าใจถึงสภาพแวดล้อม ปัญหานานาชาติและอื่น ๆ

5. สาธารณรัฐเกาหลีใต้ คณะกรรมการแห่งประธานาธิบดีเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ได้ประกาศแผนการปฏิรูป เรียกว่า “ระบบการศึกษาใหม่” ในปี พ.ศ. 2538 ภายใต้ความคิดที่เรียกว่า Edutopia หรืออุดมรัฐทางการศึกษา โดยกำหนดให้ระบบการศึกษา โดยเฉพาะอุดมศึกษาเป็นระบบเปิด และเป็นการศึกษาตลอดชีวิต โดยปรับโครงสร้างสถาบันการศึกษาให้เป็นการเรียนแบบสะสมหน่วยกิต เปิดหลักสูตรที่มีความหลากหลายและมีการเรียนได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสมของผู้เรียน ทำให้บุคคลภายนอกเข้าศึกษาได้ มีความเป็นอิสระที่จะย้ายสถานศึกษา สร้างระบบการสอนทางไกลด้านอุปกรณ์อันทันสมัย เพื่อประชาชนในบพได้รับการศึกษา จัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อผู้จบมัธยมศึกษาให้ได้เข้าศึกษาอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยในระดับอาชีวศึกษา จัดการศึกษาให้ผู้ใหญ่ สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสทั้งหลายได้เข้าศึกษา เป็นการศึกษาตลอดชีวิต

6. สหพันธรัฐมาเลเซีย เร่งให้มีการสร้างกำลังคน โดยขยายโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ด้วยการส่งเสริมการศึกษาทางไกลเพื่อยกระดับการศึกษาและทักษะของกำลังแรงงาน โดยเฉพาะในเวลาเดียวกันได้ขยายการรับนักเรียนระดับอนุปริญญาได้ถึง 20,000 คน เมื่อ ค.ศ. 2000 ปรับหลักสูตรการศึกษาให้มีความหลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายเพื่อให้สามารถรับหรือบริการการศึกษาแก่นักศึกษาทั่วโลกได้ โดยไม่จำกัดเฉพาะคนมาเลเซีย จึงอาจกล่าวได้ว่ามาเลเซียมุ่งให้อุดมศึกษาของตนเองเป็นสินค้าส่งออก เพื่อนำรายได้เข้าพัฒนาอุดมศึกษาของตนเองด้วย

7. องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United National Education, Scientific and Cultural Organization : UNESCO) องค์การยูเนสโก ได้จัดประชุมเกี่ยวกับการอุดมศึกษาของโลก โดยมีผู้แทนจากประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลกที่ร่วมประชุมเมื่อ พ.ศ. 2541 ซึ่งการประชุมครั้งนั้นได้รับรองพันธกิจและภารกิจของอุดมศึกษาไว้ 17 มาตราซึ่งมีมาตราที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษาเพื่อปวงชนประกอบด้วย มาตรา 3 การอุดมศึกษาจะต้องให้โอกาสทางการศึกษาแก่ทุกคน สนับสนุนให้กลุ่ม ผู้ด้อยโอกาสได้เข้าสู่อุดมศึกษาอย่างทัดเทียมกันมาว่าจะเป็นชนกลุ่มน้อย ผู้ยากจน หรือผู้พิการ มาตรา 4 สนับสนุนให้สตรีได้เข้าสู่อุดมศึกษาอย่างทัดเทียมบุรุษ มาตรา 8 เพื่อความหลากหลายในการจัดศึกษาและฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เรียนจากภูมิหลังที่หลากหลายสามารถเข้าถึงได้มากที่สุด มาตรา 12 ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและทางการสื่อสารเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ และมาตรา 17 สร้างเครือข่ายผู้ร่วมงานและพันธมิตรในการจัดการอุดมศึกษาทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และสากล

นอกจากนี้ทางองค์การฯ ยังได้กำหนดภารกิจที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องทำโดยเร่งด่วน ในส่วนของอุดมศึกษาสู่ปวงชนนั้นประกอบด้วย (1) ทุกสถาบันควรกำหนดพันธกิจเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนงานและโครงการโดยคำนึงถึงความต้องการของสังคม ทั้งปัจจุบันและอนาคต (2) มหาวิทยาลัยต้องให้บริการชุมชน (3) มหาวิทยาลัยต้องเปิดกว้าง ให้โอกาสทางการศึกษา กำจัดกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการเข้ามาศึกษา สร้างระบบการเทียบโอนรายวิชาและรับโอนนักศึกษาให้คล่องตัวที่สุดเท่าที่มาตรฐานการศึกษาจะพึงทำได้ นอกจากนั้นยังควรจัดโครงการพิเศษเพื่อให้ผู้ประกอบการได้เข้ามาศึกษาต่อ ดังที่เรียกกันว่า อุดมศึกษาผู้ใหญ่ และ (4) มหาวิทยาลัยจะต้องสร้างสัมพันธ์กับสถานประกอบการเพื่อให้เกิดความร่วมมือทั้งในเรื่องการฝึกอบรม การวิจัย และการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้เข้ามาศึกษาต่อ

ปฏิญญาสากลสิทธิมนุษยชน ข้อที่ 26 ยังได้กล่าวว่า ทุกคนควรมีโอกาสเข้าสู่อุดมศึกษาอย่างเท่าเทียมกันบนฐานของความสามารถ (จรัส สุวรรณเวลา, 2545 : 35 – 36) เพราะความเสมอภาคเป็นสิ่งที่ถูกต้อง และเป็นความยุติธรรมในสังคม นอกจากนี้ยังเป็นการใช้สมองที่เป็นความสามารถของชาติอย่างเต็มที่ที่เพิ่มพูนทรัพยากรทางปัญญาของชาติ การศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงมิใช่จัดเฉพาะนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้น แต่ต้องจัดสำหรับทุกคนทุกวัย ทุกอาชีพ ผู้ที่ไม่เคยพลาดโอกาสทางการศึกษา ผู้ด้อยโอกาสไม่ว่าทางเศรษฐกิจ ความห่างไกล ความพิการ ก็ควรได้รับโอกาสเข้าสู่อุดมศึกษา หากมีศักยภาพในการเรียนรู้เพียงพอ นั่นคือระบบการคัดเลือกนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาควรมีลักษณะเป็นระบบเปิดกว้าง คือไม่จำกัดคุณสมบัติผู้เรียนว่าจะเป็นผู้วิเศษ ประสพการณ์ ฐานะ เชื้อชาติ เพศ แต่ทุกคนควรสามารถเข้าสู่อุดมศึกษา ได้ตามเวลาที่แต่ละคนมีความพร้อม เพื่อตอบสนองโลกแห่งการเรียนรู้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541 : 59 – 63)

อุดมศึกษาสู่ปวงชน จึงมีความสำคัญที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้เล็งเห็น และพยายามให้การอุดมศึกษาเข้าสู่ปวงชนเพื่อให้เป็นพลังสมองที่จะช่วยแก้ไขปัญหาค้นต่าง ๆ ดังนั้นประเทศไทยจึงควรเป็นวาระสำคัญของชาติที่ต้องขับเคลื่อนการอุดมศึกษาไปสู่ประชาชนอย่างเร่งด่วนเพื่อเสริมสมรรถนะของพลเมืองให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างเพียงพอ ตลอดจนสามารถบริหารจัดการตนเองและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจจัดการศึกษาทั้งในรูปแบบอุดมศึกษาในระบบ อุดมศึกษาอกระบบ อุดมศึกษาตามอัธยาศัย หรืออุดมศึกษาตลอดชีวิต โดยที่วิทยาลัยชุมชนน่าจะเป็นสถาบันที่สามารถรองรับภารกิจอันสำคัญนี้ในการจัดการศึกษาระดับการอุดมศึกษาเพื่อปวงชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป การศึกษาเพื่อปวงชนนั้นเป็นแนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ครอบคลุมทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ และถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ โดยให้ทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง และจะต้องเป็นการศึกษาสำหรับทุกคน ให้มีความรู้และทักษะ ที่จะสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตที่ตนอาศัยอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ

แนวคิดและทฤษฎีการบริหารการศึกษา

ความหมายของการบริหาร

การบริหาร (Administration) หรือ การจัดการ (Management) มีพื้นฐานความคิดมาจากการดำเนินการทางด้านธุรกิจอุตสาหกรรม โดยหน่วยงานภาครัฐจะใช้คำว่า การบริหาร (Administration) ส่วนในภาคธุรกิจเอกชนจะใช้คำว่า การจัดการ (Management) การบริหารจัดการมีการพัฒนามาเป็นลำดับจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ และการพัฒนาสู่หลักการและทฤษฎีที่ลักษณะเป็นศาสตร์ (Science) และมีลักษณะเป็นศิลปะ (Art) เมื่อนำไปปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานให้ประสบความสำเร็จโดยผู้รับผิดชอบที่เรียกว่าผู้บริหาร (สัมมา รัตนธย์, 2556 : 33)

สัมมา รธนินธ์ (2556 : 33 - 34) กล่าวว่า การบริหารเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professional) เนื่องจากมีคุณลักษณะ 4 ประการ ดังนี้

1. องค์ความรู้ที่มีระบบ (Systematic Body of Knowledge) คือ มีองค์ความรู้เฉพาะศาสตร์ หลักการ ทฤษฎี แบบแผนการปฏิบัติ และการค้นคว้าวิจัยในศาสตร์แห่งวิชาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

2. จรรยาบรรณในวิชาชีพ (Code of Conduct/ Ethic) คือ สิ่งที่ควรปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติเพื่อควบคุมพฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพในการใช้วิชาชีพเพื่อบริหารจัดการหรือการบริการสาธารณะ

3. มาตรฐานการปฏิบัติงาน (Operation Standard/Standard of Practices) คือ การปฏิบัติการณ์ในด้านต่าง ๆ แห่งวิชาชีพการบริหาร

4. องค์กรวิชาชีพ (Professional Association) คือ มีสมาคมวิชาชีพชั้นสูงของตนเองทำหน้าที่ส่งเสริม พัฒนา รับรอง ออกใบอนุญาต ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติในวิชาชีพ ให้เกียรติยกย่อง ให้รางวัลและลงโทษผู้ปฏิบัติที่ประพฤติมิชอบหรือขัดต่อหลักจรรยาบรรณในวิชาชีพ

ภารดี อนันต์นารี (2555 : 2) กล่าวว่า ในสหรัฐอเมริกา วิชาบริหารการศึกษาคือ เป็นวิชาชีพชั้นสูง เช่นเดียวกับวิชาแพทยศาสตร์หรือวิศวกรรมศาสตร์ ทั้งนี้จะมีกฎหมายบังคับว่า ผู้ที่จะเป็นผู้บริหารการศึกษา เช่น ครูใหญ่ (Principal) ศึกษาธิการ (Superintendent) ต้องได้รับการฝึกอบรมด้านบริหารการศึกษาก็จะได้รับอนุญาตให้ประกอบอาชีพ (License) ได้ ดังนั้นวิชาการบริหารการศึกษานับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงวิชาหนึ่ง

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “การบริหาร” ไว้มากมายซึ่งส่วนใหญ่มักคล้ายคลึงกัน ภารดี อนันต์นารี (2555 : 1) ให้ความหมายว่า “การบริหาร” เป็นกิจกรรมของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีการร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สุนทร โคตรบรรเทา (2555 : 3) ให้ความหมายว่า “การบริหาร” หมายถึง กระบวนการทำงานกับคนโดยคน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์การ

ชุมศักดิ์ อินทร์รัช (2545 : 8) ให้ความหมายว่า “การบริหาร” เป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องมีการวางแผน การประเมินผล การนำไปปรับปรุงพัฒนา เพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานหรือองค์กร

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555 : 22) ให้ความหมายว่า “การบริหาร” คือ ศิลปะในการทำสิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ หมายความว่า ผู้บริหารไม่ใช่ผู้ปฏิบัติ แต่ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานจนเป็นผลสำเร็จตรงตามจุดมุ่งหมายขององค์การ หรือตรงจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2547 : 4 - 5) ให้ความหมายว่า “การบริหาร” คือ กลุ่มของกิจกรรม ประกอบด้วย การวางแผน (planning) การจัดการองค์การ (organizing) การสั่งการหรือการชี้แนะ (directing/leading) และการควบคุม (controlling) ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์กร เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

สรุปได้ว่า การบริหาร เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยอาศัยกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การควบคุม และการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ความหมายของการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการจัดและดำเนินการทุกสิ่งทุกอย่างในสถานศึกษาที่ประกอบด้วยกิจกรรมมากมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สำคัญที่สุด คือ ผลผลิตทางการศึกษาที่เป็นผู้เรียนที่ผ่านการศึกษาด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามที่สังคมคาดหวัง สามารถก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในการดำรงอยู่ในสังคม ผู้บริหารการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา (สัมมา ธรณิธย์, 2556, น. 93)

ภารดี อนันต์นาวิ (2555 : 2) กล่าวว่าการบริหารการศึกษาอาจพิจารณาว่าเป็นกิจกรรมประเภทหนึ่ง หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคล หลาย ๆ คน ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาให้เด็กเยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้านให้มีความสามารถ ทักษะคติ พฤติกรรม ค่านิยมหรือคุณธรรม ส่วนในด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจนั้น ต้องการให้เป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นระเบียบแบบแผน ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

สัมมา ธรณิธย์ (2556 : 93) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา คือ การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการจัดทำยุทธศาสตร์ และมีคำสั่ง ควบคุม และจัดการ เพื่อใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555 : 23) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรมเพื่อให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีต่อบุคคลเพื่อให้บุคคลพัฒนาตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่

การบริหารการศึกษามีความสำคัญในฐานะที่เป็นกระบวนการที่เป็นภารกิจหน้าที่หลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน และเทคนิคต่าง ๆ โดยนำทั้งศาสตร์และศิลป์ที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับองค์การมาใช้ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินการ เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ถูกต้อง และมีคุณภาพจากสถานศึกษา บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ของสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาการศึกษาของคนในชาติ (สัมมา ธรณิธย์, 2556 : 94)

อย่างไรก็ตาม จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555) มองว่าการบริหารการศึกษาแตกต่างไปจากการบริหารอื่น ๆ ซึ่งจะแบ่งประเภทของการบริหารแล้วสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) การบริหารราชการแผ่นดิน (Public Administration) 2) การบริหารธุรกิจ (Business Administration) และ 3) การบริหารการศึกษา (Education Administration) และการใช้ทฤษฎีทางการบริหาร 4 Ps ทำการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการบริหารการศึกษากับการบริหารอื่น ๆ จะพบความแตกต่างดังนี้ คือ

1. ความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ (Purpose) การบริหารราชการแผ่นดินมีความมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข การบริหารธุรกิจมีความมุ่งหมายเพื่อต้องการกำไรเป็นตัวเงินแต่การบริหารการศึกษามีความมุ่งหมายหลักเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพและสมบูรณ์

2. บุคลากร (People)

2.1 ผู้ให้บริการ บุคคลที่เป็นผู้ให้บริการในการบริหารการศึกษาคือ ครู อาจารย์ ผู้อำนวยการ อธิการบดี ตลอดจนผู้บริหารการศึกษาต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และเป็นตัวอย่างแก่ผู้รับบริการหรือนักเรียน ซึ่งบุคคลที่แตกต่างไปจากผู้บริหารหรือบุคคลที่เป็นผู้ให้บริการในการบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารธุรกิจ

2.2 ผู้รับบริการ บุคคลที่เป็นผู้รับบริการในการบริหารการศึกษา ส่วนมากเป็นผู้เยาว์หรือเยาวชนที่ต้องการพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพต่อไป ซึ่งแตกต่างจากผู้รับบริการในการบริหารราชการแผ่นดินและบริหารธุรกิจซึ่งโดยมากเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะหรือเป็นผู้ใหญ่แล้ว

3. กระบวนการ (Process) การบริหารการศึกษามีกระบวนการที่ละเอียดอ่อน มีกระบวนการในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพที่หลากหลายและแตกต่างกับกระบวนการของการบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารธุรกิจอย่างสิ้นเชิง

4. ผลผลิต (Product) ผลผลิตทางการบริหารการศึกษาคือ ได้คนที่มีคุณภาพซึ่งค่อนข้างเป็นนามธรรม คือเมื่อเด็กเข้าโรงเรียนแล้วสำเร็จการศึกษาออกไปจะได้เด็กที่มีความรู้ มีความคิด มีความสามารถ และเป็นคนดี ซึ่งจะมองเห็นและจับต้องได้ยาก แต่ผลผลิตทางการบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารธุรกิจเป็นรูปธรรมที่มองเห็นได้ไม่ยากนัก เช่น มีถนนหนทาง มีคลองระบายน้ำ มีไฟฟ้ามีน้ำประปาใช้ มีผลผลิตทางการเกษตร มีผลกำไรเป็นตัวเงิน มีความพึงพอใจ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา คือ การดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ซึ่งอาจเป็นการดำเนินงานของผู้บริหารร่วมกับครูหรือบุคลากรในโรงเรียนหรือกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ภายนอกที่มีความเกี่ยวข้อง และกลุ่มบุคคลเหล่านี้ต่างร่วมมือกันพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งสิ้น การจะพัฒนาคนให้คุณภาพได้นั้นจะต้องมีการดำเนินการในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การวัดผล การจัดอาคารสถานที่ และพัสดุครุภัณฑ์ การสรรหาบุคคลมาดำเนินการหรือมาทำการสอนในสถาบันการศึกษา การปกครองนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีมีวินัย และอื่น ๆ ซึ่งการดำเนินงานเหล่านี้รวมกันเรียกว่าภารกิจทางการบริหารการศึกษา หรือ งานบริหารการศึกษา

กระบวนการบริหารการศึกษา

กระบวนการบริหารการศึกษาของสถานศึกษา เป็นการประยุกต์กระบวนการบริหารเข้ามาใช้ในวงการการศึกษา ประกอบด้วย การตัดสินใจ การวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติ การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยการ การจัดสรรทรัพยากร การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน การควบคุมงาน การประเมินผลงาน และการปรับปรุง รวมทั้งกระตุ้นหรือจูงใจ กระบวนการบริหารการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้บริหารทุกระดับ ซึ่งรวมถึงการบริหารการศึกษาด้วย การบริหารงานที่ดีจะต้องช่วยให้งานบริหารดำเนินไปอย่างราบรื่น มีระบบไม่สับสน และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีทักษะในการใช้กระบวนการ

บริหารทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการตัดสินใจนั้นมีความสำคัญมาก หากผู้บริหารตัดสินใจไม่ถูกต้อง การดำเนินการในขั้นต่อ ๆ ไปจะเกิดปัญหาและอุปสรรคตามมา ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีแนวคิด และข้อมูลครบถ้วน ในการตัดสินใจและอาศัยกระบวนการบริหารเป็นหลักในการบริหารงาน (สัมมา ธรณิธย์, 2556 : 94)

สัมมา ธรณิธย์ (2556 : 95) กล่าวว่า กระบวนการบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่มีความร่วมมือของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม และการจัดการ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Good (1983 : 14 อ้างใน สัมมา ธรณิธย์, 2556, น. 95) ที่ให้ความหมายของการบริหารโรงเรียนว่า เป็นการวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมการจัดการเกี่ยวกับงานหรือกิจการในโรงเรียนทั้งการบริหารธุรกิจโรงเรียนและดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรทั้งหมดในโรงเรียน ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง เช่น การเรียนการสอน การแนะแนว กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

สรุปได้ว่า สถานศึกษาหรือโรงเรียนหรือสถาบันที่ทำหน้าที่จัดและให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม สถานศึกษาจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษา และมีความรู้ในหลักการและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

หลักการบริหารสถานศึกษา

สัมมา ธรณิธย์ (2556 : 95) กล่าวว่า ในการบริหารการศึกษาจะให้เกิดประสิทธิภาพ และบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้นั้นผู้บริหารจะต้องมีหลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้บริหารต้องเป็นผู้รับผิดชอบเพื่อให้มีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร หลักการบริหารการศึกษาประกอบด้วย

1. การวางแผนเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ชัดเจน
2. การวางแผน และนำเทคนิคในการบริหารงาน
3. การจัดโครงสร้าง และวางระบบงาน
4. การใช้ทรัพยากร และค่าใช้จ่ายที่คุ้มค่า
5. การใช้อำนาจในการสั่งการ และควบคุม
6. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงงาน

สอดคล้องกับแนวความคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 9) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะได้คำนึงถึงหลักการบริหารดังนี้

1. มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ชัดเจน ผู้บริหารต้องเข้าใจถึงเป้าหมายของสถานศึกษาว่าเป็นไปในทิศทางใด จึงจะจัดงาน จัดคน จัดเงิน จัดวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม

2. ต้องมีเทคนิคในการบริหารงาน การบริหารงานทุกประเภทย่อมต้องมีเทคนิควิธีการ ขั้นตอนและกระบวนการ งานที่ทำควรมีระบบ มีความรอบคอบ จึงจะทำให้งานดำเนินไปด้วยดี

3. มีการประเมินผล เมื่อได้ดำเนินกิจการใด ควรจะได้มีการประเมินผลและติดตามผลเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงได้ดีขึ้น การทำงานที่ขาดการประเมินผล จะไม่ช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา

ซาอุชัย อาจินสมาจาร (2550 : 44 - 45) กล่าวว่า หลักการบริหารการศึกษาแบ่งออกเป็น

1. การตั้งวัตถุประสงค์ (Purposing) การตั้งวัตถุประสงค์จะให้ทิศทางในการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2. การวางแผน (Planning) การวางแผนเป็นการเลือกแนวทางหลาย ๆ แนวทาง การวางแผนมีประโยชน์เพราะเป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการทำให้สำเร็จ การวางแผนจะช่วยประหยัดเวลาการทำงานและการเงินเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. การจัดการองค์การ (Organizing) ประกอบด้วย โครงสร้างของหน่วยงานและกระบวนการขององค์การในฐานะเป็นโครงสร้าง เป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ การจัดการองค์การเป็นการกำหนดตำแหน่งของบุคลากรในการปฏิบัติงาน เช่น การมอบหมายงานและหน้าที่รับผิดชอบ การผลานงานและการผสมผสานกิจกรรมของทุกคน เครื่องมือที่จะทำให้บรรลุจุดหมาย

สรุปได้ว่า หลักในการบริหารสถานศึกษานั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีหลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เช่น มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ชัดเจน มีการวางแผนและนำเทคนิคในการบริหารงาน มีการจัดโครงสร้างและวางระบบงาน มีการใช้ทรัพยากรและค่าใช้จ่ายที่คุ้มค่า มีการใช้อำนาจในการสั่งการ และควบคุม และมีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงงาน

การบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาหรือการบริหารงานโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินการในการสนับสนุนและส่งเสริมแก่บุคลากร ให้เกิดกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นระบบในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารต้องตระหนักว่าทุกกิจกรรมในการบริหารจัดการต้องเน้นให้เกิดคุณภาพตามเป้าหมาย เป็นที่พึงพอใจให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสีย โดยมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered Student) ที่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถตามศักยภาพ และตามความเหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการตามเป้าหมายทางการศึกษาต้องการ (สัมมา ธรณีย์, 2556 : 96)

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546 : 131) กล่าวถึงภารกิจสำคัญของการบริหารโรงเรียนไว้ดังนี้

1. กระจายอำนาจการบริหาร การจัดการศึกษา การตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ จากส่วนกลางสู่โรงเรียน โดยเน้นความร่วมมือจากผู้บริหารและชุมชนมากที่สุด

2. การวางแผนการเรียนอย่างหลากหลาย เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้เรียนตามความถนัดและความสนใจ ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

3. การจัดการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด

4. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับองค์กรการเมืองท้องถิ่น เพื่อประสานนโยบายให้เกิดประโยชน์แก่การพัฒนาการศึกษาในชุมชนให้มากที่สุด

5. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานการศึกษาในท้องถิ่น เพื่อร่วมดำเนินการให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด

6. การปรับเปลี่ยนบทบาทจากการบริหารงานราชการ และงานโรงเรียนมาเป็นการจัดการศึกษาของชุมชนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเทียบเคียงจากคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของชาติ และความต้องการของชุมชน โดยจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบทบทวนคุณภาพ และดำเนินการพัฒนาไปสู่มาตรฐานที่กำหนด

ธีระ รุญเจริญ (2546 : 6) กล่าวว่าภารกิจของการบริหารโรงเรียนตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สรุปได้ดังนี้

1. จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการให้การศึกษา เพื่อประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคมให้บรรลุความมุ่งหมายที่กำหนด ซึ่งเป็นการศึกษาตลอดชีวิต

2. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั้งนักเรียนปกติ นักเรียนพิการ นักเรียนด้อยโอกาส และนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ

3. จัดการศึกษาโดยใช้รูปแบบการจัด 3 รูปแบบคือ ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ตามความเหมาะสม

4. ปฏิรูปการเรียนรู้ตามหลักการและแนวทางที่กำหนดไว้ อาทิเช่น จัดตามธรรมชาติและศักยภาพของนักเรียนแต่ละวัยและแต่ละคน จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ตลอดทั้งจัดการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

5. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยปรับหลักสูตรแกนกลางให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการท้องถิ่นที่ตั้งโรงเรียน

6. จัดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในชุมชน โดยการศึกษาอบรมตามความจำเป็นและความเหมาะสม

7. จัดให้มีการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนและบริหารจัดการตลอดทั้งส่งเสริมให้ใช้กระบวนการการวิจัยในการเรียน

8. บริหารจัดการโรงเรียนตามการกระจายอำนาจการบริหารทั้งด้านวิชาการ ด้านบุคลากรด้านงบประมาณและด้านการบริหารทั่วไป สอดคล้องกับหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเต็มที่

9. จัดการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งคุณภาพภายในและภายนอกตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

10. พัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรอื่น เพื่อจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับแนวทางหลักการที่กำหนดตามการปฏิรูปการศึกษา

11. แสวงหาเทคโนโลยี ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

จันทรานี สงวนนาม (2551 : 140) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดลำดับความสำคัญของภารกิจสถานศึกษาเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

อันดับที่ 1 การบริหารงานวิชาการ

อันดับที่ 2 การบริหารงานบุคคล

อันดับที่ 3 การบริหารงานกิจกรรมนักเรียน

อันดับที่ 4 การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ

อันดับที่ 5 การบริหารงานอาคารสถานที่

อันดับที่ 6 การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สัมมา ธรณิธย์ (2556 : 98) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง มีการแบ่งงานในการบริหารออกเป็นด้าน ๆ และมีรายละเอียดมากขึ้นกับขนาดขององค์การและความคล่องตัวในการบริหาร แต่ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ ต้องมีประสิทธิภาพสูงสุด แต่ถึงอย่างไรการบริหารสถานศึกษาต้องมีงานหลัก ๆ 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. การบริหารงานวิชาการ

2. การบริหารงานบุคลากร

3. การบริหารงานงบประมาณ

4. การบริหารงานทั่วไป

มีรายละเอียดในแต่ละงานดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงาน ปรับปรุง พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ที่มีการร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาของผู้เรียน โดยมีการประสานงานของทุกคนในโรงเรียนร่วมกัน บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมงานวิชาการของโรงเรียนคือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ส่วนในการบริหารโรงเรียนนั้นผู้บริหารต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการบริหารงานด้านวิชาการ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และภาวะสุขภาพ ตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการหลักสูตร และแผนการเรียนรู้ ประกอบด้วย การวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตร การจัดทำแผนการเรียนรู้ การวางแผนการดำเนินงานวิชาการ

2. การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การจัดตารางสอนการกำหนดผู้สอน การดำเนินการสอน การจัดกิจกรรมตามหลักสูตร การจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร

3. การจัดสื่อและวัสดุเพื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย การจัดทำแผนการเกี่ยวกับ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อ ห้องสมุด นวัตกรรม ตลอดจนเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

4. การนิเทศและพัฒนาการเรียนการสอน ประกอบด้วย การติดตามดำเนินการสอน การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาครู การประชุมทางวิชาการ

5. การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน ประกอบด้วย การวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียน การประเมินผลการสอนของครู การประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา

2. การบริหารงานบุคลากร

การบริหารงานบุคลากร หมายถึง กระบวนการในการแสวงหาบุคคลที่เหมาะสม เพื่อให้ได้คนมาร่วมงาน การใช้บุคลากรให้เหมาะสมกับงานที่จะมอบหมาย การบำรุงรักษา และพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ตลอดจนการประเมินผลงานของบุคลากร เพื่อส่งเสริมให้มีตำแหน่งที่สูงขึ้น การเปลี่ยนตำแหน่งที่ทำให้เหมาะสม หรือการให้พ้นจากหน้าที่ตามวาระ

ขอบข่ายการบริหารงานบุคลากร หมายถึง การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การวางแผนบุคลากร ประกอบด้วย การประเมินความต้องการของบุคลากรของหน่วยงาน การจัดทำและนำเสนอแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่ง การเคลื่อนย้ายบุคลากร และการพัฒนาระบบข้อมูลบุคลากร

2. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ประกอบด้วย การเสนอความต้องการบุคลากร การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งบุคลากร การมอบหมายภาระหน้าที่ตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณ การทดลองปฏิบัติหน้าที่ การติดตามและรายงานผล การประเมินผล การแต่งตั้งและจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน การจัดทำทะเบียนประวัติและใบประกอบวิชาชีพ

3. การบำรุงรักษาบุคลากร ประกอบด้วย การจ่ายเงินเดือนและค่าตอบแทน การจัดสวัสดิการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การลา การพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนขั้น การส่งเสริมและการยกย่องเชิดชูเกียรติ เช่น การขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์

4. การพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย การวิเคราะห์ และจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร การดำเนินการพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษาต่อ การกักติดตามและนิเทศเพื่อพัฒนาบุคลากร

5. การประเมินบุคลากร ประกอบด้วย การประเมินผลการปฏิบัติงาน การเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางวิชาชีพ การดำเนินงานทางวินัยและการลงโทษ เช่น การให้ไปช่วยราชการ การย้าย การพักราชการและการให้ออก

3. การบริหารงานงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง แผนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับรายรับและรายจ่าย เพื่อมาใช้ในการดำเนินงาน โดยการควบคุมการดำเนินทางการเงินตามกฎหมายเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วยตัวเลขที่แสดงรายรับว่ามาจากทางใด และรายจ่ายที่จะต้องจ่ายตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม และค่าใช้จ่ายทรัพยากรที่จำเป็น

ขอบข่ายของกาบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การจัดตั้งงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและดัชนีชี้วัดความสำเร็จ การวิเคราะห์แผนกลยุทธ์ จัดทำแผนงบประมาณให้เชื่อมโยงกับดัชนีชี้วัดความสำเร็จ การวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญ และการจัดทำคำขอจัดตั้งงบประมาณ

2. การบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย การขออนุมัติแผนการใช้ การจัดสรรงบประมาณ การบริหารการเงิน ได้แก่ การเบิก การรับ การเก็บ การจ่าย และกานำส่งเงิน การบริหาร

การบัญชี ได้แก่ การทำบัญชี การทำทะเบียนการเงิน การรายงาน การติดตามตรวจสอบการใช้
 จ่ายเงิน และการรายงานผลการใช้งบประมาณ

3. การบริหารพัสดุ ครุภัณฑ์ ประกอบด้วย การกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของ
 ครุภัณฑ์ การจัดซื้อ จัดจ้าง การเปลี่ยนแปลงแก้ไขรายการ การสั่งซื้อ สั่งจ่าย การตรวจรับ การ
 เบิกจ่ายวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์การศึกษา การจัดทำทะเบียนควบคุมพัสดุ ครุภัณฑ์ และการรักษา
 ความปลอดภัยเกี่ยวกับทรัพย์สินของทางราชการ

4. การระดมทรัพยากรและการจัดการสินทรัพย์ ประกอบด้วย การระดมทรัพยากร
 จากองค์กรและสถาบันต่าง ๆ การดำเนินการด้านกองทุนต่าง ๆ เช่น กองทุนการศึกษา กองทุนกู้ยืมเพื่อ
 การศึกษา กองทุนสวัสดิการ การจัดหาผลประโยชน์จากสินทรัพย์

5. การตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ
 ประกอบด้วย การกำหนดแผนการตรวจสอบค่าใช้จ่าย การตรวจสอบวิเคราะห์ประเมินผลความ
 เพียงพอและประสิทธิภาพของการควบคุมภายใน การตรวจสอบระบบ การดูแลรักษาความปลอดภัย
 ของทรัพย์สิน การวิเคราะห์และประเมินคุณภาพการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล
 ความประหยัดและความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรของหน่วยงาน

4. การบริหารงานทั่วไป

การบริหารงานทั่วไป หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหาร
 องค์กร ที่ช่วยประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพ
 และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การอำนวยความสะดวก และ
 ความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกระดับ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและ
 เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ตลอดจนการจัดและให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร
 หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ของข่ายของการบริหารงานทั่วไป หมายถึง การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. งานธุรการและสารบรรณ ประกอบด้วย การจัดทำหนังสือ และเอกสารอื่น ๆ
 การส่งและรับเอกสาร การเก็บรักษา การยืม และทำงานเอกสาร การจัดทำระเบียบข้อบังคับ
 ประกาศ คำสั่ง

2. งานทะเบียนสถิติและรายงาน ประกอบด้วย การจัดทำสถิตินักเรียน ครู บุคลากร
 ทางการศึกษา และลูกจ้าง จัดทำรายงานผลการดำเนินงานต่อหน่วยงาน และสาธารณชน การเก็บ
 รักษาข้อมูลต่าง ๆ และการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานของสถานศึกษา

3. งานกิจกรรมนักเรียนและบริการต่าง ๆ ประกอบด้วย การควบคุมดูแลความ
 ประพฤติ การแนะแนวและให้คำปรึกษา การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การบริการด้านอาหาร
 สุขภาพ การนำนักเรียนไปทัศนศึกษา การจัดการทุนการศึกษา การจัดหาหนังสือรับส่ง การ
 ประสานงานกับผู้ปกครอง และพัฒนาเครือข่ายทางการศึกษา การบริการด้านกีฬา การจัดบริการน้ำ
 ต้ม น้ำใช้ การจัดบริการโสตทัศนูปกรณ์ การปฐมพยาบาล ปฐมนิเทศ และการจัดโครงการต่าง ๆ

4. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประกอบด้วย การร่วมมือและ
 ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ การจัดทำและให้บริการข้อมูล
 สารสนเทศ การให้บริการด้านอาคารสถานที่ การส่งเสริมและสนับสนุนของสมาคมผู้ปกครองและครู

สมาคมศิษย์เก่าหรือมูลนิธิ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน การระดมความร่วมมือในชุมชน การจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน การสำรวจความต้องการและให้บริการการศึกษาแก่ชุมชน การเสนอแต่งตั้ง และจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา

5. งานอาคารสถานที่ ประกอบด้วย การวางแผนบริเวณสถานศึกษา การกำหนดแผนการใช้อาคารสถานที่ การควบคุมการก่อสร้างและการปรับปรุง การกำหนดมาตรการป้องกันการรักษาความปลอดภัยต่าง ๆ การจัดทำทะเบียนประวัติการใช้ และการซ่อมแซม การกำหนดการใช้งานให้เหมาะสมกับรูปแบบอาคารและอาคารประกอบ การจัดการดูแลและทำความสะอาดห้องเรียน อาคารและบริเวณสถานศึกษา

6. การวางแผน อำนวยความสะดวก และประสานงาน ประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์ และแผนการปฏิบัติการของโรงเรียน การจัดระบบและพัฒนาโรงเรียน การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน การจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน การประสานงานราชการต่าง ๆ การจัดประชุมครู และดำเนินงาน ด้านเลขานุการต่าง ๆ การพัฒนาระบบ และเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานการปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่า บริหารการศึกษาหรือการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตรงตามเป้าหมายของสถานศึกษาที่ได้ตั้งไว้ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้ ตรงตามมาตรฐานที่สถานศึกษาได้กำหนด ดังนั้นการจัดการศึกษาควรคำนึงถึงนโยบายด้านการบริหารงาน ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา และด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีคุณภาพ หากระบบการจัดการศึกษาไม่ดีพอย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง

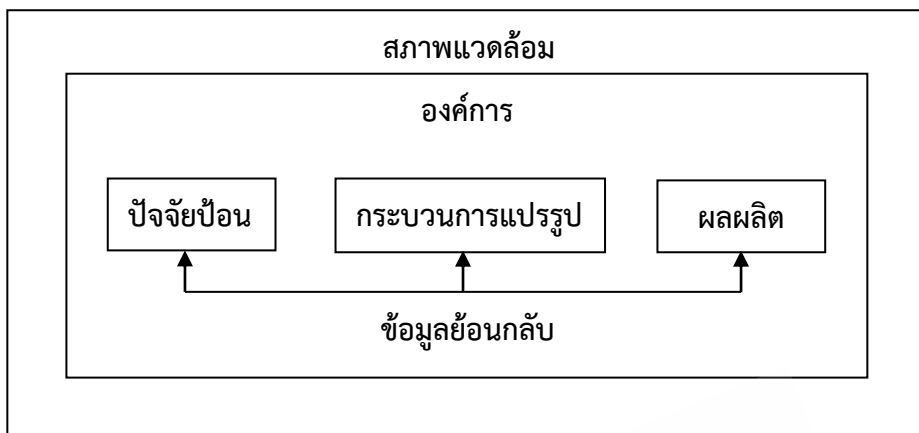
ทฤษฎีระบบ

การดำรงชีวิตของมนุษย์ถ้าหากพิจารณาแล้วจะเห็นว่าทุกอย่างเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบเกื้อหนุนกัน ไม่ว่าจะเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหรือการทำงานของมนุษย์เองก็ตาม มนุษย์เรายังไม่มีการเรียนรู้ว่าสิ่งเหล่านี้คือระบบ (System) จนได้มีการสังเกตและรวบรวมจัดเป็นหมวดหมู่ และได้นำมาศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้งเพิ่มขึ้น จึงเกิดเป็นทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ซึ่งหมายถึง การพิจารณาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทั้งระบบ เพื่อจะให้เห็นความสำคัญและลักษณะขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันเป็นหนึ่งเดียว

แนวคิดรวบยอดที่สำคัญมากอีกประการหนึ่งคือ การเข้าใจองค์การว่าเป็นระบบอย่างหนึ่ง ซึ่งระบบเป็นชุดขององค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยหนึ่งเพื่อเป้าหมายเฉพาะ ส่วนทฤษฎีระบบ (Systems Theory) เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการสถานศึกษาหรือโรงเรียนว่าเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) การศึกษาองค์การจะต้องศึกษาองค์การโดยรวม (As a Whole) ซึ่งนำความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันขององค์ประกอบต่าง ๆ และความสัมพันธ์ขององค์การกับสภาพแวดล้อมมาพิจารณา (สุนทร โคตรบรรเทา, 2551 : 87 - 88)

องค์ประกอบของระบบ

สุนทร โคตรบรรเทา (2551 : 94) กล่าวว่าทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ขององค์การซึ่งมี 5 ส่วน คือ ปัจจัยป้อน กระบวนการแปรรูป ผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และสภาพแวดล้อม

ภาพ 1 รูปแบบระบบพื้นฐาน

ที่มา : สุนทร โคตรบรรเทา (2551 : 94)

โดย สุนทร โคตรบรรเทา (2551 : 94 - 95) ได้อธิบายรูปแบบระบบพื้นฐานไว้ว่า

1. ปัจจัยป้อน (Input) คือ ทรัพยากรที่เป็นบุคคล วัสดุอุปกรณ์ เงิน หรือข้อมูลที่ใช้ในการผลิตหรือการบริการ

2. กระบวนการแปรรูป (Transformation Process) จากการใช้เทคโนโลยีและหน้าที่ในทางการบริหารตัวป้อนนำไปสู่กระบวนการแปรรูป ในโรงเรียนปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูเป็นส่วนหนึ่งของการแปรรูปหรือกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งทำให้นักเรียนกลายเป็นพลเมืองที่มีการศึกษาซึ่งสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมต่อไป

3. ผลผลิต (Outputs) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์และการบริการขององค์การ องค์การทางการศึกษาผลิตและแจกจ่ายความรู้

4. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) คือ สารสนเทศเกี่ยวกับผลผลิตหรือกระบวนการขององค์การ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการคัดเลือกตัวป้อนระหว่างวงจรต่อไป ข้อสารสนเทศเช่นนี้อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งในกระบวนการแปรรูปและผลผลิตในอนาคต

5. สภาพแวดล้อม (Environment) สภาพแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบองค์การ ได้แก่ แรงผลักดัน (Forces) ทางด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ที่มาปะทะกับองค์การ

ดังนั้นการสร้างกรอบแนวคิดให้เป็นองค์การเป็นระบบเปิด (Open System) จึงเป็นแนวคิดรวบยอดที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของทฤษฎีระบบองค์การที่เป็นโรงเรียนหรือสถานศึกษาทั้งหมดเป็นระบบเปิด

จากความหมายของระบบที่ได้คำนิยามนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่า ทุกระบบต้องมีองค์ประกอบหรือสิ่งต่าง ๆ เพื่อดำเนินงานสัมพันธ์กันเป็นกระบวนการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ ตามวัตถุประสงค์ที่องค์การได้ตั้งไว้ ดังนั้นภายในระบบจึงมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. สิ่งป้อนเข้าไป (Input) หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ และองค์ประกอบแรกที่จะนำไปสู่การดำเนินงานของระบบ โดยรวมไปถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ อันเป็นที่ต้องการของระบบนั้นด้วย ในระบบการศึกษาตัวป้อนเข้าไป ได้แก่ ผู้เรียน สภาพแวดล้อมของห้องเรียน โรงเรียน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และอื่น ๆ เป็นต้น

2. กระบวนการ (Process) เป็นองค์ประกอบที่สองของระบบ หมายถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะไปสู่ผลงานหรือผลผลิตของระบบ และในระบบการศึกษาได้แก่ วิธีการสอนต่าง ๆ รูปแบบการสอนในลักษณะต่าง ๆ เป็นต้น

3. ผลผลิต (Product) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสุดท้ายของระบบ หมายถึง ความสำเร็จในลักษณะต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ หรือประสิทธิผล ในระบบการศึกษา ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาทางการเรียนในลักษณะต่าง ๆ หรือผู้เรียนที่มีความรู้ ความสามารถที่จะดำรงชีวิตในอนาคตได้ตามอัธยาศัย เป็นต้น

ทั้ง 3 องค์ประกอบ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ขาดสิ่งใดไม่ได้ นอกจากนั้นทั้ง 3 องค์ประกอบยังมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์การด้วย ในขณะที่องค์การต้องดำเนินกิจกรรมนั้น สิ่งที่จะช่วยให้องค์การสามารถตรวจสอบว่ากิจกรรมต่าง ๆ นั้นบรรลุวัตถุประสงค์ หรือไม่มีส่วนใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุง จึงต้องอาศัยข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ซึ่งจะช่วยให้องค์การสามารถปรับปรุงตัวป้อน (Input) กระบวนการ (Process)

ระบบการปฏิบัติงานขององค์การนั้นจะประกอบไปด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ สิ่งที่เป็นตัวป้อนเข้าไป (Input) กระบวนการ (Process) ผลงาน (Output) โดยแต่ละส่วนจะต้องมีความสัมพันธ์และผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์การ โดยอาศัยข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ในการปรับปรุงองค์การ

สรุปได้ว่า องค์การแต่ละองค์กรในปัจจุบันนั้น มีการขยายตัวสลับซับซ้อนมากขึ้น ฉะนั้นความหมายของระบบในเชิงบริหาร จึงหมายถึง องค์กรซึ่งประกอบหรือมีปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันและมีส่วนกระทบต่อปัจจัยระหว่างกันในการดำเนินงาน ดังนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ย่อมต้องคำนึงถึงระบบขององค์กร เพราะระบบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันในองค์กร โดยมีหน้าที่เฉพาะของแต่ละรายการ อันส่งผลซึ่งกันและกันแม้ว่าจะมีหน้าที่ภาระต่างกัน แต่ก็มิอาจขาดระบบใดระบบหนึ่งไปได้

แนวคิดด้านยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์เป็นแผนหรือวิธีการทำงานที่จะช่วยให้บรรลุถึงเป้าหมายทั้งหมดที่กำหนดไว้ ซึ่งความสนใจต่อการศึกษายุทธศาสตร์มีมาตั้งแต่สมัยอดีต ปัจจุบันได้มีการรวบรวมและศึกษายุทธศาสตร์มากมายเพื่อเป็นหลักในการวางแผน ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจเรื่องปัจจัยสำคัญตลอดจนหลักการ และแนวคิดทางยุทธศาสตร์ในแต่ละยุคสมัยรวมทั้งต้องเรียนรู้ถึงลักษณะของยุทธศาสตร์ในมิติต่าง ๆ และแนวคิดการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

โดยในปัจจุบันได้มีการประยุกต์แนวคิดและวิธีการวางแผนยุทธศาสตร์มาใช้ดำเนินการกันอย่างกว้างขวางมากขึ้น เริ่มจากเอกชนนำไปใช้ในการแข่งขันทางธุรกิจโดยคำนึงถึงการ

แข่งขันให้อยู่รอดและการมุ่งหวังกำไรเป็นหลัก ส่วนภาครัฐภายหลังก็ได้นำแนวคิดยุทธศาสตร์มาใช้ ประยุกต์ต่อเพื่อให้การบริหารงานภาครัฐสามารถปรับกลไกทันยุคทันสมัย โดยคำนึงถึงการสนองความต้องการของประชาชนเป็นหลัก ซึ่งการประยุกต์แนวคิดและวิธีการของแผนยุทธศาสตร์ไปใช้ในงานที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ได้ทำให้เรื่องการศึกษายุทธศาสตร์กลายเป็นเรื่องสำคัญที่มีการศึกษาอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น (วันพิชิต ศรีสุข, 2556 : 92)

คำว่า “ยุทธศาสตร์” (Strategy) เพิ่งได้ปรากฏขึ้นในต้นศตวรรษที่ 19 และได้มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ ด้านความมั่นคง และด้านการทหาร ซึ่งในด้านเศรษฐกิจนั้นมักจะเรียกว่า “กลยุทธ์” ซึ่งการบริหารเชิงยุทธศาสตร์หรือการจัดการเชิงกลยุทธ์ คือ การกำหนดภารกิจ วัตถุประสงค์ทั้งระยะสั้นและระยะยาว แล้วจึงวางแผนจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินการตามภารกิจ เพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ (วันพิชิต ศรีสุข, 2556 : 92)

การกำหนดยุทธศาสตร์และพัฒนาแผนยุทธศาสตร์

การกำหนดยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดวิธีการที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย ซึ่งสิ่งสำคัญของการกำหนดยุทธศาสตร์และพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ คือจะต้องมองไปถึงกระบวนการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งจะต้องมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ควรคำนึงถึงกลไกการจัดการเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Management) ที่ถือว่าเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้เกิดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม และถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักวิชาการต่างเสนอแนวทางในการจัดการเชิงยุทธศาสตร์ เช่น กระจ่าง พันธุมนาวิน (2548) เห็นว่า ในกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์นอกจากจะคำนึงถึงเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์องค์กร (Mission - Vision) แล้วควรคำนึงถึงกระบวนการต่อไปนี้

1. วิเคราะห์กิจการขององค์กร
 2. วิเคราะห์องค์กร
 3. วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
 4. วิเคราะห์สถานการณ์แข่งขัน
 5. วิเคราะห์ SWOT
 6. สร้างหรือกำหนดยุทธศาสตร์ที่สนองพันธกิจ
- ทั้งนี้ขั้นที่ 1 – 6 เป็นกระบวนการในการกำหนดยุทธศาสตร์
7. กำหนดเป้าหมายของแต่ละยุทธศาสตร์
 8. สนธิเข้ากับกระบวนการ scorecard
 9. กำหนดผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรม
 10. กำหนด ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ แผนปฏิบัติการ ระบบติดตามประเมินผล
- ขั้นที่ 7 -10 จะเป็นการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

อุทิศ ขาวเขียว (2549) ได้กล่าวไว้ว่า การกำหนดยุทธศาสตร์หรือยุทธวิธีการพัฒนาเป็นการกำหนดแนวทางเลือกดำเนินการพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานะแวดล้อม ให้เกิดแนวทางเลือกการดำเนินการพัฒนาที่ปฏิบัติได้ และใช้ข้อได้เปรียบ ตลอดจนป้องกันและหลีกเลี่ยงข้อเสียเปรียบที่มีอยู่

อย่างรอบคอบ ข้อมูลความได้เปรียบเสียเปรียบดังกล่าวได้จากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม SWOT นั้นเอง

คุณภาพการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมและการจัดลำดับความสำคัญของสภาวะแวดล้อมขององค์กรสัมพันธ์กับคุณภาพของยุทธศาสตร์ หากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมชัดเจน ถูกต้อง ยุทธศาสตร์จะชัดเจนเป็นลู่ทางนำร่องที่น่าองค์กร ไปสู่เส้นชัยได้อย่างไม่วกวน แต่หากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมไม่ชัดเจน ยุทธศาสตร์จะเป็นกรอบที่กว้างทำให้เสียเวลาจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่ด้อยประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ทางเลือกที่เหมาะสมจะถูกสร้างเป็นกรอบแนวความคิดแนวทางการดำเนินงาน (What to do) ทั้งนี้ การกำหนดยุทธศาสตร์โดยทั่วไปของภาครัฐจะต้องเกิดจากการผสมผสานประเด็นชั้นนำจากสภาวะแวดล้อมทุกด้าน เพราะต้องเน้นการตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้รับบริการ โดยเร่งปรับและพัฒนาบทบาทการบริการขององค์กร โดยการแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็ง

ดังนั้น การกำหนดยุทธศาสตร์จึงมีข้อคำนึงเบื้องต้น ดังนี้ (อุทิศ ขาวเขียว : 2549)

1. ยุทธศาสตร์จะต้องเป็นลู่ทางนำสู่วัตถุประสงค์หลักของแผนที่ชัดเจนและนำองค์กรไปได้อย่างรวดเร็วกว่าทางเลือกอื่น ๆ

2. ยุทธศาสตร์ต้องเป็นทางเลือกที่สอดคล้องและรองรับกับสภาวะแวดล้อมขององค์กร การกำหนดยุทธศาสตร์ควรพิจารณาประเด็นชั้นนำจากสภาวะแวดล้อมที่มีลำดับความสำคัญสูงเป็นเบื้องต้น ให้แนวทางชี้แนะดังกล่าวเป็นแนวทางที่สามารถปฏิบัติได้ มีความพร้อมและความเหมาะสมทางปฏิบัติเป็นองค์ประกอบ

3. ข้อคำนึงที่สำคัญมากในการกำหนดยุทธศาสตร์และยุทธวิธีผู้กำหนดจะต้องแน่ใจว่าได้ทုံมเทศความนึกคิดที่จะกำหนดแนวทางการดำเนินการที่มี “นัยสำคัญเชิงกลยุทธ์” ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาไปสู่สถานะและสิ่งที่ดีกว่าต่อการยกระดับความสามารถในการแข่งขันการเป็นผู้นำ และการเปลี่ยนแปลงสู่ภาวะยั่งยืนได้อย่างแท้จริงขององค์กร โดยจะต้องพยายามดึงประเด็นการชี้แนวทางการพัฒนาจากสภาวะใหม่ ๆ และแนวคิดใหม่ ๆ มากำหนดยุทธศาสตร์ที่ดีกว่าให้ได้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2551 : 39) ได้กล่าวไว้ว่า การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ การวางแผนปฏิบัติการ การถ่ายทอดเพื่อนำแผนไปปฏิบัติ วิธีการที่องค์กรปรับเปลี่ยนแผนเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป และวิธีการวัดความสำเร็จ โดยเน้นแง่มุมที่สำคัญในการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ 3 ประการ คือ

1. การมุ่งเน้นผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมุ่งเน้นการผลักดันที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. การปรับปรุงผลการดำเนินการที่ส่งผลกระทบต่อเพิ่มผลลัพธ์ขององค์กรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การควบคุมค่าใช้จ่าย การสร้างความสามารถในการปฏิบัติการ โดยรวมถึงความรวดเร็ว การตอบสนอง และความยืดหยุ่น ซึ่งเป็นการสร้างความแข็งแกร่งและความพร้อมขององค์กรให้มีความยั่งยืน

3. ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน องค์กรจำเป็นต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ขององค์กรและของบุคลากรในเชิงยุทธศาสตร์ โดยเน้นปลูกฝังการปรับปรุงและ

การเรียนรู้ไว้ในกระบวนการทำงาน ซึ่งบทบาทพิเศษของการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ คือ การทำให้กระบวนการทำงานและความคิดริเริ่มในการเรียนรู้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ขององค์กรเพื่อทำให้มั่นใจว่าการปรับปรุงและการเรียนรู้ดังกล่าวแสดงถึงการที่องค์กรเตรียมพร้อมในเรื่องการจัดลำดับความสำคัญและนำสิ่งที่จัดลำดับความสำคัญไว้ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์เป็นการมุ่งเน้นเพื่อปรับปรุงองค์กรเกี่ยวกับ 1) การจัดทำยุทธศาสตร์ 2) การถ่ายทอดกลยุทธ์หลักเพื่อนำไปปฏิบัติ โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2551 : 39 - 41)

1. การจัดทำยุทธศาสตร์ เป็นการตรวจประเมินวิธีการที่องค์กรใช้ในการกำหนดทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ และจัดทำเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ เพื่อชี้แนะและสร้างความแข็งแกร่งของผลการดำเนินการโดยรวม และความสำเร็จในอนาคต ในกระบวนการวางแผน สารสนเทศพื้นฐานควรมีสารสนเทศที่ครอบคลุมเกี่ยวกับสิ่งที่มีอิทธิพล ความเสี่ยง ความท้าทาย และข้อกำหนดที่สำคัญอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อโอกาสและทิศทางในอนาคตขององค์กร และให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการมองการณ์ไกลเท่าที่เป็นไปได้ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ การจัดสรรทรัพยากร รวมถึงการจัดการโดยรวม

2. การถ่ายทอดกลยุทธ์หลักเพื่อนำไปปฏิบัติ เป็นการตรวจประเมินวิธีการที่องค์กรใช้ในการแปลงเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์หลักไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์เหล่านั้น รวมทั้งวิธีการที่องค์กรตรวจประเมินความก้าวหน้าเทียบกับแผนปฏิบัติการ เพื่อให้มั่นใจว่ามีการถ่ายทอดกลยุทธ์หลักเพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าประสงค์

การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติให้ได้ผลนั้น ควรประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่

1. การทำให้ทั้งองค์กรเกิดลักษณะที่มุ่งเน้น เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ (Strategic Alignment) หมายถึง การทำให้เกิดความเชื่อมโยงและสอดคล้องระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ภายในองค์กรกับยุทธศาสตร์ โดยปัจจัยสำคัญที่จะต้องทำให้เกิดความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

1.1 โครงการและงบประมาณ เพื่อให้สามารถมั่นใจได้ว่าเมื่อได้รับการจัดสรรทรัพยากร และมีการดำเนินตามแผนแล้ว จะส่งผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดขึ้น

1.2 โครงสร้างและกระบวนการทำงาน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าองค์กรมีโครงสร้างและกระบวนการในการทำงานที่สนับสนุนต่อยุทธศาสตร์

1.3 สมรรถนะและความสามารถของบุคลากร เพื่อให้ยุทธศาสตร์ได้รับการขับเคลื่อนและปฏิบัติตามได้เป็นอย่างดี จะต้องมีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ขององค์กร

1.4 วัฒนธรรมและค่านิยมในการทำงาน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าแนวทางในการประพฤติ ปฏิบัติของบุคลากรในองค์กรเป็นไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ขององค์กร

1.5 ความรู้และระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อให้ความรู้และระบบข้อมูลสารสนเทศที่ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ สามารถใช้ได้ รวดเร็ว ทันเวลา

1.6 ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในทุกระดับเป็นระบบที่ผลึกต้นและสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติตามยุทธศาสตร์

1.7 ระบบการจูงใจและผลตอบแทน เพื่อให้เป็นระบบที่เกื้อหนุนให้บุคลากรปฏิบัติตามยุทธศาสตร์

2. การทำให้องค์กรมีความสามารถในการแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ โดยความสามารถ ที่องค์กรควรจะมีประกอบด้วย

2.1 ทักษะ ความสามารถของผู้บริหาร

2.2 ความมุ่งมั่นของผู้บริหาร เนื่องจากการแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัตินั้นไม่ใช่สิ่งที่สามารถดำเนินการได้สำเร็จภายในระยะเวลาอันสั้น และยังคงอาศัยความต่อเนื่องในการดำเนินการ

2.3 การมีผู้รับผิดชอบต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ เพื่อให้เกิดการมองภาพรวมหรือความเชื่อมโยงทั้งหมดในการขับเคลื่อน

2.4 เป็นองค์กรที่มีความยืดหยุ่นและมุ่งเน้นนวัตกรรม คือมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของบริบทต่าง ๆ มีความสามารถในการพัฒนาและสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินงานและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่เปลี่ยนไป

2.5 การทำงานร่วมกับผู้อื่นในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

2.6 การแบ่งปันความรู้ที่สำคัญภายในองค์กร เพื่อให้องค์กรมีความรู้ และแนวทางในการปฏิบัติที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

ส่วนการวางแผนกลยุทธ์ อูทิส ชาวเธียร (2549) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง และมีการตรวจสอบสัมพันธ์กันระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของแผน ตั้งแต่การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายนอกและสถานะองค์กรภายใน กานกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์หลักของแผนกลยุทธ์ การวิเคราะห์และการจัดวางยุทธศาสตร์ (กลยุทธ์) ตลอดจนชี้้นำการปรับปรุงกลไกขององค์กรและติดตามประเมินผล ซึ่งเป็นผลที่ได้จากกระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่อาจเปรียบเสมือนการทำความกระจ่างต่อคำถามตามแนวการคิดอย่างเป็นเชิงยุทธ์และอย่างเป็นขั้นตอน กล่าวคือ

1. ภาศิการพัฒนากที่อยากได้แผนนี้เพื่อเป็นเครื่องมือการพัฒนาประกอบด้วยใครบ้าง และช่วงปัจจุบัน องค์กรอยู่ฐานะเช่นใด มีสถานะแวดล้อมขององค์กรในปัจจุบันเป็นอย่างไร และในอนาคตจะมีแนวโน้มที่ดีขึ้นแค่ไหนเพียงไร สถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น ควรได้จากข้อมูลการวิจัยประเมินผล และการสัมภาษณ์เพิ่มเติม

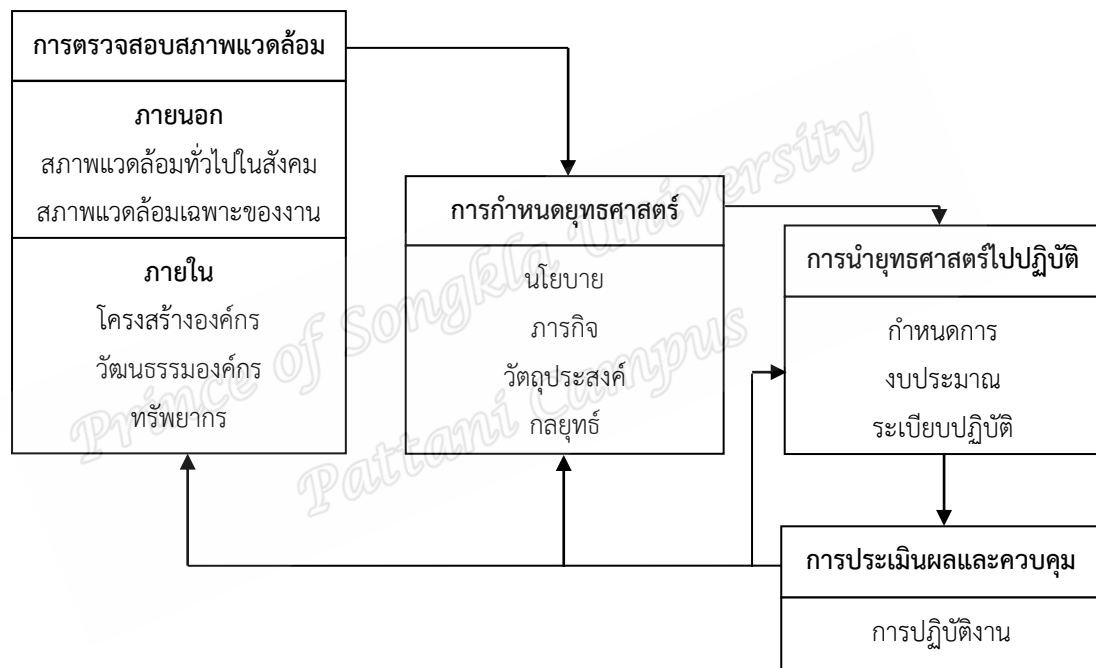
2. อนาคตองค์กรจะสามารถให้บริการแก่สังคมได้อย่างเต็มศักยภาพขององค์กร และตามความคาดหวังของสังคม ได้แค่ไหน เพียงใด

3. องค์กรจะไปถึงจุดมุ่งหมายดังกล่าวโดยมีทางเลือกอย่างไรที่เหมาะสมกับสถานะแวดล้อมและหลักการบริหารจัดการที่ดี ที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพประสิทธิผล สนองความต้องการสาธารณะจนได้ศรัทธาและเป็นองค์กรเรียนรู้

4. ต้องใช้กลวิธี แผนงาน โครงการ ตลอดจนกลไก กระบวนการทำงานและเครื่องมือให้เกิดความราบรื่นในการดำเนินการเช่นใด

5. องค์กรรู้ได้อย่างไรว่า การดำเนินการขององค์กรถูกที่ถูกต้องแล้ว หากผิดควรแก้ไขอะไรบ้าง และหากถูกทางมีหนทางเร่งรัดที่ดีกว่าอีกหรือไม่เพียงไร

เฉลิม คุณาชีวานันท์ (2548) ได้เสนอกระบวนการทางยุทธศาสตร์ โดยสรุปประกอบด้วย การตรวจสอบสภาพแวดล้อม (strategy formulation) การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ (strategy implementation) และการควบคุมประเมินผล (evaluation and control) พร้อมกันนี้ได้เสนอแบบจำลองพื้นฐานในการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ (basic model of strategic management) ของ Thomas L. wheelen และ J. David Hunger ดังแผนภาพที่ 2

ภาพ 2 แบบจำลองการจัดการเชิงยุทธศาสตร์

ที่มา : เฉลิม คุณาชีวานันท์ (2548)

สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ หมายถึง วิธีการปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของนโยบายที่กำหนดไว้ ประกอบด้วยหลายกลวิธีที่ผู้ปฏิบัติต้องเลือกกลวิธีที่ดี ที่เหมาะสมที่สุดไปใช้ โดยการวิเคราะห์หรือศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กรเพื่อนำมาคิดวิเคราะห์หากกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการปฏิบัติต่อไป

การวิเคราะห์ SWOT

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด (SWOT) เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการวิเคราะห์องค์กร เพราะกลยุทธ์จะต้องมีความเหมาะสมระหว่างความสามารถภายใน (จุดแข็ง

กับจุดอ่อน) และสถานการณ์ภายนอก (โอกาส และข้อจำกัด) การตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายในองค์กรธุรกิจทำให้ทราบถึงจุดแข็ง (strengths) และจุดอ่อนขององค์กร (weaknesses) ซึ่งจะช่วยให้องค์กรสามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสและหลบหลีกข้อจำกัด ซึ่งเกิดจาก สภาพแวดล้อมภายนอกได้ (พัคตร์ผจง วัฒนสินธุ์ และพสุ เตชะรินทร์, 2542)

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539) ได้เสนอสถานการณ์ 4 รูปแบบที่ผู้บริหารองค์กรต้องเผชิญในการวิเคราะห์ SWOT

สถานการณ์ที่ 1 (จุดแข็ง – โอกาส) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่พึงปรารถนามากที่สุด เนื่องจากองค์กรค่อนข้างที่จะมีจุดแข็งภายในค่อนข้างมาก ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมค่อนข้างที่จะให้โอกาสแก่องค์กรในหลายอย่าง ดังนั้นผู้บริหารขององค์กรควรกำหนดกลยุทธ์ในเชิงรุก เพื่อดึงเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาเสริมสร้างปรับใช้ และฉกฉวยโอกาสต่างๆ ที่เปิดให้มาหาประโยชน์อย่างเต็มที่

สถานการณ์ที่ 2 (จุดอ่อน – อุปสรรค) สถานการณ์เป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด เนื่องจากองค์กรกำลังเผชิญอยู่กับภัยอุปสรรคจากภายนอก และมีปัญหาจุดอ่อนภายในอยู่หลายประการ ดังนั้นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับผู้บริหารองค์กร คือ กลยุทธ์การตั้งรับหรือป้องกันตัวเพื่อพยายามลดหรือหลบหลีกภัยอุปสรรคต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตลอดจนมาตรการที่จะทำให้องค์กรเกิดความสูญเสียที่น้อยที่สุด รวมทั้งแก้ไขปัญหาลักษณะอุปสรรคภายในต่างๆ

สถานการณ์ที่ 3 (จุดอ่อน – โอกาส) สถานการณ์นี้องค์กรจะมีโอกาสที่เป็นข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันอยู่หลายประการ แต่ติดขัดอยู่ตรงที่มีปัญหาอุปสรรคภายในที่เป็นจุดอ่อนอยู่หลายอย่างเช่นกัน ดังนั้นทางออกสำหรับผู้บริหารขององค์กร คือกลยุทธ์การหลีกเลี่ยง เพื่อขจัดหรือแก้ไขจุดอ่อนภายในต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะฉกฉวยโอกาสต่าง ๆ ที่เปิดให้

สถานการณ์ที่ 4 (จุดแข็ง – อุปสรรค) สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการที่สภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการดำเนินงานแต่ตัวองค์กรเองมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็งอยู่หลายประการ ดังนั้นแทนที่ผู้บริหารขององค์กรจะรอนจนกระทั่งสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารองค์กรสามารถที่จะเลือกกลยุทธ์การแตกตัว หรือการกระจายกิจการ เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีอยู่ในการสร้างโอกาสในระยะยาวสำหรับผลิตภัณฑ์หรือตลาดด้านอื่น ๆ แทน

อนึ่งการวิเคราะห์ ดังกล่าวนี้จะต้องอาศัยความสามารถของผู้บริหารองค์กรที่จะประเมินว่าองค์กรของตนตกอยู่ในสถานการณ์แบบใด ทั้งนี้ เนื่องจากการวิเคราะห์ จะมีลักษณะในเชิงสัมพันธ์ เพราะแต่ละองค์กรนั้นมักจะมีจุดแข็ง-จุดอ่อน และโอกาส-ภัยคุกคามที่ผสมผสานกันไปไม่ชัดเจนหรือโดดเด่นออกมา ซึ่งในทางปฏิบัติอาจจะใช้การให้น้ำหนักเพื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ยออกมาว่าองค์กรตกอยู่ในสถานการณ์แบบใด โดยวิธีการลงความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ ขององค์กร

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ (2524) ได้เสนอการกำหนดกลยุทธ์โดยการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ตำแหน่งสถานภาพขององค์กร เป็นการประเมินสถานภาพขององค์กร ในปัจจุบันว่าอยู่ในตำแหน่งที่มีความโน้มเอียงไปในทางที่พึงประสงค์หรือไม่ เพียงใด จากการสังเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร พร้อมกับสรุปลักษณะเด่นเชิงโอกาสและลักษณะเชิงภัยอุปสรรค แล้วชั่งน้ำหนักว่าโน้มเอียงไปในทาง “เอื้อ” หรือ “ไม่เอื้อ” มากน้อยเพียงใด

ในขณะที่เดียวกันก็จะสรุปจุดแข็งและจุดอ่อนเชิงทรัพยากร แล้วชั่งน้ำหนักว่าโน้มเอียงไปในทาง “จุดแข็ง” หรือ “จุดอ่อน” มากน้อยเพียงใด จากนั้นจึงทำการกำหนดตำแหน่ง สองคุณสองว่าอยู่ในตำแหน่งที่ “เอื้อและแข็ง” “เอื้อแต่อ่อน” “ไม่เอื้อแต่แข็ง” และ “ไม่เอื้อและอ่อน”

“เอื้อและแข็ง”

“เอื้อแต่อ่อน”

“ไม่เอื้อแต่แข็ง”

“ไม่เอื้อและอ่อน”

2. พิจารณาทางเลือกกลยุทธ์ในระดับองค์กร เช่น เลือกกลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพ โดยดำเนินงานเฉพาะแผนงานที่มีความรู้ความชำนาญเพียงชนิดเดียวและจะไม่ไปทำแผนงานอื่น หรือ เลือกกลยุทธ์การสร้างเติบโต โดยขยายงานด้วยการทำแผนงานอื่นๆ เพิ่มเติมนอกเหนือไปจากแผนงานเดิม หรือเพิ่มงาน / โครงการใหม่ที่หน่วยงานมีสมรรถนะเพียงพอที่จะจัดทำหรือเพิ่มกิจกรรมใหม่ที่จะช่วยให้งาน/โครงการเดิมมีความสมบูรณ์มากขึ้น หรือส่งเสริมโครงการที่สนับสนุนให้ภาคธุรกิจเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยการจ้างเหมา หรือเลือกกลยุทธ์การตัดทอน โดยยกเลิกแผนงานที่หมดความจำเป็นออกไป หรือยกเลิกงาน/โครงการประเภทที่มีหน่วยงานอื่นทำได้ดีกว่าหรือลดกิจกรรมบางประเภทในงาน/โครงการที่ยังคงต้องทำอยู่หรือโอนงานให้เอกชนไปทำ

3. การวิเคราะห์ตำแหน่งสถานภาพของแผนงานเป็นการประเมินสถานภาพของแผนงานองค์กรที่จะเลือกจะจัดทำ ว่าอยู่ในตำแหน่งที่มีความโน้มเอียงไปในทางที่พึงประสงค์เพียงใด พร้อมกับสรุปลักษณะเด่นเชิงโอกาสและลักษณะด้อยเชิงภัยอุปสรรคแล้วชั่งน้ำหนักว่าโน้มเอียงไปในทาง “เอื้อ” หรือ “ไม่เอื้อ” มากน้อยเพียงใด ในขณะที่เดียวกันก็สรุปจุดแข็งและจุดอ่อนเชิงทรัพยากร และชั่งน้ำหนักว่าโน้มเอียงไปในทาง “จุดแข็ง” หรือ “จุดอ่อน” มากน้อยเพียงใด จากนั้นจึงทำการกำหนดตำแหน่งในตาราง สองคุณสองว่าอยู่ในตำแหน่งที่ “เอื้อและแข็ง” “ไม่เอื้อแต่อ่อน” “ไม่เอื้อแต่แข็ง” และ “ไม่เอื้อและอ่อน”

4. พิจารณาทางเลือกกลยุทธ์ในระดับของแผน เช่น เพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการผลิตและการให้บริการ ปรับปรุงระบบการวางแผน การติดตามผลการปฏิบัติงาน และการประเมินผลงาน/โครงการส่งเสริมการประสานงานโครงการภายใต้แผนงานเดียวกัน สลับกับการเปลี่ยนผู้บริหารระดับกองและระดับฝ่ายเพื่อให้มีประสบการณ์ในงานขององค์กรอย่างกว้าง สร้างขวัญและแรงจูงใจของบุคลากรในการดำเนินงาน/โครงการ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมของงาน/โครงการ ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับบริการ ค้นคว้าวิธีลดต้นทุนในการดำเนินงาน/โครงการ และระดมเงินทุนจากเงินนอกงบประมาณ

5. การวิเคราะห์ตำแหน่งของสถานภาพของงาน/โครงการ เป็นการประเมินสถานภาพของงาน/โครงการขององค์กรที่เลือกจะจัดทำ ว่าอยู่ในตำแหน่งที่มีความโน้มเอียงไปในทางที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์หรือไม่ เพียงใด พร้อมกับสรุปลักษณะเด่นเชิงโอกาสด้วยเชิงภัยอุปสรรค แล้วชั่งน้ำหนักว่าโน้มเอียงไปในทาง “เอื้อ” หรือ “ไม่เอื้อ” มากน้อยเพียงใดในขณะที่เดียวกัน ก็สรุปจุดแข็งและจุดอ่อนเชิงทรัพยากร แล้วชั่งน้ำหนักว่าโน้มเอียงไปในทาง “จุดแข็ง”

หรือ “จุดอ่อน” มากน้อยเพียงใด จากนั้นจึงทำการกำหนดตำแหน่งในตาราง สองคุณสมบัติที่อยู่ในตำแหน่งที่ “เอื้อและแข็ง” “เอื้อแต่อ่อน” “ไม่เอื้อแต่แข็ง” และ “ไม่เอื้อและอ่อน”

6. พิจารณาทางเลือกกลยุทธ์ในระดับของกิจกรรมภายใต้งาน/โครงการ เช่น ปรับปรุงรูปแบบของการผลิตและการให้บริการ ส่งเสริมการประสานกิจกรรมภายใต้งาน/โครงการ เดียวกันศึกษาความเหมาะสมของค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรม พัฒนาบุคลากรทั้งในด้านความรู้ และทักษะในการทำงานและส่งเสริมความรู้แก่ประชาชนผ่านการฝึกอบรม

จากการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคต่าง ๆ จะปรากฏจากตารางวิเคราะห์ซึ่งมีลักษณะเป็น แกนสองเส้นตัดกันระหว่างจุดแข็ง จุดอ่อนภายในองค์กรกับแกนโอกาสและอุปสรรคภายนอก ทำให้ เกิดเป็นช่องสี่ช่องเพื่อการวิเคราะห์ ช่องที่หนึ่ง เป็นการจับคู่ระหว่างองค์กรภายนอกกับจุดอ่อน ภายในองค์กร ช่องที่สาม เป็นการจับคู่ระหว่างอุปสรรคภายนอกกับจุดอ่อนภายในองค์กร ช่องที่สี่เป็น การจับคู่ระหว่างอุปสรรคภายนอกกับจุดแข็งในองค์กร

สถานการณ์ทั้ง 4 เกิดจากการวิเคราะห์ เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนกลยุทธ์ 3 ประการ

1. วิเคราะห์ จะให้ขอบเขตที่มีเหตุผลเพื่อการประเมินฐานะปัจจุบันและอนาคต รากฐานของการวิเคราะห์ ได้เป็นอย่างดี

2. ผู้บริหารสามารถกำหนดกลยุทธ์ทางเลือกขององค์กรที่เหมาะสมกับสถานการณ์ บนรากฐานของการวิเคราะห์ได้เป็นอย่างดี

3. การวิเคราะห์เป็นระยะจะช่วยให้ผู้บริหารรู้การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในขององค์กรอยู่ตลอดเวลา

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์ SWOT เป็นการประเมินและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้ง ภายในและภายนอกขององค์กร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง รู้จัก สภาพแวดล้อม ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส - อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ เพื่อกำหนด ยุทธศาสตร์การบริหาร และนอกจากจะทำให้ผู้บริหารทราบถึงความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว การวิเคราะห์องค์กรยังเป็นการกำหนดกรอบการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

ความหมายของประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ ตามความหมายมีผู้ให้ความหมายไว้หลายแบบ และจะเป็นการ กล่าวถึงผลของการปฏิบัติงานของแต่ละองค์กร ถ้าผลการปฏิบัติงานดี คือมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงและถ้าผลของการปฏิบัติงานไม่ดี ถือว่าประสิทธิภาพการทำงานต่ำ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ต่าง ๆ ดังนี้

พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล (2554 : 18) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึงการใช้ ทรัพยากรในการดำเนินการใด ๆ ก็ตามโดยมีสิ่งมุ่งหวังถึงผลสำเร็จและผลสำเร็จนั้นได้มาโดยการใช้ ทรัพยากรน้อยที่สุดและการดำเนินการเป็นไปอย่างประหยัด ไม่ว่าจะ เป็นระยะเวลา ทรัพยากร แรงงาน รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการดำเนินการนั้น ๆ ให้เป็นผลสำเร็จและถูกต้อง

ธงชัย สันติวงษ์ (2553 : 29 – 31) กล่าวว่า เป็นการเปรียบเทียบทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลที่ได้จากการทำงานว่าดีขึ้นอย่างไรแค่ไหน ในขณะที่กำลังทำงานตามเป้าหมายขององค์การ ความสำเร็จ ประสิทธิภาพจึงหมายถึง การมีสมรรถนะสูง มีความสามารถ มีระบบการทำงาน สัมฤทธิ์ผล และความมั่งคั่ง เก็บไว้ภายในเพื่อขยายตัวต่อไปและเมื่อไว้สำหรับรองรับสถานการณ์ที่อาจเกิดวิกฤติจากภายนอกได้ด้วย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 667) ให้ความหมายคำว่า ประสิทธิภาพไว้ว่า ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงาน

นภดล เสงเจริญ (2546 : 23 -24) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพเป็นกลวิธีจัดการที่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จ องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารหรือการจัดการจึงมีอยู่ 3 ส่วน คือการบริหารตน การบริหารคน และการบริหารงาน ซึ่งเป็นจุดสำคัญ ดังนี้

1. การบริหารตน เป็นความเข้าใจในความสำเร็จของชีวิตที่มีความสุขจากการทำงานในความรับผิดชอบ จนสำเร็จมากกว่าตำแหน่งหน้าที่ฐานะทางเศรษฐกิจ

2. การบริหารคน มีปฏิสัมพันธ์อย่างเหมาะสมกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ๔ กลุ่ม คือ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และ ความสัมพันธ์กับประชาชน

3. การบริการงาน นอกจากบริหารคนและบริการคน การบริการงานมีความสำคัญมากองค์ประกอบของการบริการงานคือ POSDCORB เป็นหลักพื้นฐานของการบริหาร

P คือ Planning การวางแผน แผนวางแล้วต้องนำไปปฏิบัติ

O คือ Organizing การจัดองค์การ การจัดโครงสร้าง การจัดวางระบบงานต่าง ๆ

S คือ Staffing การจัดหาบุคลากร การสรรหาบุคลากรเข้ามาทำงาน การใช้คนให้ตรงกับงาน

D คือ Directing การบริหารจัดการ การกำกับดูแลทรัพยากร การบริหารโดยเฉพาะงบประมาณ

Co คือ Coordinating การประสานงาน การประชาสัมพันธ์ รวมถึง Communication การติดต่อสื่อสาร

R คือ Reporting การรายงาน การตรวจสอบกลับกรอง

B คือ Budgeting เป็นกรอบในการบริหารงานแบบกว้าง ๆ ในปัจจุบันแนวคิดหรือเทคนิคการบริหารงานมีมากกว่าเดิม

สัญญา สัญญาวิรัตน์ (2544 : 16) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ (Effectiveness) หมายถึง การวัดผลการทำงานขององค์การนั้นว่าทำงานได้ปริมาณมากน้อยแค่ไหน คุณภาพงานดีมากน้อยแค่ไหน โดยรวมความมีประสิทธิภาพเราจะให้หมายถึงทำงานได้ปริมาณมาก องค์การโดยรวมมีความสมัครสมานสามัคคี มีสันติภาพและความสุขรวม เป็นผลดีต่อส่วนรวมและผู้รับบริการ แต่ใช้เวลาแรงงานและงบประมาณน้อย

วิวรรณ์ มุขดี (2548 : 405) กล่าวว่า การจัดสรรการใช้ทรัพยากรของสังคม หรือ งบประมาณมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของรัฐบาลในทางเศรษฐกิจและทางการ

เมือง ดังนี้ รัฐบาลใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือในการบริหารงานราชการแผ่นดินตามที่ได้แถลงไว้ และสามารถใช้จ่ายแผนงานหรือโครงการเหล่านั้น ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานของรัฐบาลเพื่อที่จะพิจารณาว่าหน่วยงานต่าง ๆ สามารถทำงานบรรลุเป้าหมายได้มากน้อยแค่ไหน และมีประสิทธิภาพในการทำงานอย่างไร

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้สำเร็จ ลุล่วงตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการบรรลุความสำเร็จในภารกิจ เป้าหมาย นโยบาย หรือวัตถุประสงค์ ก็แล้วแต่ ผลงานที่สำเร็จได้ใช้คนและทุนพอดีกับงาน และยังผลงานที่สำเร็จได้ใช้คนและทุนต่ำมากเท่าใด ถือว่าเกิดประสิทธิภาพได้มากเท่านั้น

บริบทวิทยาลัยชุมชน

วิทยาลัยชุมชนในต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการก่อเกิดวิทยาลัยชุมชนในต่างประเทศ เกิดจากเหตุผลสำคัญ 4 ประการ คือ (1) ตอบสนองความต้องการของชุมชน (2) สร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน (3) ให้การศึกษาทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (4) ให้การศึกษาสำหรับนักศึกษา 2 ปีแรกของมหาวิทยาลัย โดย สุนันทา แสงทอง (2556) ได้อธิบายบริบทของการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนในแต่ละประเทศไว้ ดังนี้

ประเทศสหรัฐอเมริกา

วิทยาลัยชุมชนในประเทศสหรัฐอเมริกามีเหตุผลในการจัดตั้งทั้ง 4 ประการ กล่าวคือ แนวคิดเกี่ยวกับวิทยาลัยชุมชนเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรก ในกลางศตวรรษที่ 19 ประมาณปี ค.ศ. 1850 ผู้นำทางการศึกษา 3 คน คือ Henry Capple อธิการบดีมหาวิทยาลัยมิชิแกน William Forewell อธิการบดีมหาวิทยาลัยมินิโซต้า และ William Harper อธิการบดีมหาวิทยาลัยชิคาโก ได้พิจารณาเห็นว่าหลักสูตรวิชาพื้นฐานชั้นสูงที่สอนในมหาวิทยาลัยควรจัดให้สอนในระดับมัธยมศึกษาอีก 2 ปี เรียกว่า Junior College หรือ Two – Years College ทำหน้าที่สอนวิชาพื้นฐานแก่นักศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 เพื่อเข้าสู่โปรแกรมวิชาการหรือวิชาชีพในชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยต่อไป

Junior College ที่เป็นของรัฐบาลเกิดขึ้นแห่งแรกในปี ค.ศ. 1902 ที่เมือง Juliet ในรัฐ Illinois และได้กระจายไปทั่วประเทศสหรัฐอเมริกาในระยะต่อมา ช่วงที่สอง ในปี ค.ศ. 1940 เป็นต้นมาซึ่งเป็นระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีแรงกระตุ้นและผลักดันให้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาตอบสนองความต้องการและการแก้ปัญหาของส่วนใหญ่จากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำจึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาบุคลากรจำนวนมาก และเป็นระยะเด็กเกิดมาก (Baby Boom) ทำให้มีความต้องการที่จะศึกษาสูงขึ้น และในขณะนั้นมีความคิดที่จะกระจายโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้ประชาชนได้รับการศึกษามากที่สุดตามความสามารถของตน และประชาชนอเมริกันถือ

ว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นสิทธิของทุกคน มหาวิทยาลัยจึงตระหนักว่าทำอย่างไรจะตอบสนองความต้องการของสังคมได้ จึงเกิดปรัชญา College For All ขึ้น ซึ่งเป็นปรัชญาพื้นฐานสำคัญของวิทยาลัยชุมชนในเวลาต่อมา

ในปี ค.ศ. 1944 รัฐสภาอเมริกาได้ออกกฎหมายสำคัญ คือ G.I. Bill of Rights ซึ่งกำหนดงบประมาณพิเศษให้แก่ทหาร G.I. ทุกคนที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาทุกชนิด ทุกประเภท ในสหรัฐอเมริกา กฎหมายฉบับนี้จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และในปี ค.ศ. 1947 ได้มีการยกฐานะ Junior College เป็น Community College ทำหน้าที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและจัดการศึกษาต่อเนื่องทั้งวิชาการศึกษาและวิชาชีพ จัดการศึกษาในรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตนอกเหนือจากการสอน 2 ปีแรกของมหาวิทยาลัย

คุณลักษณะของวิทยาลัยชุมชนสหรัฐอเมริกา ทำหน้าที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานปรัชญา 3 ประการคือ เป็นของชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน โดยมีพันธกิจ หลักการดำเนินการ และวิธีการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. พันธกิจ ที่สำคัญของวิทยาลัยชุมชนที่กำหนดไว้ในกฎหมายของรัฐบาลกลางคือ การจัดการศึกษาให้ประชาชนที่มีความรู้ความสามารถและความต้องการที่หลากหลายแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ประกอบด้วย

1.1 การฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพในระดับอนุปริญญา และหลักสูตรระยะสั้น

1.2 การจัดการศึกษาเพื่อโอนไปสู่การเรียนในมหาวิทยาลัยภายใต้ความตกลงร่วมระหว่างวิทยาลัยชุมชนกับมหาวิทยาลัยเพื่อให้ศึกษาระดับอนุปริญญาเรียนที่วิทยาลัยชุมชน 2 ปีแรกแล้วสามารถโอนหน่วยกิตไปเรียนระดับปริญญาที่มหาวิทยาลัยได้

1.3 การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมมี 3 รูปแบบ คือ จัดหลักสูตรการสอนทักษะพื้นฐานเพื่อเตรียมตัวไปเรียนปี 1 ของมหาวิทยาลัย จัดโครงการพิเศษเพื่อตัวให้กับนักศึกษาที่มีปัญหาออกกลางคันหรือเรียนไม่ทัน และจัดการศึกษาให้ประชาชนในชุมชนที่ไม่มีความรู้พื้นฐาน

1.4 พัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในภูมิภาคโดยผลิตกำลังคนที่สุดอดคล้องกับความต้องการภาคธุรกิจอุตสาหกรรมในชุมชน

1.5 จัดการศึกษาผู้ใหญ่ 2 กิจกรรมหลัก คือ จัดการศึกษาให้กับประชาชนในพื้นที่เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้อย่างต่อเนื่อง และร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ในชุมชน

2. หลักการของวิทยาลัยชุมชน ยึดหลักการเข้าถึง (access) โดยหลากหลายวิธีการ อาทิ ต้องเป็นระบบเปิดสำหรับผู้เรียนทุกคนโดยไม่จำกัดว่าเป็นใคร อายุเท่าไร หรือฐานะเป็นอย่างไร จัดการเรียนโดยผ่านดาวเทียมให้ถึงที่อยู่ของผู้เรียน เก็บค่าเล่าเรียนต่ำ ผู้เรียนสามารถจ่ายได้หรือหาทุนให้กับผู้เรียน จัดเวลาตามความสะดวกและยืดหยุ่นสำหรับผู้เรียน และให้เข้าถึงที่อยู่อาศัยและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ถ้าผู้เรียนไม่รู้ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้

3. การบริหารจัดการของวิทยาลัยชุมชน บริหารโดยคณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชน (Board of Trustee) โดยกำหนดวิธีการได้มา คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ไว้ชัดเจน ได้แก่

3.1 การได้มาของกรรมการวิทยาลัยชุมชน (Board of Trustee) มีทั้งการแต่งตั้งและการเลือกตั้ง โดยผู้นำชุมชน กรรมการวิทยาลัย

3.2 คุณสมบัติของกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชน จะต้องมีความเข้าใจและประทับใจพันธกิจของวิทยาลัยชุมชน รอบรู้เกี่ยวกับความต้องการและปัญหาของชุมชน เป็นบุคคลในชุมชนและท้องถิ่นหรือมีความสามารถในการให้บริการ อุทิศเวลา และอุทิศตนต่อหน้าที่ ความรับผิดชอบ รวมทั้งการพัฒนาตนเอง ไม่แสวงหาผลประโยชน์ใด ๆ จากชุมชน ตลอดจนเป็นผู้มีความกล้าหาญและมีจริยธรรม

3.3 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชน มีบทบาทหลักในการให้คำปรึกษาการดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชน กำหนดนโยบายเพื่อให้บรรลุตามภารกิจ เช่น การอนุมัติหลักสูตรการศึกษา ยกเลิกหลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน คัดเลือกและว่าจ้างอธิการวิทยาลัยชุมชน ตลอดจนให้คำแนะนำการบริหารจัดการวิทยาลัยชุมชนแก่ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน อนุมัติงบประมาณให้แก่วิทยาลัยชุมชน รวมทั้งสนับสนุนให้มีงบประมาณเพียงพอแก่การดำเนินงานของวิทยาลัย และให้คำอธิบายเกี่ยวกับวิทยาลัยชุมชนแก่ประชาชนในพื้นที่ ให้บริการของวิทยาลัยชุมชนให้ได้รับทราบข้อมูลความเคลื่อนไหวตลอดเวลา เป็นต้น

4. ระบบการจัดการศึกษา หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มี 3 ประเภท คือ หลักสูตรอนุปริญญา หลักสูตรประกาศนียบัตร และหลักสูตรระยะสั้น

5. อาจารย์ผู้สอน จะมีทั้งอาจารย์ประจำ (Full Time) และอาจารย์พิเศษ (Part Time) โดยอาจมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการรับสมัคร

6. วิธีการจัดการเรียนการสอน จะดำเนินการในหลายรูปแบบนอกเหนือจากการสอนในชั้นเรียนปกติ และสามารถให้บริการแก่ผู้เรียน ได้อย่างกว้างขวางตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล

7. การโอนนักศึกษา วิทยาลัยชุมชนในสหรัฐอเมริกาหลายวิทยาลัยเป็นวิทยาลัยที่มีคุณภาพ มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จึงให้การยอมรับ ทำให้มีมหาวิทยาลัยเข้ามาแนะแนว และเชิญชวนนักศึกษาที่สนใจเข้าเรียน เป็นจำนวนมากทุกปี สามารถเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัย ซึ่งการโอนเป็นข้อกำหนดของรัฐ ให้มีการถ่ายโอนไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในโปรแกรมที่ได้รับรองวิทยฐานะแล้ว (ซึ่งตรวจสอบและรับรองโดย Coordinating Board of Higher Education : CBHE) ยกเว้นบางสาขาซึ่งจะมีวิธีเทียบโอนพิเศษ

ประเทศแคนาดา

ในการจัดการศึกษารูปแบบวิทยาลัยชุมชนในประเทศแคนาดา คือ เป็นการให้การศึกษาด้านวิชาการ วิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กล่าวคือ ระบบโครงสร้างการปกครองและแนวทางการจัดการศึกษาของประเทศแคนาดา ที่แบ่งการปกครองเป็นเขตนั้น ดังนั้น วิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่งในประเทศแคนาดาจึงได้ชื่อว่า “วิทยาลัยชุมชน” (Community College) แนวคิดและหลักการสำคัญของวิทยาลัยชุมชนอาจพิจารณาได้ 2 ลักษณะ คือ เป็นวิทยาลัยชุมชนในลักษณะที่ได้จัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการ และสอดคล้องกับสภาพปัญหาแนวทางการพัฒนาของชุมชนที่เป็นพื้นที่บริการของวิทยาลัย การพัฒนาหลักสูตรจะดำเนินการโดยใช้ความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของชุมชนเป็นหลักทั้งในด้านเนื้อหา และเงื่อนไข เวลา เป้าหมาย การผลิตนักศึกษาหากไม่ประสงค์ที่จะศึกษาต่อใน

ระดับอุดมศึกษาก็สามารถที่จะประกอบอาชีพในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นวิทยาลัยชุมชนในลักษณะการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นศาสตร์เพื่อการพัฒนาชุมชนโดยทั่วไป เป้าหมายของหลักสูตรเพื่อพัฒนาทั้งชุมชนเมืองชุมชนชนบทและแถบชานเมือง องค์การบริหารในชุมชนมีการบริหารชุมชนในลักษณะที่เป็นวิทยาลัยชุมชน มีคณะกรรมการเรียกว่า Advisor Committee โปรแกรมการศึกษาวิทยาลัยชุมชนจะจัดโปรแกรมการศึกษาใน 3 ลักษณะ คือโปรแกรมการศึกษาที่มุ่งเน้นวิชาการโดยทั่วไป โปรแกรมการศึกษาที่มุ่งเน้นการเสริมลักษณะด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีเพื่อการประกอบอาชีพ โปรแกรมการศึกษาที่มุ่งเน้นการฝึกอบรม

วิทยาลัยชุมชน (Community College) ในประเทศแคนาดาเป็นสถาบันที่ทำการสอนทักษะทางวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งการจัดการศึกษารูปแบบวิทยาลัยชุมชนเริ่มขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1960 และใน ค.ศ. 1970 มีสถาบันการศึกษารูปแบบวิทยาลัยชุมชนมากกว่า 200 สถาบัน และวิทยาเขตมากกว่า 700 แห่ง แต่ละแห่งมีสถานที่ตั้งสะดวกสบายสำหรับการเดินทาง ค่าธรรมเนียมการศึกษาไม่สูงจนเกินไป และมีสาขามากมายให้เลือกเรียน เพราะจุดประสงค์ของสถาบันคือ การส่งเสริมความรู้ทางด้านวิชาชีพให้กับผู้ที่สนใจในแต่ละมณฑล ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาในวิทยาลัยชุมชนแต่ละหลักสูตรนั้นจะใช้เวลาสั้น ๆ เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องจบการศึกษาให้เร็ว ๆ หรือผู้ที่มีเวลาในการเรียนน้อย สถาบันเหล่านี้มีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยขึ้นอยู่กับความต้องการของสังคม อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมพัฒนาวงการธุรกิจโดยการจัดทำให้มีหลักสูตรหลากหลาย เช่น หลักสูตรด้านการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศตลอดจนถึงด้านเทคโนโลยีการพัฒนาผู้ประกอบการ การพัฒนาธุรกิจ และการให้ข้อมูลแก่วงการอุตสาหกรรมในเรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ประเทศอังกฤษ

ในการจัดการศึกษารูปแบบวิทยาลัยชุมชนในประเทศอังกฤษ คือ ให้การศึกษาทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และให้การศึกษา 2 ปีแรกของมหาวิทยาลัย กล่าวคือ ในประเทศอังกฤษสถานศึกษาที่จัดรูปแบบวิทยาลัยชุมชนจะใช้ชื่อว่า “Further Education College” ซึ่งเป็นสถานศึกษาสำหรับนักเรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับและมีอายุ 16 ปีขึ้นไปเข้าศึกษาต่อ เพื่อเป็นหนทางไปสู่การศึกษาในมหาวิทยาลัยหรือประกอบอาชีพก็ได้ ปัจจุบันทั่วไปสำหรับ Further Education College ก็คือวิทยาลัยเหล่านี้ได้รับทุนอุดหนุนจากรัฐบาลที่เรียกว่า “Further Education Funding Council” สำหรับสถานศึกษาที่จะได้รับทุนอุดหนุนนี้จะต้องผ่านการประเมินคุณภาพหลักสูตรของสถานศึกษาจากกลุ่มศึกษานิเทศน์ที่ไปตรวจเยี่ยมสถานศึกษาทุก 4 ปี

ระบบการศึกษาของประเทศอังกฤษที่เทียบเท่าได้กับวิทยาลัยชุมชนของสหรัฐอเมริกาได้แก่ ระบบวิทยาลัยเทคนิค (Technical College) เนื่องจากระบบมหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษจะมีระบบอิสระอย่างแท้จริง มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีจารีตประเพณีและนโยบายซึ่งรัฐบาลของประเทศอังกฤษยินยอมให้ดำเนินไปได้โดยอิสระ การที่รัฐบาลจะขอให้มหาวิทยาลัยมีนโยบายสนองความต้องการของชุมชนย่อมเป็นไปได้ยาก เจ้าหน้าที่การศึกษาของประเทศอังกฤษจึงแสดงแนวโน้มที่จะตั้งสถาบันอุดมศึกษารูปแบบวิทยาลัยขนานไปกับมหาวิทยาลัยแบบเดิม ทั้งนี้มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของชุมชน ระบบวิทยาลัยระดับอุดมศึกษาตามแนวใหม่นี้ ได้แก่

วิทยาลัยเทคนิคและวิทยาลัยโพลีเทคนิค ซึ่งมีฐานะและการบริหารใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยมากที่สุด เป็นที่คาดกันว่าวิทยาลัยโพลีเทคนิคจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐเป็นพิเศษจนกระทั่งเป็นที่วิตก ระหว่างมหาวิทยาลัยว่าวิทยาลัยโพลีเทคนิคจะดึงดูอาจารย์ของตนเองออกไป

ประเทศญี่ปุ่น

ในการจัดการศึกษารูปแบบวิทยาลัยชุมชนในประเทศญี่ปุ่น คือ สร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน และให้การศึกษาทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กล่าวคือ ความจำเป็นในการจัดการระดับต่ำกว่าปริญญาของประเทศญี่ปุ่น เกิดจากความต้องการของประชาชนในการศึกษาระดับอุดมศึกษาและการปฏิรูปอุตสาหกรรม เนื่องจากความสำเร็จทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นที่สามารถจัดการศึกษาภาคบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การที่เยาวชนได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสูงดังกล่าว ทำให้เกิดความต้องการที่จะศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งรวมทั้งในมหาวิทยาลัย วิทยาลัยสองปีและวิทยาลัยเทคนิค

รูปแบบของวิทยาลัยชุมชนในประเทศญี่ปุ่น เป็นลักษณะที่เรียกว่าวิทยาลัยจูเนียร์คอลเลจ เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอน หลักสูตร 2 หรือ 3 ปี ผู้ให้การสนับสนุนส่วนใหญ่เป็นนักอุตสาหกรรมที่ต้องการให้มีโรงงานฝึกอบรมการอุตสาหกรรมไว้ในระดับอุดมศึกษา แต่ต่อมารัฐบาลได้จัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคขึ้นในปี พ.ศ. 2504 เป็นสถาบันการศึกษาที่เน้นการฝึกอาชีพด้านอุตสาหกรรมโดยเฉพาะ จึงได้ปรับวิทยาลัยแบบจูเนียร์คอลเลจให้แตกต่างออกไปจากวิทยาลัยเทคนิค โดยได้ปรับพระราชบัญญัติการศึกษาในระบบโรงเรียน (The School Education Law) ใน พ.ศ.2507 กำหนดวัตถุประสงค์จูเนียร์คอลเลจเพื่อจัดการศึกษาทั่วไปและการศึกษาวิชาชีพชั้นสูงให้แก่ผู้จบชั้นมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาสติปัญญาและความสามารถในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

ประเทศเวียดนาม

ในการจัดการศึกษารูปแบบวิทยาลัยชุมชนของประเทศเวียดนาม คือ ให้การศึกษาทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อตอบสนองต่อความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กล่าวคือ รัฐบาลประเทศเวียดนามได้ประกาศใช้กฎบัตรวิทยาลัยชุมชน (Community College Charter) ครั้งแรก ค.ศ. 1971 และมีการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนภายใต้กฎบัตรดังกล่าวครั้งแรก โดยการก่อเกิดวิทยาลัยชุมชนในประเทศเวียดนามนี้เป็นช่วงหลังสงครามเวียดนาม ซึ่งเป็นการริเริ่มจากแนวคิดจากผลการศึกษาที่นำเสนอ ณ มหาวิทยาลัย Southern California ภายใต้หัวข้อเรื่อง “แนวคิดวิทยาลัยการศึกษาจากความเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูหลังสงครามในเวียดนาม” วิทยาลัยชุมชนที่จัดตั้งขึ้นครั้งแรก จำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย Tien Giang College, Duyen Hai College และ Phu Tho Technical Junior College และได้รับความเห็นชอบให้จัดตั้งเพิ่มอีก 2 วิทยาลัย คือ Long Ho Community College และ Quang Da Community College โดยใน ค.ศ. 1973 ได้จัดตั้ง The Catholic Regina Pacis Junior College สำหรับเด็กผู้หญิงสำหรับการดำเนินงานวิทยาลัยชุมชนในประเทศเวียดนามมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องภายใต้การ

เปลี่ยนแปลงนโยบายการปฏิรูปประเทศ โดยที่ปัจจุบันวิทยาลัยชุมชนในประเทศเวียดนามซึ่งเป็นหนึ่งใน 8 ประเภทของสถาบันอุดมศึกษา ได้รับการยอมรับให้มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจ และมีบทบาทในการเปลี่ยนเศรษฐกิจตลาดและส่งเสริมของความเท่าเทียมกันทางสังคมสำหรับนักเรียนที่ยากจนและผู้ที่อยู่ในพื้นที่ชนบท ซึ่งต่อมาวิทยาลัยชุมชนในประเทศเวียดนามจัดเป็นสถาบันการศึกษาในระบบอุดมศึกษาของประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ประเทศมาเลเซีย

ในการจัดการศึกษารูปแบบวิทยาลัยชุมชนของประเทศมาเลเซีย คือ ให้การศึกษาทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กล่าวคือ วิทยาลัยชุมชนในประเทศมาเลเซียเป็นสถาบันการศึกษาของรัฐ สังกัดกระทรวงอุดมศึกษา เริ่มก่อตั้งในปี ค.ศ. 2001 จัดตั้งวิทยาลัยชุมชน 11 แห่ง ตามนโยบายรัฐบาลว่าด้วยหนึ่งวิทยาลัยชุมชนต่อพื้นที่การเลือกตั้ง ปัจจุบันวิทยาลัยชุมชนหลัก 44 วิทยาลัยและ 28 วิทยาเขตทั่วประเทศ ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ให้ “วิทยาลัยชุมชนเป็นศูนย์กลางเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งสร้างสังคมแห่งความรู้และทักษะตามหลักปรัชญาการศึกษาของชาติ” มีพันธกิจ คือ การขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาเพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม โดยการอบรมและพัฒนาทักษะตลอดจนหลักสูตรการเรียนรู้อบรมตลอดชีวิต การบริหารจัดการวิทยาลัยชุมชนภายใต้นโยบายการศึกษาของรัฐ บริหารจัดการโดย Department of Community College Education กระทรวงการอุดมศึกษาซึ่งมีอธิบดีกำกับดูแลผู้อำนวยการกอง 7 กอง และผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน 42 แห่ง ซึ่งแต่ละวิทยาลัยมีคณะที่ปรึกษา หลักสูตรการจัดการศึกษา มาจากส่วนกลางมี 3 ประเภท คือ ประกาศนียบัตรเต็มเวลา 2 ปี ฝึกอบรมเป็นหน่วย 3 - 6 เดือน และฝึกอบรมเฉพาะชาวมาเลเซีย

สรุปได้ว่า การจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนในต่างประเทศนั้นมีแนวคิดและเหตุผลในการจัดตั้งคล้ายกัน คือ ต้องการสร้างอาชีพให้กับคนในพื้นที่ เพื่อการพัฒนาทักษะ การมีงานทำ และจัดการศึกษาในรูปแบบการเรียนรู้อบรมตลอดชีวิตทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยการกระจายโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

วิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย

กระบวนการก่อเกิดและพัฒนาการ

กระบวนการก่อเกิดและพัฒนาการของวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทยเริ่มจากแรงบันดาลใจของบุคคลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในแวดวงการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับนำเข้ามาแนวคิดเกี่ยวกับวิทยาลัยชุมชนจากประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เนื่องจากเป็นผู้รับประโยชน์โดยตรงจากการสำเร็จการศึกษาในวิทยาลัยชุมชนจากต่างประเทศ และได้มีความพยายามขยายผลแนวคิดในการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนโดยการผลักดันผ่านนโยบายรัฐ มีแนวคิดการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519)

เป็นต้นมา การจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนจึงได้ก่อเกิดขึ้นในประเทศในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) เป็นครั้งแรก โดยมีการทดลองจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ วิทยาลัยในมหาวิทยาลัย วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยครู และวิทยาลัยชุมชนในสถาบันการศึกษา เฉพาะทาง แต่วิทยาลัยชุมชนที่จัดตั้งขึ้นในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ ดังกล่าวได้ยุติบทบาทการดำเนินงาน รูปแบบวิทยาลัยชุมชนลงในช่วงเวลาที่แตกต่างกันโดยครั้งสุดท้ายยุติการดำเนินงานวิทยาลัยชุมชนใน พ.ศ. 2539 ทั้งนี้ ปัจจัยที่ทำให้ต้องยุติการดำเนินงานแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา อาทิ การเปลี่ยนแปลงนโยบายของฝ่ายการเมืองหรือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางกฎหมายตลอดจนเหตุผล ความจำเป็นในการพัฒนาประเทศ จนกระทั่ง พ.ศ. 2544 ได้มีการริเริ่มจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนขึ้นอีกครั้ง และมีการดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน กระบวนการก่อเกิดและพัฒนาการวิทยาลัยชุมชน ในประเทศไทยได้เป็น 3 ช่วง โดย สุนันทา แสงทอง (2556) กล่าวไว้ ดังนี้

ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2513 - 2519

“วิทยาลัยชุมชน” ได้ปรากฏอยู่เป็นส่วนหนึ่งของแวดวงการศึกษาไทยมาตลอด ระยะเวลากว่า 30 ปี ก่อนจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนใน พ.ศ. 2544 ซึ่งมีปรากฏร่องรอยในช่วงเวลาต่าง ๆ ทั้งแนวความคิดในเชิงอุดมการณ์ของบุคคลสำคัญในแวดวงการศึกษา การขยายผลแนวความคิดเชิง อุดมการณ์ดังกล่าวภายใต้นโยบายการพัฒนาการศึกษาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. 2513 เป็นต้นมา และมีการนำนโยบายไปสู่การจัดตั้งและ ดำเนินงานวิทยาลัยชุมชน ซึ่งเป็นความพยายามในการดำเนินการเพื่อหาแนวทางการจัดการศึกษาที่ ตอบสนองต่อความเจริญงอกงามในชีวิตต่อการพัฒนาและพัฒนาประเทศ สุนันทา แสงทอง (2556) กล่าวว่า กระบวนการก่อและพัฒนาการวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย ในช่วงที่ 1 พบร่องรอย หลักฐานว่าเกิดจากปัจจัย 2 ประการ คือ

1. เกิดจากแรงบันดาลใจของนักการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักการอุดมศึกษา ที่พยายามหาแนวทางการจัดการอุดมศึกษาที่สนองคนส่วนใหญ่ของประเทศ

พบร่องรอยหลักฐานทางความคิดที่ต้องการผลักดันให้มีวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย ครั้งแรกจากเอกสาร เรื่อง “ความหวังของวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย (The Rising Expectation of Community College in Thailand)” ที่เสนอต่อการประชุม The American Association of Junior College International Assembly ที่ฮอนโนลูลู มลรัฐฮาวาย ประเทศ สหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ 26 กุมภาพันธ์ - 5 มีนาคม พ.ศ. 2513 โดยแสดงถึงความจำเป็นในการ จัดตั้งวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย คือ เพื่อสนองความต้องการอันยิ่งยวดของประเทศที่ต้องการ พัฒนาให้กำลังคนมีความเชี่ยวชาญมากขึ้น จึงเป็นการสมควรที่ประเทศไทยจะเริ่มคิดตั้งวิทยาลัย

ชุมชน โดยจัดการศึกษาในแบบหลักสูตร 2 ปี ทางวิชาชีพและอาชีวศึกษา ซึ่งจะต้องเพิ่มจำนวนนักศึกษามากขึ้น อันจะสนองความต้องการรับด่วนของประเทศ

2. เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในแต่ละช่วง ทำให้มีความจำเป็นต้องหาวิธีการพัฒนากำลังคนเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยใช้กลไกของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การยกระดับการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้น

โดยกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519) เป็นต้นมา กล่าวคือ ความคิดเรื่องวิทยาลัยชุมชนปรากฏเป็นเชิงนโยบายครั้งแรกในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519) ได้กำหนดนโยบายและเป้าหมายเพื่อมุ่งค้ำจุนที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพของประชากรทุกวัย ทั้งภายในและภายนอกกระบวนการศึกษาให้มีบทบาทสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ เป็นหลักการให้ความรู้และทักษะแก่ประชากร ลดปัญหาการว่างงานในชนบท เร่งพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น และป้องกันปัญหาด้านสังคมอื่น ๆ อันเกิดจากประชากรในวัยเรียนไม่ได้รับการศึกษา ดังนั้น ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519) จึงได้กำหนดนโยบายการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับวิทยาลัยชุมชน ว่าส่งเสริมการศึกษาและทดลองการจัดการศึกษาแบบวิทยาลัยชุมชน เพื่อสนองความต้องการกำลังคนระดับกลางในแขนงวิชาที่ประเทศมีความต้องการมาก

ในช่วงหว่านเมล็ดพันธุ์ความคิดเกี่ยวกับวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทยมีจุดเริ่มต้นจากแรงบันดาลใจของบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในแวดวงการศึกษาที่ได้รับการยอมรับได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับวิทยาลัยชุมชนต่อที่ประชุมสมาคมวิทยาลัยชุมชนในประเทศสหรัฐอเมริกาใน พ.ศ. 2513 ถือเป็นความคิดที่ต้องการให้มีวิทยาลัยชุมชนในครั้งแรกของประเทศไทย ถึงแม้ว่าจะไม่ปรากฏร่องรอยหลักฐานว่ามีการนำแนวคิดดังกล่าวมาขยายผลต่อในประเทศไทยอย่างไร แต่ต่อมามีการนำแนวคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษารูปแบบวิทยาลัยชุมชนจากต่างประเทศมาขยายผล โดยการผลักดันผ่านนโยบายของรัฐ และปรากฏเป็นร่องรอยหลักฐานในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 3 เป็นต้นมา นับเป็นจุดเริ่มต้นของวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทยที่เป็นรูปธรรมในช่วงเวลาต่อมา

ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2520 - 2544

วิทยาลัยชุมชนที่จัดตั้งขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ วิทยาลัยชุมชนในมหาวิทยาลัย วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยครู และวิทยาลัยชุมชนในสถาบันการศึกษาเฉพาะทางกระทรวงศึกษาธิการ โดย สุนันทา แสงทอง (2556) ได้กล่าวถึงรายละเอียดเหตุผลของการจัดตั้ง การดำเนินงาน และปัจจัยที่ทำให้ยุติการดำเนินงาน ดังนี้

1) วิทยาลัยชุมชนในมหาวิทยาลัย

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาอุดมศึกษาว่า “วางพื้นฐานจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนภาคต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามขั้นตอนที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม” โดยมีวิทยาลัยชุมชนที่จัดตั้งขึ้นในช่วงแผนฯ ดังกล่าว คือ วิทยาลัยชุมชนภูเก็ต ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งเป็นวิทยาลัยชุมชนแห่งแรกของประเทศไทย เกิดขึ้นจากแนวคิดของศาสตราจารย์นายแพทย์สวัสดิ์ สกุลไทย อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในขณะนั้นที่จะจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนเพื่อแก้ปัญหาการศึกษา การขาดแคลนที่เรียนของนักเรียนในระดับอุดมศึกษา การว่างงานของบัณฑิตบางสาขา และการไม่มีสถาบันการศึกษาใดจัดการศึกษาด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยเหตุผลที่เลือกจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนที่จังหวัดภูเก็ต คือ จังหวัดภูเก็ตมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถสนับสนุนเรื่องการเงิน และมีความสอดคล้องกับบริบทในพื้นที่คืออาชีพของชุมชนด้านการประมง การทำเหมืองแร่ และการโรงแรม และเริ่มจากการจัดทำหลักสูตรด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยว

การเตรียมการดำเนินการเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2517 จนถึง พ.ศ. 2520 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการโครงการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนภูเก็ต โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ (1) เพื่อจัดการศึกษาวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และอนุปริญญา ในหลักสูตรเบ็ดเสร็จที่จบออกไปประกอบอาชีพได้ แทนที่จะออกไปรับราชการเท่านั้น (2) เพื่อให้การศึกษาในลักษณะที่เป็นการศึกษาต่อ เมื่อจบแล้วสามารถศึกษาต่อได้ในมหาวิทยาลัย ด้วยระบบความสามารถของแต่ละบุคคลและความต้องการของสังคม และ (3) เพื่อให้บริการชุมชนในลักษณะที่เป็นการศึกษาต่อเนื่อง รวมถึงการศึกษาผู้ใหญ่ ตลอดจนเป็นศูนย์กลางการศึกษาของชุมชนด้วย วิทยาลัยชุมชนภูเก็ตได้เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตร (2 ปี) ซึ่งเป็นหลักสูตรเบ็ดเสร็จ (Terminal Program) เน้นด้านวิชาชีพและภาคปฏิบัติ โดยการดำเนินงานในช่วง 10 ปีแรก ประสบความสำเร็จอย่างมาก เนื่องจากมีผู้สนใจจำนวนมาก และผู้สำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพ โดยเฉพาะสาขาการโรงแรมและการท่องเที่ยว และสาขาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แต่ช่วง พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา จำนวนผู้เรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง คำนิยมผู้เรียนต้องการปริญญาตรี หลักสูตรที่เปิดสอนไม่สามารถเรียนต่อปี 3 - 4 ของมหาวิทยาลัยได้ ดังนั้น ใน พ.ศ. 2536 วิทยาลัยชุมชนภูเก็ตปรับหลักสูตรประกาศนียบัตร (2 ปี) เป็นระดับอนุปริญญา (3 ปี) และเริ่มใช้เมื่อปีการศึกษา 2539 แต่ยังคงประสบปัญหาเดิม ในปีการศึกษา 2540 โดนสภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จึงได้ให้วิทยาลัยชุมชนภูเก็ตปรับบทบาทและรูปแบบโดยร่วมมือกับคณะต่าง ๆ เปิดสอนระดับปริญญาตรีและดำเนินโครงการจัดการศึกษาเพื่อชุมชนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น คำนิยมผู้เรียนต้องการปริญญาตรี และหลักสูตรที่เปิดสอนไม่สามารถเรียนต่อปี 3 - 4 ของมหาวิทยาลัย จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วิทยาลัยชุมชนภูเก็ตยุติการดำเนินงานตามหลักปรัชญาวิทยาลัยชุมชน

อย่างไรก็ตาม ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ขยายการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนไปที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี คู่ขนานไปกับการดำเนินการวิทยาลัยชุมชนภูเก็ตในช่วงเวลาดังกล่าว โดยเปิดรับนักศึกษาโดยใช้หลักสูตรของวิทยาลัยชุมชนภูเก็ต สาขาการโรงแรมและการท่องเที่ยว เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2533 เป็นครั้งแรก และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2534 ได้ขยายงานเพิ่มขึ้น โดยเปิดรับนักศึกษาเพิ่มอีก 2 สาขา คือ สาขาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ซึ่งต่อมาได้มาเปลี่ยนหลักสูตรเป็นอนุปริญญา ทั้ง 3 สาขาวิชา การดำเนินงานจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานีหลักสูตรอนุปริญญา ดำเนินการมาถึง พ.ศ. 2541 จึงได้ทำการปิดการรับนักศึกษาทั้ง 3 สาขา ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาวิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานียุติการดำเนินงานตามหลักสูตรปรัชญาวิทยาลัย

2) วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยครู

วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยครูเกิดขึ้นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ภายใต้นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการลดปริมาณการผลิตครู เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2527 ในที่ประชุมอธิบดีได้เสนอให้มีการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยครูตามอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อที่จะได้มีการจัดตั้งวิทยาลัยครู โดยเฉพาะทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นครูอาจารย์ระดับปริญญาตรี โท เอก เกือบ 6,000 คน ให้เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองมากที่สุดประกอบกับการแก้ไขพระราชบัญญัติ วิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 จำเป็นต้องใช้ขั้นตอนและระยะเวลาพอสมควร จึงเห็นสมควรจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนขึ้นในวิทยาลัยครู จำนวน 4 แห่ง เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2527 คือ วิทยาลัยชุมชนพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก วิทยาลัยชุมชนอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี วิทยาลัยชุมชนนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา และวิทยาลัยชุมชนนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู ประกาศและมีผลบังคับใช้ใน พ.ศ. 2528 วิทยาลัยครูสามารถจัดการศึกษาสาขาที่หลากหลาย และให้เปิดสอนได้ถึงระดับปริญญาตรี จึงได้โอนหลักสูตรประกาศนียบัตรเทคนิควิชาชีพของวิทยาลัยชุมชนที่ดำเนินการใน พ.ศ. 2527 เป็นหลักสูตรอนุปริญญาสอนในวิทยาลัยครู และยุติการดำเนินงานวิทยาลัยชุมชนทั้ง 4 แห่งดังกล่าว

3) วิทยาลัยชุมชนในสถาบันการศึกษาเฉพาะทาง

การจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนในช่วงดังกล่าวริเริ่มจากนายสัมพันธ์ ทองสมัคร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีบันทึกถึงนายโกวิท วรพิพัฒน์ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2536 ว่าให้แต่งตั้งคณะทำงานร่างโครงสร้างของวิทยาลัยชุมชน เพื่อดำเนินการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยเกษตรกรรม และวิทยาลัยพลศึกษา เพื่อรองรับการขยายโอกาสทางการศึกษา

ความคิดในการเสนอโครงการวิทยาลัยชุมชนต่อคณะรัฐมนตรีของกระทรวงศึกษาธิการ มีเหตุผลและความจำเป็น คือ สืบเนื่องจากโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาประสบความสำเร็จมาก มีผลให้ผู้สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมีแนวโน้มผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสูงขึ้น นอกจากนี้ มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องเร่งจัดการศึกษาและฝึกอบรมอาชีพเพื่อผลิตกำลังคนและพัฒนาฝีมือแรงงานทุกระดับโดยเร็ว ประกอบกับสถาบันการศึกษาเฉพาะทางของกระทรวงศึกษาธิการที่ตั้งอยู่ทั่วประเทศ ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ และวิทยาลัยช่างศิลป์ มีอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และทรัพยากรที่เหมาะสม และมีความพร้อมในระดับหนึ่งที่จะขยายฐานทางด้านวิชาการ โดยเพิ่มบทบาทในการจัดการเรียนการสอนให้กว้างขวางสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนยิ่งขึ้น

วิทยาลัยชุมชนในสถาบันการศึกษาเฉพาะทาง ของกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการเพียงระยะสั้น ๆ และได้ยุติการดำเนินการเมื่อ พ.ศ. 2539 เนื่องจากเปลี่ยนแปลงรัฐบาล และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในสมัยนั้นไม่มีนโยบายสนับสนุนการดำเนินการต่อ และให้ปรับบทบาทวิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยเกษตรกรรมให้ดำเนินการภายใต้โครงการเกษตรเพื่อชีวิต อย่างไรก็ตามวิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษายังคงดำเนินการหลักสูตรดังกล่าวต่อโดยจัดเป็นภารกิจของวิทยาลัยพลศึกษา โดยมีได้ดำเนินการภายใต้หลักปรัชญาวิทยาลัยชุมชนที่มุ่งเน้นจัดการศึกษาบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนเช่นวิทยาลัยชุมชนในปัจจุบัน

สรุปได้ว่า ช่วงที่ 2 ของวิทยาลัยชุมชนที่เป็นรูปธรรมเริ่มขึ้นครั้งแรก คือ การจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนภูเก็ต ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในช่วงแผนพัฒนาพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) โดยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ขยายผลจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานีเพิ่มขึ้น 1 แห่ง ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ส่วนการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยครู จำนวน 4 แห่ง เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ทั้งนี้ วิทยาลัยชุมชนที่ได้มีการจัดตั้งขึ้นในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 - 2539) คือ วิทยาลัยชุมชนในกระทรวงศึกษาธิการจำนวน 77 แห่ง แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า วิทยาลัยชุมชนที่จัดตั้งขึ้นในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ มีเหตุปัจจัยที่ต้องการยุติการดำเนินงานหรือปรับเปลี่ยนบทบาทไป จนกระทั่งใน พ.ศ. 2544 ได้มีการริเริ่มจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนขึ้นอีกครั้ง และดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2544 - ปัจจุบัน

หลังจากที่ดำเนินงานวิทยาลัยชุมชนของกระทรวงศึกษาธิการครั้งหลังสุดได้ยุติไปในช่วงที่ 2 ใน พ.ศ. 2539 แล้วไม่ได้มีการดำเนินงานที่มีการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนเป็นรูปธรรมขึ้นชัดเจนอีก จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2544 มีสถานการณ์หลายอย่างที่เป็นปัจจัยเร่งให้เกิดวิทยาลัยชุมชนขึ้น

อีกครั้งหนึ่ง โดยเป็นการเกิดของวิทยาลัยชุมชนที่มีปัจจัยค่อนข้างพร้อม มีบริบทและเวลาที่เหมาะสม มีการรองรับเชิงหลักการอยู่ในกฎหมาย ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปรากฏอยู่ในนโยบายรัฐบาล และมีบุคคลที่มีอุดมการณ์ที่ชัดเจนในการวางรากฐานแนวคิดและนำสู่การปฏิบัติ

ปัจจัยการก่อเกิดวิทยาลัยชุมชนในยุคปัจจุบัน

ปัจจัยการก่อเกิดวิทยาลัยชุมชนใน พ.ศ. 2544 มีปัจจัยหลักที่สำคัญ 3 ประการ คือ ความตื่นตัวเรื่องของการนำการศึกษามาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ นโยบายของฝ่ายการเมืองที่แนวคิดริเริ่มในการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชน และการสืบทอดเจตนารมณ์ของนักการอุดมศึกษา โดยสุนันทา แสงทอง (2556) ได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

1. ความตื่นตัวเรื่องของการนำการศึกษามาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศเป็นปัจจัยที่ทำให้มีแนวคิดสำคัญในการนำการศึกษามาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาและได้กำหนดไว้ในกฎหมายหรือแผนพัฒนาระดับประเทศ รวมทั้งมีสถานการณ์ที่สำคัญ คือ วิกฤติการขาดโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา และการขาดการพัฒนาด้านอาชีพและคุณภาพชีวิตของประชากรวัยแรงงานซึ่งมีกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งประเทศ สถานการณ์ดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญยิ่งทำให้ก่อเกิดการจัดการศึกษารูปแบบวิทยาลัยชุมชน

2. นโยบายของฝ่ายการเมืองที่มีแนวคิดริเริ่มในการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชน

ในสมัยพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี จึงได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ด้านการศึกษาที่จะปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมความรู้ อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้และ ฝึกอบรมได้ตลอดชีวิต มีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงาน สร้างรายได้ และนำประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจ โดยยึดหลักการศึกษารสร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน นโยบายด้านการศึกษาโดยแถลงไว้ว่า จัดให้มีวิทยาลัยโดยเฉพาะจังหวัดที่ยังขาดแคลนสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งนโยบายดังกล่าวได้ให้ความสำคัญโดยได้ขยายแนวคิดเรื่องการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนสู่สาธารณะ ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ประกาศกับรัฐสภาจะจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนใน 10 จังหวัด โดยเลือกจังหวัดที่ขาดแคลนสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตาก พิจิตร อุทัยธานี สระแก้ว หนองบัวลำภู บุรีรัมย์ มุกดาหาร ระนอง และนราธิวาส หลักการคือ ไม่สร้างสถานที่ใหม่ จะใช้สถานที่เดิมที่มีอยู่แล้ว จะไม่ตั้งบุคลากรใหม่ จะใช้บุคลากรที่มีอยู่แล้วให้มากที่สุด

เพื่อที่จะเน้นการนำงบประมาณทั้งหมดไปใช้เพื่อให้เกิดการสร้างคนงานมากกว่าการสร้างวัตถุ ดังนั้นจึงเป็นการเน้นเพื่อการพัฒนาคนในท้องถิ่นได้มีอาชีพที่ดีขึ้น มีความรู้ที่จะไปประกอบอาชีพได้มากขึ้น

3. การสืบทอดเจตนารมณ์ของนักการอุดมศึกษา

นักการอุดมศึกษาที่เป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้การก่อเกิดวิทยาลัยชุมชนในปัจจุบันและพัฒนาการอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน อาทิ ศาสตราจารย์นายแพทย์เกษม วัฒนชัย อดีต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ดร.สิริกิติ์ มณีรินทร์ อดีต รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการนายชุมพล พรประภา ประธานกรรมการบริษัท เอส พี อินเทอร์เน็ต จำกัด และบริษัทในเครือ ดร.ถนอม อินทรวงศ์ อดีตเลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ รองศาสตราจารย์ ดร.เป็รื่อง กิจรัตน์ภร อธิการบดีมหาวิทยาลัย ราชภัฏพระนคร ดร.บุญลือ ทองอยู่ อดีต รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ การริเริ่มความคิดการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนครั้งนั้น ศาสตราจารย์ นายแพทย์ วัฒนชัย ที่เป็นผู้ผลักดันผ่านนโยบายทางการเมืองโดยเป็นประธานคณะกรรมการร่างนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล ใน พ.ศ. 2544 ได้มีบทบาทสำคัญในการวางแนวความคิดการดำเนินงานวิทยาลัยชุมชน

วิทยาลัยชุมชนได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายการเมืองและถูกกำหนดให้เป็นนโยบายของรัฐที่สำคัญ นักการเมืองที่คุ่มอำนาจรัฐมีความเข้าใจในบริบท หลักการ และอุดมการณ์ของวิทยาลัยชุมชน ให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้วิทยาลัยชุมชนดำเนินการในฐานะสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาต่ำกว่าปริญญาและส่งเสริมสนับสนุนให้วิทยาลัยชุมชนดำเนินการตามพันธกิจ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สนับสนุนให้วิทยาลัยชุมชนมีพระราชบัญญัติที่ใช้เป็นหลักในการบริหารจัดการ (สุนันทา แสงทอง, 2556 : 28)

เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2558 ได้มีประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 132 ตอนที่ 30 ว่าด้วยพระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2558 และมีผลบังคับใช้ตามกฎหมายตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน 2558 เป็นต้นไป โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ระบบการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติได้แบ่งเป็นการศึกษาระดับพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นสามารถดำเนินการจัดการศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาในรูปแบบของวิทยาลัยชุมชนได้ สมควรมีกฎหมายกำหนดเพื่อรองรับการจัดตั้ง การบริหารงานและการดำเนินงานทางวิชาการของวิทยาลัยชุมชนไว้เป็นการเฉพาะ ขยายโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา รวมทั้งในการฝึกอบรมด้านวิชาการและด้านวิชาชีพ ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนนั้น ให้คำนึงถึงการประสานความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นเพื่อให้การจัดการศึกษาและการดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนเกิดผลสัมฤทธิ์และตอบสนองต่อความต้องการของ

ประชาชนในท้องถิ่นและชุมชนได้อย่างเหมาะสมและเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ (พระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน, 2558 : 16)

กล่าวโดยสรุป กระบวนการก่อเกิดและพัฒนาการของวิทยาลัยชุมชนมี 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เป็นช่วงเวลาที่เริ่มต้นใน พ.ศ. 2513 ที่บุคคลในแวดวงการศึกษาที่ได้รับการยอมรับได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับวิทยาลัยชุมชนต่อที่ประชุมสมาคมวิทยาลัยชุมชนในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งคาดว่าจะได้มีการขยายแนวความคิดดังกล่าวในเวลาต่อมาและได้ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติในเวลาต่อ ๆ มา

ช่วงที่ 2 เป็นช่วงเวลาที่แนวความคิดเกี่ยวกับวิทยาลัยชุมชนมีการนำไปสู่การปฏิบัติ โดยการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชน ครั้งแรกใน พ.ศ. 2520 คือ วิทยาลัยชุมชน ภูเก็ต ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และในเวลาต่อมาก็ได้มีความพยายามดำเนินการวิทยาลัยชุมชนรูปแบบต่าง ๆ หลายครั้ง แต่มีอาจดำเนินการต่อไปภายใต้หลักการวิทยาลัยชุมชนได้อย่างต่อเนื่องและยุติหรือปรับเปลี่ยนบทบาทการดำเนินงานไปในที่สุด

ช่วงที่ 3 เป็นช่วงเวลาที่วิทยาลัยชุมชนในประเทศไทยได้ฟื้นคืนชีพอีกครั้ง ภายใต้ นโยบายของฝ่ายการเมืองที่เข้ามามีอำนาจในการบริหารประเทศได้ระดมผู้ทรงคุณวุฒิในแวดวง การศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการยกร่างนโยบายด้านการศึกษาของพรรคการเมือง ซึ่งมีศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย เป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการยกร่างนโยบายดังกล่าว และนำไปสู่การแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ใน พ.ศ. 2544 “จัดให้มีวิทยาลัยชุมชนโดยเฉพาะในจังหวัดที่ ขาดแคลนสถาบันอุดมศึกษา” นโยบายดังกล่าวจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินการวิทยาลัยชุมชนใน ประเทศไทยอีกครั้ง โดยเริ่มก่อร่างสร้างฐานและพัฒนาการมาจนถึงปัจจุบันมีวิทยาลัยชุมชนที่ได้ จัดตั้งขึ้นทั่วประเทศแล้วจำนวน 20 วิทยาลัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในวิทยาลัยชุมชน

คณะกรรมการวิทยาลัยชุมชน ในการประชุมครั้งที่ 3/2556 เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2556 มีมติเห็นชอบเอกสารเชิงนโยบาย เรื่องการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน : กรอบนโยบาย และแนวทางการปรับปรุงการเรียนการสอนและการบริหารวิชาการของวิทยาลัยชุมชน สารสำคัญของกรอบนโยบาย และแนวทางการปรับปรุงการเรียนรู้ของวิทยาลัยชุมชนดังกล่าวเป็น การฉายภาพใหญ่ของการจัดการเรียนรู้ในอนาคตของระบบวิทยาลัยชุมชน ซึ่งมี 3 รูปแบบ (TRACK) คือรูปแบบที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชุมชน รูปแบบที่ 2 การจัดการศึกษาเพื่อการ ประกอบอาชีพ และรูปแบบที่ 3 การจัดการศึกษาระดับอนุปริญญา โดยรูปแบบที่ 1 เรียกว่า “TRACK วิทยาลัยชุมชน” รูปแบบที่ 2 เรียกว่า “TRACK อาชีพ” และรูปแบบที่ 3 เรียกว่า “TRACK อนุปริญญา” ทั้งนี้คณะกรรมการวิทยาลัยชุมชนมีนโยบายให้วิทยาลัยชุมชนมุ่งเน้นการ

จัดการเรียนรู้ใน “TRACK วิทยาลัยชุมชน” และ “TRACK อาชีพ” เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นวิธีการเรียนรู้ที่มุ่งตอบสนองการพัฒนาบนฐานศักยภาพและความต้องการของชุมชน

การจัดการการเรียนรู้ในวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย รูปแบบที่สำคัญ 3 ประการ คือ (สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน, 2556 : 7 - 8)

รูปแบบที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชุมชน เรียกว่า TRACK วิทยาลัยชุมชน

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน เน้นการพัฒนาต่อยอดจากประสบการณ์ของวิทยาลัยชุมชนใน โครงการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยปรับปรุงให้มีรูปแบบการดำเนินการที่ชัดเจนและสอดคล้องกับการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ การจัดการศึกษาลักษณะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยออกแบบการจัดการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการระดับชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งรูปแบบหลากหลาย ยืดหยุ่น และไม่ทับซ้อนกับหน่วยงานอื่น และสามารถตอบสนองความต้องการทั้งมิติเศรษฐกิจและสังคม มิติการสร้างผู้ประกอบการ การสร้างรายได้ ความสงบและสันติสุขในชุมชน

รูปแบบที่ 2 การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ เรียกว่า TRACK อาชีพ

การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ หมายถึง การพัฒนากำลังคนในชุมชนและท้องถิ่นมุ่งสู่การประกอบอาชีพที่มีการศึกษาวิเคราะห์และการวางแผนความต้องการกำลังคนที่ชัดเจน การจัดการศึกษาประเภทนี้ได้มุ่งเพื่อการได้รับอนุปริญญาหรือปริญญา แต่มุ่งให้เกิดความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สามารถประกอบอาชีพที่มีอยู่หรือกำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ โดยมีหลักการและองค์ประกอบสำคัญ เช่น การวิเคราะห์ความต้องการกำลังคน การวิเคราะห์งานและสมรรถนะ เป็นหลักสูตรสมรรถนะใช้ระบบชุดการเรียนรู้ (Modular Curriculum) และการประเมินสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพประกอบด้วยหลักสูตรพัฒนาอาชีพ 2 ระดับ ได้แก่

1. หลักสูตรการพัฒนาอาชีพเพื่อตอบสนองความต้องการการพัฒนาประเทศ หมายถึง การตอบสนองต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือการตอบสนองความต้องการกำลังคนในภาคส่วน (sector) ต่างๆ ที่กระจายทั่วประเทศ กรณีนี้อาจเรียกชื่อว่า National Module หรือ National Certificate

2. หลักสูตรการพัฒนาอาชีพเพื่อตอบสนองความต้องการในชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งอาจมีลักษณะเฉพาะแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นธุรกิจชุมชนที่มีความต้องการในการจ้างงาน กรณีนี้อาจเรียกว่า Institutional Module หรือ Institutional Certificate

รูปแบบที่ 3 การจัดการศึกษาระดับอนุปริญญา เรียกว่า TRACK อนุปริญญา การจัดการศึกษาระดับอนุปริญญา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเตรียมความพร้อมของนักศึกษาเพื่อศึกษาต่อระดับปริญญา ซึ่งจำเป็นจะต้องปรับปรุงคุณภาพ มาตรฐาน และกำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอนุปริญญาให้ชัดเจน สร้างอัตลักษณ์บัณฑิตวิทยาลัยชุมชน จัดระบบการเทียบโอนผลการศึกษาจากระบบการศึกษาและฝึกอบรมของวิทยาลัยชุมชน รวมทั้งระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) เพื่อสร้างความยืดหยุ่นให้แก่ระบบวิทยาลัยชุมชนให้มากที่สุด

ตาราง 1 เปรียบเทียบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในวิทยาลัยชุมชน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในวิทยาลัยชุมชน	รูปแบบที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน : TRACK 1 วิทยาลัยชุมชน (สร้างชุมชนเข้มแข็ง)	รูปแบบที่ 2 การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ : TRACK 2 อาชีพ (สร้างอาชีพ)	รูปแบบที่ 3 การจัดการศึกษาระดับอนุปริญญา : TRACK 3 อนุปริญญา (สร้างโอกาสทางการศึกษา)
ความมุ่งหมาย	ตอบสนองการแก้ปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิต เสริมสร้างความสงบและสันติสุขในชุมชน โดยยึดโยงกับภาคประชาสังคม องค์กรชุมชน ภาคเอกชนในชุมชนท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	ตอบสนองความต้องการแรงงานทักษะ และประกอบอาชีพ ทั้งในระดับชุมชน จังหวัด ภูมิภาค และประเทศ โดยยึดโยงกับองค์กรวิชาชีพ ภาคธุรกิจ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการ	ตอบสนองความต้องการศึกษาเพื่อยกระดับการศึกษาอนุปริญญา และศึกษาต่อระดับปริญญาของ คนในชุมชนและยึดโยงกับสถาบันอุดมศึกษา
รูปแบบการจัดการเรียนรู้	- การจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนในลักษณะเชิงพื้นที่ (Area – based) - การจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้น	การจัดการศึกษาในระบบปกติหรือระบบการศึกษาธนาคารสะสมหน่วยกิต	การจัดการศึกษาในระบบปกติหรือระบบการศึกษาธนาคารสะสมหน่วยกิต
มาตรฐาน	- พัฒนาตามความต้องการชุมชน หรือมาตรฐานสมรรถนะอาชีพ - หลักสูตรฐานสมรรถนะ - จัดในลักษณะ Module - ให้ความสำคัญกับการวัดสมรรถนะ	- พัฒนาตามมาตรฐานสมรรถนะอาชีพ - หลักสูตรฐานสมรรถนะ - จัดในลักษณะ Module - ให้ความสำคัญกับการวัดสมรรถนะ	- พัฒนารอบคุณวุฒิ การศึกษาระดับอนุปริญญา - ต่อยอดความรู้ ทักษะระดับปริญญา

ตาราง 1 (ต่อ)

รูปแบบการจัดการ เรียนรู้ในวิทยาลัย ชุมชน	รูปแบบที่ 1 การจัดการ ศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน : TRACK 1 วิทยาลัยชุมชน (สร้างชุมชนเข้มแข็ง)	รูปแบบที่ 2 การจัดการ ศึกษาเพื่อการประกอบ อาชีพ : TRACK 2 อาชีพ (สร้างอาชีพ)	รูปแบบที่ 3 การจัดการ ศึกษาระดับอนุปริญญา : TRACK 3 อนุปริญญา (สร้างโอกาสทางการศึกษา)
คุณวุฒิ	- Institution Certificate - วุฒิบัตรอื่น ๆ	- Nation Certificate - Institution Certificate - วุฒิบัตรอื่น ๆ	- อนุปริญญาตามมาตรฐาน กระทรวงศึกษาธิการหรือ อนุปริญญาวิทยาลัยชุมชน
การเทียบโอนผลการเรียน ความยืดหยุ่น คล่องตัว สนองความต้องการของชุมชน ประเทศชาติ และภูมิภาค			

ที่มา : สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน (2556 : 9)

สรุปได้ว่า หลักการของวิทยาลัยชุมชน

1. เปิดกว้างและเข้าถึงง่าย เนื่องจากวิทยาลัยชุมชนให้โอกาสและปฏิบัติต่อนักศึกษา ผู้เข้ารับบริการทุกคนอย่างเท่าเทียมกันเป็นการประกันความเสมอภาคแก่กลุ่มคนที่อยู่ห่างไกล ให้มีโอกาสได้ศึกษาในระดับอุดมศึกษา และการขยายเครือข่ายการจัดการศึกษาอย่างครอบคลุมทั่วถึง ในลักษณะเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ยึดชุมชนเป็นฐาน เพื่อให้คนไทย ในชุมชนได้เรียนรู้และฝึกทักษะ อย่างกว้างขวาง

2. มีหลักสูตรหลากหลายประเภทให้เลือกโดยการจัดโปรแกรมการศึกษาแบบ สหวิทยาการ มีทั้งหลักสูตรคู่ขนานกับระบบอุดมศึกษา เพื่อการศึกษาต่อและมีหลักสูตรทางเลือกเพื่อ เข้าสู่อาชีพ ตลอดจนหลักสูตรเพื่อฝึกทักษะการทำงานที่สามารถเข้าสู่งานได้รวดเร็วหลักสูตรต่างๆ จัด ให้ทุกสาขา ทุกอาชีพเป็นทางเลือกของคนในชุมชนตามศักยภาพบุคคล

3. ตอบสนองต่อชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยเป็นแหล่งผลิต และ พัฒนากำลังคนในภาคเศรษฐกิจหลัก ทั้งด้านธุรกิจการเกษตรและอุตสาหกรรมที่เน้นการสร้างวิชาชีพ เพื่อประกอบกิจการ (Entrepreneurship) ช่วยให้เกิดการสร้างกิจการงานของตนเองรวมทั้งผลิตคน ป้อนตลาดแรงงานตลอดจนช่วยอบรมเพิ่มพูนทักษะการทำงานแก่แรงงานในภาคการผลิตของสังคม และประเทศชาติ

4. เน้นคุณภาพและการใช้ประโยชน์ จัดการสอนและฝึกอบรมที่มีคุณภาพมุ่งผลให้ ผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับบริการมีความสามารถตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ใช้ทรัพยากรใน ท้องถิ่น และรูปแบบวิธีการที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อบุคคลและชุมชน เช่น การจัดแบบสะสมหน่วยกิต จัด

หลักสูตรสนองความต้องการด้านสังคม วัฒนธรรม สุขภาพ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

5. เสียค่าใช้จ่ายน้อย วิทยาลัยชุมชนจะจัดเก็บค่าบริการจากกลุ่มเป้าหมายในราคา
ถูกเพื่อให้บริการแก่กลุ่มบุคคลในท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกล และมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ได้มีโอกาส เรียนต่อ
โดยไม่ออกไปจากระบบการศึกษาและได้เรียนใกล้บ้านตลอดจนได้เรียนไปพร้อมกับการทำงานเพื่อ
พัฒนาต่อเนืองให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิต

6. สร้างพันธมิตรกับธุรกิจเอกชน องค์กรของรัฐ และองค์กรเอกชน สร้างความ
แข็งแกร่ง ในการบริหารจัดการโดยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในรูปแบบเครือข่ายระหว่างวิทยาลัยชุมชน
สถานประกอบการ องค์กรเอกชน และหน่วยงานของรัฐและเอกชนอื่นๆ เพื่อสามารถให้บริการที่
ตอบสนองความต้องการของประชาชนและชุมชนอย่างกว้างขวาง

7. ปรับตัวเองอยู่เสมอ เพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนบทบาท
การศึกษาที่เน้นการให้บริการแก่คนในสังคมได้อย่างครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายทั้งวิธีบริการและ
การจัดสาขาวิชาทันสมัย ยืดหยุ่น และรวดเร็ว ทันกับความเปลี่ยนแปลง

8. ค้นหาโอกาสใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ สํารวจ จัดทำระบบ
ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงความต้องการของชุมชน เทคโนโลยี และตลาดแรงงานตลอดเวลาเพื่อนำมาใช้
พัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ

9. เชื่อมโยงกับพันธมิตรทั้งในและนอกชุมชน จัดบทบาทที่เข้มแข็งในการแสวงหา
พันธมิตร ความร่วมมือกับบุคคล ชุมชน หน่วยงาน องค์กร สมาคมวิชาชีพ ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนกำหนด
กรอบความร่วมมือทั้งรูปแบบและระดมความสัมพันธ์หลากหลายให้ชุมชนได้เลือกในการเข้าร่วม
กิจกรรมตามความพร้อมของตนเพื่อร่วมกันดำเนินงานให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ ตามภารกิจของ
วิทยาลัยชุมชน

10. ชุมชนเป็นผู้นำและร่วมดำเนินการ สร้างองค์การที่เข้มแข็งในการชักนำชุมชน
ให้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งการกำหนดนโยบายการตัดสินใจ การดำเนินงาน และการสนับสนุนทุก ๆ
รูปแบบเพื่อจัดให้บริการตามความต้องการของชุมชน

บริบทวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

ความเป็นมาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนปัตตานี เมื่อวันที่ 29
กรกฎาคม 2547 เป็นลำดับที่ 12 ตามนโยบายให้มีการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ตามแผน
ยุทธศาสตร์การพัฒนา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยมีนายมานิต วัฒนเสน (รองผู้ว่าราชการจังหวัด
ในขณะนั้น) นายวิมล จันทร์แก้ว (ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1 ขณะนั้น)

และมีนายพิทักษ์ ก่อเกียรติพิทักษ์ นายกเทศมนตรีเมืองปัตตานีเป็นผู้นำที่เป็นหลักในการดำเนินการจัดตั้ง ทั้งนี้ มีเป้าหมายให้วิทยาลัยชุมชนปัตตานีเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สนับสนุนด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในจังหวัด ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดปัตตานีและให้การจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีเป็นส่วนหนึ่งที่เติมเต็มให้แก่ประชาชนในพื้นที่ของจังหวัดปัตตานีให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น และเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลในการสร้างความสามารถและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนให้ถึงประชาชนในระดับรากหญ้าในท้องถิ่น โดยดำเนินการกิจให้การศึกษาและฝึกอบรมด้านวิชาการและวิชาชีพตามหลักสูตรที่เน้นความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเป็นหลัก

วิทยาลัยชุมชนปัตตานี เริ่มจัดการศึกษาในลักษณะการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรม/ระยะสั้นเป็นครั้งแรกในปีงบประมาณ พ.ศ.2548 จำนวน 14 หลักสูตร เพื่อจัดการศึกษาตามปรัชญาและเจตนารมณ์ของการจัดตั้งสถาบันการศึกษาเฉพาะทางให้เป็นของประชาชนในจังหวัดโดยตอบสนองความต้องการฝึกอบรมที่หลากหลายวิชา ด้านคอมพิวเตอร์ อาทิเช่น คอมพิวเตอร์สำนักงาน คอมพิวเตอร์เพื่อการสื่อสาร การประกอบและติดตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์เบื้องต้น การนำเสนอข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์กราฟิก ด้านสุขภาพ เปิดสอนวิชาการนวดแผนไทยเบื้องต้นและประยุกต์ เกษษกรรมไทยเบื้องต้น ด้านศิลปวัฒนธรรม เปิดสอนวิชาการเย็บหมวกกะปิเยาะ การทำผ้าคลุมผมสตรีมุสลิม ด้านสังคม เปิดสอนวิชาการยาและความฉลาดทางสังคม เป็นต้น

นอกจากจะเปิดสอนหลักสูตรการฝึกอบรม/ระยะสั้นแล้ว ยังได้ดำเนินการเปิดสอนหลักสูตรระดับอนุปริญญาในปีการศึกษา 2548 เปิดสอนจำนวน 4 สาขาวิชาได้แก่ การศึกษาปฐมวัย การพัฒนาชุมชน การปกครองท้องถิ่น และคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ต่อมาในปีการศึกษา 2549 วิทยาลัยชุมชนปัตตานีเปิดสอน 5 หลักสูตรเพิ่มจากหลักสูตรเดิม 1 หลักสูตร คือสาขาวิชาธุรกิจอาหารฮาลาล ซึ่งเป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นใหม่ร่วมกับวิทยาลัยชุมชนนราธิวาสและวิทยาลัยชุมชนยะลา จัดเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อมาได้หยุดทำการเรียนการสอนเพราะไม่มีผู้เรียน และในปีการศึกษา 2551 วิทยาลัยชุมชนปัตตานีเปิดสอนหลักสูตรการจัดการทั่วไปเพิ่มอีก 1 หลักสูตร และปัจจุบันวิทยาลัยชุมชนปัตตานีเปิดสอนในหลักสูตรระดับอนุปริญญาจำนวนทั้งสิ้น 5 หลักสูตร ดังนี้ (วิทยาลัยชุมชนปัตตานี, 2557 : 3 - 4)

1. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
2. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
3. สาขาวิชาการจัดการทั่วไป
4. สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน
5. สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

เครือข่ายวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

วิทยาลัยชุมชนปัตตานี จัดระบบเครือข่ายสนับสนุนเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงทั้งจังหวัดโดยอาศัยการประสานงานกับศูนย์สนับสนุนที่เรียกว่า “หน่วยจัดการศึกษา” เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการประสานงานกับประสานงานระหว่างวิทยาลัยกับชุมชนในพื้นที่บริการ โดยมีคณะกรรมการหน่วยจัดทำหน้าที่ร่วมพิจารณานโยบายในการดำเนินการและ

ร่วมระดมทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อจัดการเรียนการสอน ส่วนการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่ย่อยที่ดูแล โดยหน่วยจัดการศึกษาเรียกว่า “ห้องเรียน” เพื่อมีการประสานทรัพยากรเพื่อจัดการเรียนการสอน

วิทยาลัยชุมชนปัตตานี เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยได้รับความร่วมมือจากชุมชน และส่วนราชการ ทุกภาคส่วนในพื้นที่ เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน ดังนี้ (วิทยาลัยชุมชนปัตตานี, 2557 : 5)

1. โรงเรียนโพธิ์คีรีราชศึกษา อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี จัดการศึกษาหลักสูตร อนุปริญญาในสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ และสาขาวิชาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
2. โรงเรียนเทศบาลบ้านตะลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จัดการศึกษา หลักสูตรอนุปริญญาในสาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น และสาขาวิชาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

รูปแบบการบริการจัดการวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

การบริหารงานวิทยาลัยชุมชนปัตตานี อยู่ภายใต้วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ และโครงสร้างการบริหารงานปรากฏในรายงานผลการดำเนินงาน ปีงบประมาณ พ.ศ.2557 ดังนี้ (วิทยาลัยชุมชนปัตตานี, 2557)

1. วิสัยทัศน์

วิทยาลัยชุมชนปัตตานี เป็นผู้นำด้านการจัดการศึกษา และฝึกอบรม พัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในพื้นที่ เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

2. พันธกิจ

- 2.1 จัดการศึกษาระดับอนุปริญญา และส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน
- 2.2 จัดการศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อตอบสนองศักยภาพและความต้องการของชุมชนให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้
- 2.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้ทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาชุมชนให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน
- 2.4 ทำนุ บำรุง อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม รักษาสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าให้กับชุมชน
- 2.5 บริหารจัดการเชิงธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน
- 2.6 เตรียมความพร้อมประชาชนเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

3. เป้าประสงค์

- 3.1 ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- 3.2 ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีการพัฒนาอาชีพ และพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน
- 3.3 มีงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน หรือพัฒนาสถาบัน หรือพัฒนาชุมชน
- 3.4 นักศึกษา ผู้ผ่านการฝึกอบรม บุคลากร และชุมชน ร่วมมือในการทำนุบำรุงอนุรักษ์ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรม รักษาสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3.5 ดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ที่กำหนดอย่างสมบูรณ์
- 3.6 นักศึกษา บุคลากร และประชาชน ได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

4. กลยุทธ์

- 4.1 พัฒนาหลักสูตรอนุปริญญาตามความต้องการของชุมชนและตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF)
- 4.2 พัฒนาอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษให้มีศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอน
- 4.3 ส่งเสริมการสนับสนุนการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและสื่อจากสภาพการดำเนินการจริง
- 4.4 พัฒนาความรู้พื้นฐานระดับอนุปริญญาให้แก่ผู้เรียน
- 4.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ทีการติดตามกำกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง
- 4.6 พัฒนานักศึกษาให้มีสุขภาพร่างกาย สมบูรณ์แข็งแรง มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสาธารณะ เป็นคนดีของสังคม และรักบ้านเกิด
- 4.7 ส่งเสริมให้นักศึกษามีวิถีชีวิตและมีความประพฤติที่ดีงามเป็นตัวอย่างแก่ชุมชนและสังคม
- 4.8 พัฒนาหลักสูตรระยะสั้น/ฝึกอบรม ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน
- 4.9 ใช้ภาคีเครือข่าย ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน และชุมชนในการบริหารและพัฒนา
- 4.10 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการติดตามกำกับกระบวนการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง
- 4.11 บริการวิชาการเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์จังหวัดปัตตานี ด้านการเอาชนะความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิต

- 4.12 พัฒนาศักยภาพบุคลากรในเรื่องของการทำวิจัย
- 4.13 ร่วมมือกับชุมชน หรือสถานศึกษา มหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนหรือพัฒนาการเรียนการสอน
- 4.14 สนับสนุนให้ครูประจำทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน หรือพัฒนาสถาบัน หรือพัฒนาชุมชน
- 4.15 ส่งเสริมให้นักศึกษา ผู้ผ่านการอบรม บุคลากร และชุมชน เห็นคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน บำรุง อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม รักษาสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4.16 ส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน
- 4.17 ส่งเสริมและพัฒนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
- 4.18 พัฒนาศักยภาพให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานตามระบบวงจรคุณภาพ (PDCA)
- 4.19 ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรของวิทยาลัยมีวิถีชีวิตและความประพฤติที่ดีงาม เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษา และชุมชนในพื้นที่
- 4.20 มีการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินการตามแผน เสนอฝ่ายบริหารเพื่อพิจารณา
- 4.21 ใช้ระบบประกันคุณภาพภายในมาเป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ
- 4.22 พัฒนาทักษะ ประสบการณ์ด้านภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน สำหรับนักศึกษา บุคลากรและประชาชน
- 4.23 สร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง อาเซียนและการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน โดยผ่านสื่อที่หลากหลายให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทั้งระดับบุคคลและชุมชน
- 4.24 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพทางด้านภาษาและวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน
- 4.25 พัฒนาภาษาในจังหวัดปัตตานี เป็นสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน

5. โครงสร้างการบริหารงาน

วิทยาลัยชุมชนปัตตานี อยู่ภายใต้การควบคุมของสถาบันวิทยาลัยชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการกำกับนโยบายควบคุมการบริหารจัดการ ตลอดจนอนุมัติหลักสูตรระดับอนุปริญญา สำหรับในส่วนของวิทยาลัยนั้นมีสภา

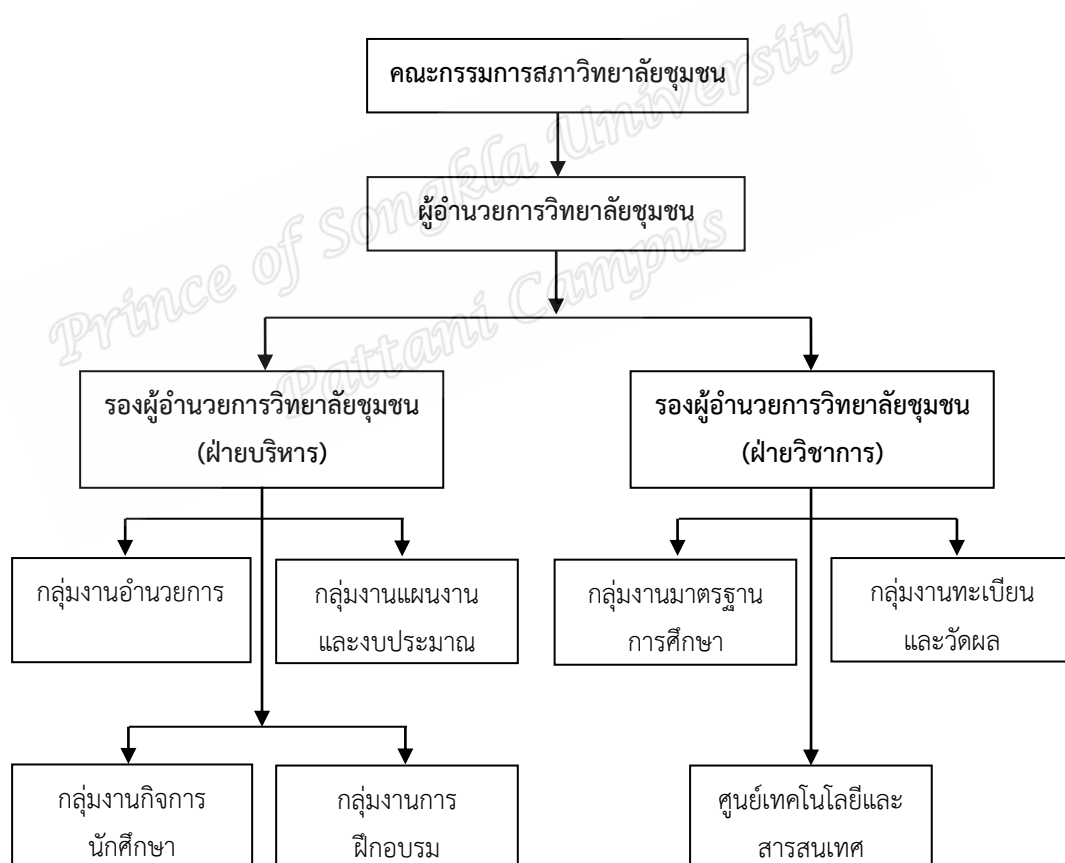
วิทยาลัยทำหน้าที่ในการกำกับนโยบายในการจัดการศึกษาในพื้นที่ ควบคุมประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา วิทยาลัยชุมชนปัตตานีมีรูปแบบในการบริหารจัดการ ซึ่งประกอบด้วย

5.1 สภาวิทยาลัยชุมชนที่ได้จากตัวแทนชุมชนทั้งภาครัฐ และเอกชน เป็นผู้กำหนดนโยบายในการดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชน

5.2 ผู้อำนวยการซึ่งทำหน้าที่รับนโยบายจากสภาวิทยาลัยชุมชน และบริหารงานวิทยาลัย

5.3 บุคลากรประจำ ประกอบด้วย ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างเหมาบริการ

โดยวิทยาลัยชุมชนปัตตานีแบ่งโครงสร้างการทำงานออกเป็น 7 กลุ่ม คือ กลุ่มงานอำนวยการและสนับสนุน กลุ่มงานแผนงานและงบประมาณ กลุ่มงานฝึกอบรม กลุ่มงานกิจการนักศึกษา กลุ่มงานมาตรฐานการศึกษา กลุ่มงานทะเบียนและวัดผล และศูนย์เทคโนโลยีและสารสนเทศ

ภาพ 3 โครงสร้างการบริหารงานวิทยาลัยชุมชนปัตตานี
ที่มา : วิทยาลัยชุมชนปัตตานี (2557 : 9)

หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

วิทยาลัยชุมชนปัตตานีจัดการศึกษาใน 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชุมชน รูปแบบที่ 2 การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ และรูปแบบที่ 3 การจัดการศึกษาระดับอนุปริญา ซึ่งแต่ละรูปแบบมีสาระสำคัญดังนี้

1. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชุมชน โดยใช้ชื่อโครงการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อการพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนโดยออกแบบการจัดการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการระดับชุมชนและท้องถิ่น และเพื่อความสงบและสันติสุขในชุมชน โดยในปีงบประมาณ 2557 ได้จัดโครงการทั้งหมด 2 โครงการ ดังนี้

1.1 โครงการเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง : หลักสูตรการเพาะปลูกพืชสมุนไพรโดยใช้ระบบเกษตรอินทรีย์

1.2 โครงการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง : หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน สาขาสาธารณสุขศาสตร์

2. การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ โดยใช้ชื่อหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและด้านคุณภาพชีวิตและโครงการสนับสนุนบทบาทของวิทยาลัยชุมชนในการส่งเสริมอาชีพในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งเสริมให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและมีการประกอบอาชีพที่มั่นคง และเป็นการตอบสนองนโยบายรัฐบาลเพื่อให้ประชาชนได้มีอาชีพและพัฒนาอาชีพที่มีอยู่ให้ยั่งยืน ครอบคลุมทุกเพศ ทุกวัยในชุมชน โดยในปีงบประมาณ 2557 จัดการศึกษาทั้งสิ้น 15 หลักสูตร มีผู้ผ่านการอบรมทั้งสิ้น 888 คน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 หลักสูตรฝึกอบรม/ระยะสั้นของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ปีงบประมาณ 2557 ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

ลำดับที่	หลักสูตร/โครงการ	ชั่วโมง	จำนวน
1	ภาษาอังกฤษอังกฤษสู่อาเซียน	60	17
2	การตกแต่งภาพด้วยโปรแกรม Adobe Photoshop	18	28
3	คอมพิวเตอร์เบื้องต้น	18	97
4	การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)	18	321
5	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น (Level 1)	30	17
6	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น (Level 2)	42	17
7	ศิลปะการจัดดอกไม้สด	18	35
8	การทำขนมเดือนรอมฎอน	30	37
9	การทำขนมชั้นหมากมุสลิม	30	69
10	การถนอมพืชอาหารสัตว์เพื่อการเลี้ยงโค	12	55
11	การทำยาสมุนไพร	18	67
12	การทำผลิตภัณฑ์น้ำยาซัก - ถ้าง	18	34

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	หลักสูตร/โครงการ	ชั่วโมง	จำนวน
13	การจักสานเชือกพลาสติก	30	33
14	การถักเชือกเทียนผสมหิน	18	30
15	การทำน้ำยาเอนกประสงค์	12	31
	รวมทั้งสิ้น		888

ที่มา : วิทยาลัยชุมชนปัตตานี (2557)

3. การจัดการศึกษาระดับอนุปริญญา

โครงสร้างหลักสูตร ต้องได้หน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 90 หน่วยกิต โดยมีสัดส่วนหน่วยกิต แต่ละหมวดวิชาและแต่ละกลุ่มวิชาดังนี้

1) หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป	ไม่น้อยกว่า	30	หน่วยกิต
2) หมวดวิชาเฉพาะ	ไม่น้อยกว่า	57	หน่วยกิต
2.1) วิชาพื้นฐานวิชาชีพ	ไม่น้อยกว่า	15	หน่วยกิต
2.2) วิชาชีพ		42	หน่วยกิต
- วิชาบังคับ		18	หน่วยกิต
- วิชาเลือก	ไม่น้อยกว่า	21	หน่วยกิต
- วิชาการฝึกงาน	ไม่น้อยกว่า	3	หน่วยกิต
2.3) หมวดวิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า	3	หน่วยกิต

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 วิทยาลัยชุมชนปัตตานี เปิดสอนในหลักสูตรอนุปริญญา ใน 5 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน สาขาวิชาการจัดการทั่วไป และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

ตาราง 3 สรุปจำนวนนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 - ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557

ที่	สาขาวิชา	หน่วยจัดการศึกษา/ สถานที่จัดการเรียนการ สอน	ภาคเรียนที่	ภาคเรียนที่	ภาคเรียนที่
			2/2556	3/2556	1/2557
			จำนวน นศ.	จำนวน นศ.	จำนวน นศ.
1	การศึกษาปฐมวัย	วชช.ปัตตานี	160	160	316
		ร.ร.เทศบาลบ้านตะลุบัน	63	66	100
		ร.ร.โพธิ์คีรีราชศึกษา	16	16	16
รวม			239	242	432
2	การปกครองท้องถิ่น	วชช.ปัตตานี	83	84	138
		ร.ร.เทศบาลบ้านตะลุบัน	41	35	53
		ร.ร.โพธิ์คีรีราชศึกษา	20	14	14
รวม			144	133	205
3	คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	วชช.ปัตตานี	117	119	212
		ร.ร.โพธิ์คีรีราชศึกษา	10	10	11
รวม			127	129	223
4	การจัดการทั่วไป	วชช.ปัตตานี	53	58	100
		รวม	53	58	100
5	การพัฒนาชุมชน	วชช.ปัตตานี	48	48	87
		รวม	48	48	87
รวมทั้งหมด			611	610	1,047

ที่มา : วิทยาลัยชุมชนปัตตานี (2557)

สภาพการจัดการศึกษาปัจจุบันของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

วิทยาลัยชุมชนปัตตานีจัดตั้งขึ้นเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่ซึ่งแม้ว่าจังหวัดปัตตานีจะมีสถาบันอุดมศึกษาตั้งอยู่ในจังหวัดแล้ว แต่โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในอดีตมีน้อยเพราะจะต้องสอบแข่งขัน ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการเรียนระดับอุดมศึกษาสูงอีกด้วย จึงทำให้มีผู้พลาดโอกาส หรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษา

สะสมเป็นจำนวนมาก การจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนปัตตานีจึงเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาออกไปสู่ประชาชนทุกระดับ โดยเฉพาะประชาชนที่ขาดโอกาสอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตามแม้ปรัชญาการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนจะเน้นความยืดหยุ่น และตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นภายใต้บริบทสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม แต่รูปแบบการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีโดยเฉพาะในหลักสูตรระดับอนุปริญญาที่เน้นการเปิดสอนโดยใช้หลักสูตรที่มาจากส่วนกลางโดยที่มีได้ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ในอดีตวิทยาลัยชุมชนปัตตานีเคยเปิดสอนหลักสูตรธุรกิจอาหารฮาลาล ซึ่งตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ปรากฏว่าประชาชนให้ความสนใจน้อย จนในปัจจุบัน ไม่มีนักศึกษาเรียนหลักสูตรนี้แต่อย่างใด ทั้งนี้เกิดจากการไม่สอดคล้องกันของยุทธศาสตร์การพัฒนากับการผลิตกำลังคนเพื่อรองรับ เพราะจนถึงขณะนี้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวก็ยังไม่ปรากฏผลที่เป็นรูปธรรมแต่อย่างใด ดังนั้นจึงเห็นได้ว่ารูปแบบการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ยังขาดการเชื่อมโยงมิติของท้องถิ่น หรือการนำพามิติของท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา

ชาว ธนวินชนาม (2550) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของเทศบาลตำบลเกาะพะงัน อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของเทศบาลตำบลเกาะพะงัน อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดของเทศบาลตำบลเกาะพะงัน อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจุดแข็ง คือ บุคลากรทั้งผู้บริหารและครูได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การเรียนการสอนมุ่งเน้นไปสู่ผู้เรียนมากขึ้น และทิศทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนเปิดต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น แต่ยังมีจุดอ่อน คือ ระบบการบริหารจัดการยังถูกระบบอุปถัมภ์แทรกแซง ขาดแคลนครูสอนในหลายวิชา และขาดแคลนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ สำหรับปัจจัยที่เป็นโอกาส คือ แหล่งการเรียนรู้มีมากและหลากหลาย และแนวทางการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรค คือ ความสับสนไม่ชัดเจนในทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของรัฐ การบริหารจัดการมีสายการบังคับบัญชาที่ยาวไกลและตายตัวรวมศูนย์กลางการตัดสินใจอยู่ในการบริหารส่วนกลาง และวิกฤติเศรษฐกิจทำให้เกิดข้อจำกัดด้านการลงทุนการศึกษา

นภดล พูนสวัสดิ์ (2551) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ในด้านเป้าหมายการศึกษา ยุทธศาสตร์เพื่อการบรรลุ

เป้าหมาย กลไกสู่การปฏิบัติและการประเมินผล ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ แผนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พ.ศ. 2551 -2555 มี 4 เป้าหมาย ได้แก่ 1) เป้าหมายด้านการผลิตบัณฑิตเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ด้านการจัดการศึกษา กลยุทธ์ด้านการพัฒนาคุณภาพและความเป็นเลิศ กลยุทธ์ด้านการพัฒนากิจการนักศึกษา กลยุทธ์ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู และกลยุทธ์ด้านการน้อมนำหลัก แนวคิด ทฤษฎีและโครงการต่าง ๆ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ลงสู่การปฏิบัติในท้องถิ่น 2) เป้าหมายด้านการพัฒนาองค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อการบริการชุมชน 3) เป้าหมายด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และกลยุทธ์ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) เป้าหมายด้านการบริหารจัดการเพื่อปรับปรุงและพัฒนามหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการ กลยุทธ์ด้านการเพิ่มรายได้ กลยุทธ์ด้านการพัฒนาพื้นที่สาขาและกลยุทธ์ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนกลไกการนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติและกลไกการประเมินผล หน่วยงานระดับสำนัก และคณะกรรมการวางแผนการปฏิบัติการให้สอดคล้องกับนโยบาย ทิศทาง และเป้าหมายที่กำหนด ทั้งนี้สามารถใช้กลไกกำกับ ติดตามและประเมินผลตามโครงการสายงานบังคับบัญชาของมหาวิทยาลัย โดยอาจกระจายอำนาจให้แก่ คณะบดีมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้บริหารควรใช้กลวิธีและเทคนิคต่าง ๆ ในการบริหารเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงาน เช่น การกระจายงาน การจูงใจ การควบคุมโดยแผนงานและงบประมาณ และอาจแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดำเนินงานบางประเภท เช่น การพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

วันพิชิต ศรีสุข (2556) ได้ศึกษายุทธศาสตร์ทางการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมของวิทยาลัยชุมชนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ วิทยาลัยชุมชนสตูล วิทยาลัยชุมชนสงขลา วิทยาลัยชุมชนปัตตานี วิทยาลัยชุมชนยะลา และวิทยาลัยชุมชนนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนด้านการบริหารเป็นการจัดการลักษณะแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเน้นหลักสูตรส่วนกลางที่ใช้ร่วมกันทั่วประเทศ มีการจัดการหลักสูตรระยะสั้นตามความต้องการของประชาชน ด้านการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกใช้เกณฑ์เดียวกันทั่วประเทศ ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมประกันคุณภาพทางการศึกษา และด้านทรัพยากรทางการศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษาในที่ตั้ง ซึ่งค่อนข้างไม่สอดคล้องกับหลักการของวิทยาลัยชุมชน ที่ต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในชุมชนท้องถิ่น ในส่วนของเงื่อนไขและองค์ประกอบเชิงโครงสร้าง เช่น นโยบายของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ แผนพัฒนาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และยุทธศาสตร์จะมุ่งเน้นการปฏิบัติ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการมุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่ชุมชน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนเน้นหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการ

ของพื้นที่และสอดคล้องกับบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม ด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษามุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และการกำหนดเกณฑ์ที่สอดคล้องกับการบริบทของภูมิสังคม และยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรทางการศึกษานำการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่แล้วของวิทยาลัยชุมชนให้มีความใกล้ชิดกับผู้เรียนที่อยู่ห่างไกล

จากงานวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ คือ วิธีการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของนโยบายที่กำหนดไว้ ซึ่งเรียกว่าแผนยุทธศาสตร์ การกำหนดยุทธศาสตร์ ต้องมีความสอดคล้องกับบริบทและศักยภาพขององค์การโดยดาววิเคราะห์หรือศึกษาจุดอ่อน จุดแข็ง สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์การเพื่อนำมาคิดวิเคราะห์หากกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการปฏิบัติต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาเพื่อปวงชน

ณรงค์ชัย สมศรี (2554) ได้ทำการศึกษาวิถีชีวิตและการใช้การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านชุมชนบ้านคำบน ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและการใช้การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านชุมชนบ้านคำบน ตำบลป่าซาง อำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ชาวบ้านในชุมชนบ้านคำบน หมู่ที่ 6 จำนวน 38 คนผลการวิจัยพบว่า 1) วิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนบ้านคำบนที่มีการเปลี่ยนแปลง 2 ด้าน คือ (1) ด้านสภาพโดยทั่วไปของชุมชนและสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านในชุมชน พบว่า มีความสะดวกสบายด้วยระบบสาธารณูปโภคที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นไฟฟ้า น้ำประปา ถนนหนทาง และอาหาร การกินมีให้เลือกมากขึ้น และคนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพเสริม (2) ด้านประเพณีและวัฒนธรรมชุมชนพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของชาวบ้านในชุมชนลดลง แต่ยังมีการธำรงรักษา ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และค่านิยมความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาไว้ได้เป็นอย่างดี 2) การใช้การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านชุมชนบ้านคำบน พบว่า การศึกษาตลอดชีวิตมีความสำคัญกับชาวบ้านในชุมชนเป็นอย่างมาก การศึกษาตลอดชีวิตทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีการพัฒนาตนเอง และพัฒนาอาชีพ และส่งผลให้ชาวบ้านมีการพัฒนาชุมชนร่วมกันอยู่เสมอตลอดจนทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคี และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ธารทิพย์ ภิรมย์อนุกุล (2548) ได้ศึกษาแผนการศึกษาเพื่อปวงชนของเวียดนาม การศึกษาครั้งนี้พบว่า สภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการปฏิรูปประเทศตามนโยบายเศรษฐกิจและปัญหาการศึกษา คือ สาเหตุสำคัญที่ทำให้รัฐบาลเวียดนามต้องทำแผนการศึกษาเพื่อปวงชนปี 1990 – 2000 มาใช้ โดยเฉพาะปัญหาที่มีอยู่ในระดับก่อนวัยเรียนและระดับประถมศึกษา คือ จำนวนและคุณภาพการศึกษาในระดับก่อนวัยเรียนต่ำ จำนวนเข้าเรียนที่ลดน้อยลง อัตราการลาออกกลางคันในระดับประถมศึกษา การไม่รู้หนังสือของประชาชน รัฐบาลสามารถบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ก็เพราะการประกาศใช้กฎหมายการศึกษาและการดำเนินมาตรการในแผนการศึกษาเพื่อปวงชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำให้การศึกษา

มีความเป็นสากลและการได้รับการสนับสนุนทางด้านเทคนิคจากองค์กรต่างชาติ อันได้แก่ ยูเนสโก ยูนิเซฟ โครงการเพื่อการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติและธนาคารโลก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม รัฐบาลเวียดนามก็ประสบกับปัญหาที่เป็นอุปสรรคผลสำเร็จของแผนการศึกษาเพื่อปวงชนฉบับนี้ ได้แก่ ปัญหาทางด้านลักษณะภูมิศาสตร์ของประเทศที่เป็นที่ราบสูงและภูเขาจำนวนมากในสี่ของพื้นที่ ประเทศซึ่งส่งผลทำให้เกิดความยากลำบากในการติดต่อคมนาคมระหว่างพื้นที่ การพัฒนาความเจริญในด้านต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาและดำเนินแผนการศึกษาเพื่อปวงชน ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้รัฐบาลไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

จากงานวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า มนุษย์ทุกคนควรได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันตลอดช่วงชีวิตโดยไม่มี การแบ่งแยกปฏิบัติ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิทยาลัยชุมชน

กวิวิท พินจรัส (2555) ได้ศึกษาประสิทธิผลการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย ในภาพรวมของประสิทธิผลการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทยได้รับอิทธิพล ในลักษณะภาพรวมจากทุก ๆ ปัจจัยหากพิจารณาเฉพาะอิทธิพลทางตรง โดยเรียงจากมากมาหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ 1) ด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงานของวิทยาลัยชุมชน 2) ด้านลักษณะสภาพแวดล้อมของวิทยาลัยชุมชน 3) ด้านการประกันคุณภาพภายในของวิทยาลัยชุมชน และ 4) ด้านลักษณะของบุคลากรในองค์การของวิทยาลัยชุมชน และหากพิจารณาอิทธิพลทางอ้อม โดยเรียงจากมากมาหาน้อยตามลำดับดังนี้ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยชุมชน 2) ด้านลักษณะองค์การของวิทยาลัยชุมชน 3) ด้านลักษณะของบุคลากรในองค์การของวิทยาลัยชุมชน และ 4) ด้านการประกันคุณภาพภายในของวิทยาลัยชุมชน อิทธิพลทางอ้อมนี้ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทยอีกต่อหนึ่ง

กัญญาภัค สิงห์คำ (2541) ได้ศึกษาการประเมินผู้สำเร็จการศึกษา ระดับอนุปริญญาวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ปีการศึกษา 2547 – 2549 โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 512 คน ประกอบด้วย ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ตั้งแต่ 2547 – 2549 จำนวน 414 คน และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาจำนวน 98 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) สถานะการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่มีงานทำก่อนเข้าเรียน ลักษณะของงานที่ทำเป็นหน่วยงานของรัฐบาล งานที่ทำตรงกับสาขาวิชาที่เรียนสามารถส่งเสริมสนับสนุนด้านการปฏิบัติงาน และผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่สามารถนำความรู้ทางวิชาการ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกงานไปใช้ในการปฏิบัติงาน ในระดับมาก 2) ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรด้านจุดมุ่งหมาย ด้านกลุ่มวิชาและหมวดวิชาต่าง ๆ โดยรวมและรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก 3) ผู้บังคับบัญชามีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของผู้สำเร็จ

การศึกษา ด้านความรู้ความสามารถ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านความรู้ความสามารถพิเศษ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

ภนิดา เพ็ญประภัสร์ (2552) ได้ศึกษาบทบาทของวิทยาลัยชุมชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยทำการศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยชุมชนสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า วิทยาลัยชุมชนสระแก้วถูกจัดตั้งขึ้นโดยมุ่งไปในชุมชนหรือท้องถิ่นที่มีความพร้อมในหลายด้าน แต่ยังคงขาดการส่งเสริมที่ถูกต้อง โดยจะเปิดโอกาสในด้านการศึกษาที่เพิ่มความหลากหลายในการเรียนรู้มากขึ้น โดยจัดการศึกษาในด้านของวิชาการและวิชาชีพตามหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนนั้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ผลของการจัดการศึกษาหรือการให้บริการทางวิชาการ ทำให้ผู้เรียนหรือผู้เข้ารับบริการทางวิชาการจากวิทยาลัยชุมชนสระแก้ว มีพัฒนาการในการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาในการทำงาน ส่งผลให้เกิดฐานความรู้ในระดับชุมชน อันจะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมถึงการเมืองของจังหวัดสระแก้วเป็นที่น่าพอใจ

สุพารณ์ รุ่งแกร (2554) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาผ่านการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนสมุทรสาครในสถานประกอบการและถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่าวิทยาลัยชุมชนสมุทรสาครมีแนวทางการจัดการศึกษาโดยดำเนินการตามปรัชญาที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสให้กับคนในชุมชน โดยจัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรร่วมกับชุมชนและสถานประกอบการในพื้นที่ เน้นการพัฒนาคน พัฒนาท้องถิ่น และพัฒนาประเทศ ในสาขาวิชาที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเพิ่มศักยภาพของชุมชนในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในรอบที่สองใน 3 ประเด็นหลัก 1) จัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน 2) เพิ่มโอกาสการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม ผลจากการถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ 1) องค์กรที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกัน 2) หลักสูตรที่สะท้อนศักยภาพและความต้องการของชุมชน แบ่งเป็นหลักสูตรอนุปริญญาจำนวน 5 หลักสูตร และหลักสูตรฝึกอบรมจำนวน 33 หลักสูตร 3) ห้องเรียนของวิทยาลัยชุมชนสมุทรสาครใช้สถานประกอบการและชุมชนเป็นห้องเรียนเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยร่วมมือกับส่วนราชการและเอกชนจัดการศึกษาให้ครอบคลุมทุกอำเภอในจังหวัด 4) กลุ่มผู้เรียนของวิทยาลัยชุมชนมีความหลากหลายทั้งอายุและประสบการณ์ทำงาน ประกอบด้วยกลุ่มคนทำงานในโรงงานและบุคคลทั่วไป 5) อาจารย์ผู้สอนของวิทยาลัยชุมชนเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ตรงในสาขาที่เกี่ยวข้อง ผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้นจากการจัดศึกษาของวิทยาลัยชุมชนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้กับผู้เรียน สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนนำไปประยุกต์ใช้กับงานที่ทำได้เป็นอย่างดี และช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้มีรายได้และการพัฒนาอาชีพเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ผลสะท้อนกลับ

(Feedback) พบว่าวิทยาลัยชุมชนยังต้องการมีการปรับปรุงในด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เป็นผู้ที่รู้จักและสร้างความร่วมมือหรือองค์กรที่เป็นแหล่งทุนที่จะช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชน

จากงานวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า วิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี โดยจัดการศึกษาในด้านของวิชาการและวิชาชีพตามหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งมีความสำคัญและมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการจัดการศึกษาของวิทยาลัยตามปรัชญาที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสให้กับทุกคนได้มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

สรุปได้ว่า จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในการศึกษายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน มีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาริบทของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ร่วมกับการศึกษาแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนและแนวคิดการจัดการศึกษาประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาในการจัดทำยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน คือ แนวคิดการจัดการศึกษา ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ คือ ด้านนโยบายการบริหาร ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา และด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ ด้านนำประเด็นในแต่ละด้านมาวิเคราะห์โดยใช้วิธี SWOT และผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ผู้วิจัยดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี และ 2) เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

บริบทของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนปัตตานี เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2547 และเริ่มจัดการศึกษาในปี พ.ศ.2548 เป็นสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี โดยเริ่มมีเปิดสอนหลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพ/ระยะสั้น มีหลักสูตรที่เปิดกว้าง เพื่อตอบสนองความต้องการและความสนใจที่มีความแตกต่างกันของผู้เรียน มีค่าใช้จ่ายต่ำ และหลักสูตรต่าง ๆ มีความสอดคล้องต่อความต้องการของชุมชน และการจัดการศึกษาให้กับผู้พลัดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา มีวิสัยทัศน์ คือ เป็นผู้นำด้านการจัดการศึกษา และฝึกอบรม พัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในพื้นที่ เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน และมีพันธกิจที่ส่งเสริมให้ทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาชุมชนให้สามารถนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์กับชุมชน และทำนุบำรุง อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีโครงสร้างการบริหารงาน ซึ่งประกอบด้วย

สภาวิทยาลัยชุมชนที่ได้จากตัวแทนชุมชนทั้งภาครัฐ และเอกชน เป็นผู้กำหนดนโยบายในการดำเนินงาน ผู้อำนวยการซึ่งทำหน้าที่รับนโยบายจากสภาวิทยาลัยชุมชน และบริหารงานวิทยาลัย และบุคลากรเจ้าหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติงานตามนโยบายของสภาวิทยาลัยชุมชนและผู้อำนวยการ ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนกลาง มีหน่วยจัดการศึกษา 3 หน่วยจัด คือ 1) หน่วยจัดวิทยาลัยชุมชนปัตตานี อำเภอเมือง 2) หน่วยจัดโรงเรียนโพธิ์คีรีราชศึกษา อำเภอโคกโพธิ์ และ หน่วยจัดโรงเรียนเทศบาลบ้านตะลุบัน อำเภอสายบุรี โดยมีห้องเรียนสำหรับนักศึกษา ห้องเรียนทางไกล ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ด้านการเรียนการสอน ซึ่งที่ผ่านมานั้นได้ถูกประเมินจากหน่วยงานที่ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือสำนักงานรับรองและประเมินมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ทำการประเมินคุณภาพวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ภายนอกกรอบสามประจำปีการศึกษา 2553 – 2554 ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.82 (วิทยาลัยชุมชนปัตตานี, 2556)

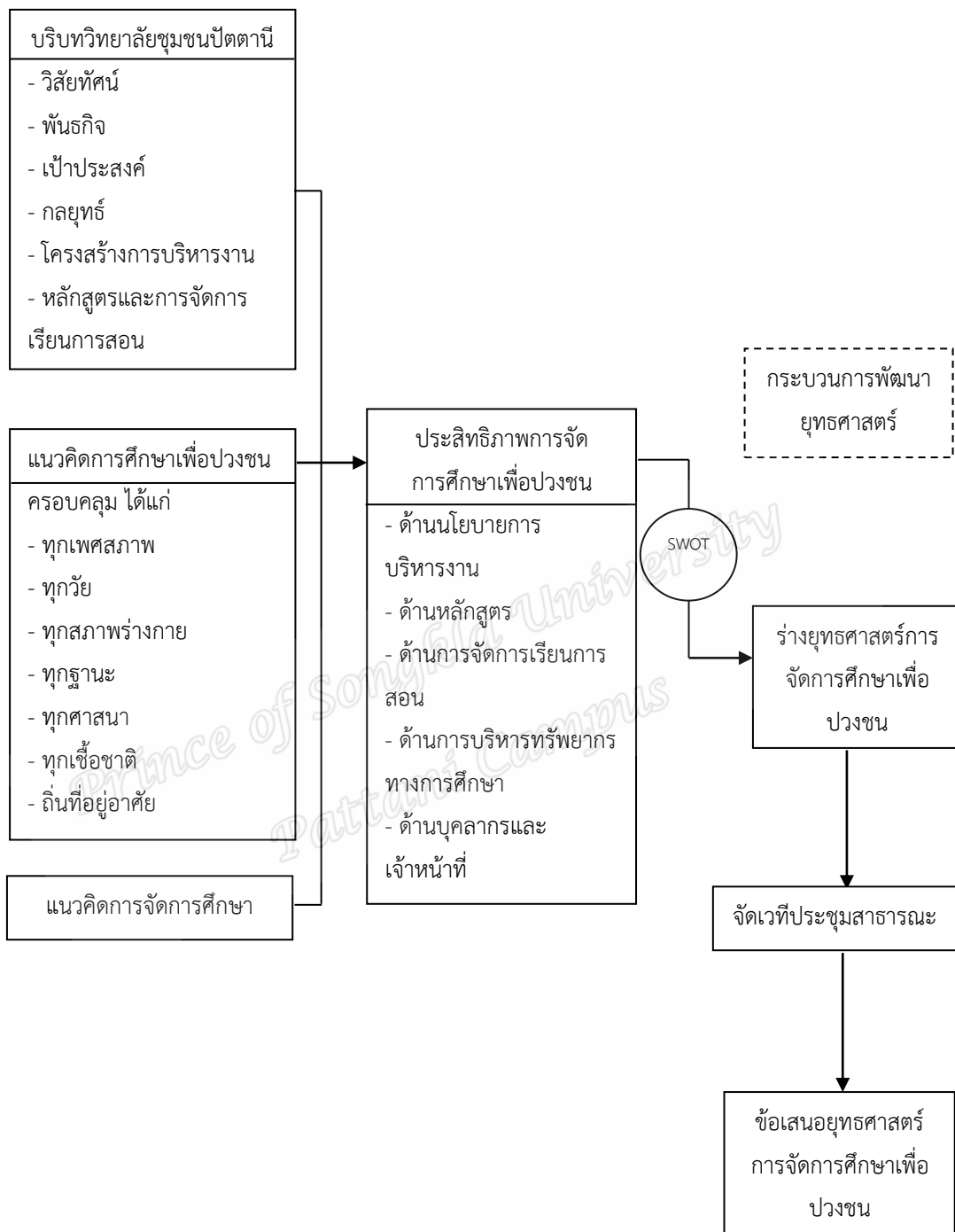
ในการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีมีความสอดคล้องกับแนวคิดของการศึกษาเพื่อปวงชน ขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United National Education, Scientific and Cultural Organization : UNESCO) องค์การยูเนสโก ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาของประเทศทั่วโลกและเป็นผู้ประเมินผลการดำเนินงานของประเทศสมาชิกตามปฏิญญาสากล ซึ่งได้มาประชุมระดับโลกเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชนที่ หาดจอมเทียน เมื่อปี พ.ศ. 2533 (World Conference on Education for All) โดยทุกประเทศมีความเห็นพ้องกันว่า การศึกษาเป็นสิทธิอันพึงมีของประชากรโลก เพราะการศึกษาจะพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน และสังคมโลกได้อย่างเข้มแข็ง ดังนั้นประเทศสมาชิกจะต้องมีนโยบายและเร่งรัดจัดการศึกษาให้กับประชาชนของตนให้ทั่วถึงทุกคนโดยไม่มีการแบ่งแยก การปฏิบัติ และต้องถือว่าเป็นพันธกิจที่รัฐบาลของประเทศนั้นๆ ต้องดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จภายในระยะเวลา 10 ปีทุกประเทศ เมื่อปฏิบัติภารกิจในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนของตนโดยมุ่งเน้นพันธกิจตามเงื่อนไขของปฏิญญา สากล ก็มักพุดกันจนติดปากว่า ต้องทำการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามข้อตกลงของปฏิญญาจอมเทียน

สำหรับแนวคิดการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการแบ่งงานในการบริหารสถานศึกษาออกเป็นด้านหลัก ๆ 5 ด้าน ประกอบด้วย ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบายการบริหารงาน คือ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรทั้งหมด ให้บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ 2) ด้านหลักสูตร คือ หลักสูตรที่มีความเหมาะสมและเอื้อต่อผู้เรียน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน คือ กระบวนการดำเนินงาน ปรับปรุง พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และภาวะสุขภาพ ตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ 4) ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา และ 5) ด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ คือ กระบวนการในการแสวงหาบุคคลที่เหมาะสม เพื่อให้ได้คนมาร่วมงาน การใช้บุคลากรให้เหมาะสมกับงานที่จะมอบหมาย และพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

การศึกษาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ผู้วิจัยมุ่งตรวจสอบการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบายการบริหารงาน 2) ด้านหลักสูตรมีหลักสูตรที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา และ 5) ด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ โดยทั้งหมดจะต้องเอื้อต่อการศึกษาเพื่อปวงชน โดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงได้รับอย่างเท่าเทียมกัน

การสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนใช้หลักการของ SWOT analysis เป็นการวิเคราะห์การจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สถานการณ์ภายในและสถานการณ์ภายนอกที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี โดยกรอบแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ตามภาพ 4

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาพ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ต่อไป โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

1. ประชากรด้านการศึกษาเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในวิทยาลัยชุมชน ระหว่างปี พ.ศ.2556 – 2558 จำนวน 3,510 คน ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชุมชน : TRACK วิทยาลัยชุมชน จำนวน 90 คน

รูปแบบที่ 2 การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ : TRACK อาชีพ จำนวน 2,591 คน

รูปแบบที่ 3 การจัดการศึกษาระดับอนุปริญญา : TRACK อนุปริญญา จำนวน 829 คน

2. ประชากรด้านการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่

1.1 ผู้บริหาร	จำนวน 3 คน
1.2 สภาวิทยาลัยชุมชน	จำนวน 13 คน
1.3 อาจารย์	จำนวน 10 คน
1.4 อาจารย์พิเศษ	จำนวน 5 คน
1.5 ศิษย์เก่า	จำนวน 5 คน
1.6 ศิษย์ปัจจุบัน	จำนวน 5 คน

รวม จำนวน 41 คน

กลุ่มตัวอย่าง

1. การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการศึกษาสภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ในกลุ่มตัวอย่างผู้รับบริการทางการศึกษา จำนวน 360 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ดังนี้ (ชไมพร กาญจนกิจสกุล, 2555)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
 N แทน จำนวนประชากร
 e แทน ความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดจากการสุ่มตัวอย่างเท่าที่ยอมรับได้

ในการสุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ให้ความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 5 ซึ่งสามารถคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{3,510}{1 + 3,510(0.05)^2} \\ &= 358.89 \end{aligned}$$

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของประชากร (Proportional Stratified Random Sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็นผู้สำเร็จการศึกษาตามรูปแบบของวิทยาลัยชุมชน แล้วสุ่มตัวอย่างจากทุกรูปแบบออกมาตามสัดส่วนของประชากร โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายชั้นสุ่มจริง ได้กลุ่มตัวอย่างทุกรูปแบบของการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปีตตานี้ ดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่างแยกตามรูปแบบการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

รูปแบบการจัดการศึกษา	จำนวนประชากร(คน)*	จำนวนตัวอย่าง(คน)
การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชุมชน	90	9
การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ	2,591	266
การจัดการศึกษาระดับอนุปริญญา	829	85
รวม	3,510	360

* ข้อมูลจากกลุ่มงานทะเบียนและวัดผล และกลุ่มงานการฝึกอบรม วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2558

2. การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (criterion based selection) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลในเรื่องนั้นได้ลึกซึ้งดีที่สุดในจำนวน 14 คน ประกอบด้วย

- 2.1 ผู้บริหารวิทยาลัยชุมชนปัตตานี จำนวน 1 คน
- 2.2 สภาวิทยาลัยชุมชนปัตตานี จำนวน 1 คน
- 2.3 ผู้แทนอาจารย์วิทยาลัยชุมชนปัตตานี จำนวน 1 คน
- 2.4 ผู้แทนอาจารย์พิเศษวิทยาลัยชุมชนปัตตานี จำนวน 1 คน
- 2.5 ผู้แทนศิษย์เก่าวิทยาลัยชุมชนปัตตานี จำนวน 5 คน
- 2.6 ผู้แทนศิษย์ปัจจุบันวิทยาลัยชุมชนปัตตานี จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนและแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

แบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถาม เกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี คำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) หรือแบบมาตรวัดของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยแบบสอบถามแต่ละข้อจะมีคำตอบให้เลือกในลักษณะประเมินค่าเป็น 5 ระดับ คือ สูงมากที่สุด สูงมาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ประกอบด้วยประเด็นในการสอบถาม ดังนี้

- (1) ด้านนโยบายการบริหารงาน
- (2) ด้านหลักสูตร
- (3) ด้านการจัดการเรียนการสอน
- (4) ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา
- (5) ด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีระดับมาก

3 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีระดับปานกลาง

2 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีระดับน้อย

1 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีระดับน้อยที่สุด

จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งระดับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเป็น 5 ระดับ ซึ่งใช้เกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2555)

1. ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 แสดงว่า ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา อยู่ในระดับ มากที่สุด
2. ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 แสดงว่า ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา อยู่ในระดับ มาก
3. ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 แสดงว่า ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง
4. ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 แสดงว่า ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา อยู่ในระดับ น้อย
5. ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 แสดงว่า ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยเลือกความเที่ยงตรงตามเนื้อหาเป็นเกณฑ์วัดความเที่ยงตรง เพราะมีลักษณะสอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษาตลอดถึงการทบทวนวรรณกรรม หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามไปขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

- (1) ดร.ซัมซู สาอู

วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

(2) ดร.เชาวลิต เกิดทิพย์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

(3) นายยุทธนา พรหมณี

รองผู้อำนวยการ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี

ภายหลังจากได้ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยจะนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาคำนวณหาค่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและประเด็นที่ต้องการทราบ (Item Objective Congruence index : IOC) (ชไมพร กาญจนกิจสกุล, 2555 : 111) โดยสูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$IOC = \Sigma R/n$$

เมื่อ IOC = ดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและประเด็นที่ต้องการทราบ

R = ผลคูณของคะแนนกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญในแต่ละระดับ
ความสอดคล้อง

n = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.91

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึก กับกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับวิทยาลัยชุมชนปัตตานี จำนวน 14 คน ทำการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย สภาวิทยาลัยชุมชน 1 คน ผู้บริหาร 1 คน ผู้แทนอาจารย์ 1 คน ผู้แทนอาจารย์พิเศษ 1 คน ผู้แทนศิษย์เก่า 5 คน และผู้แทนศิษย์ปัจจุบัน 5 คน โดยจะสัมภาษณ์ในเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายการบริหารงานด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา และด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ และในด้านอื่น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับวิทยาลัยชุมชน การจัดการศึกษา การจัดทำยุทธศาสตร์ และการศึกษาเพื่อปวงชน ข้อมูลจากแบบสอบถามและข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

2. สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวของผู้วิจัย และอาจารย์ที่ปรึกษาจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อนำไปขออนุญาตต่อผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนปัตตานี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยชุมชน ทั้ง 3 รูปแบบ จำนวน 360 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสอบถามด้วยตนเองและส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) ได้แก่ กรรมการสภา ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้แทนอาจารย์ ผู้แทนอาจารย์พิเศษ ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้แทนศิษย์ปัจจุบัน จำนวน 14 คน โดยทำหนังสือขออนุญาตผู้วิจัยไปสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะชี้แจงนักวิจัยผู้ช่วย 3 คน ให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของคำถามแต่ละข้อ เพื่อช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การแจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และดำเนินการ ตามวัน เวลา และสถานที่ ๆ ผู้วิจัยได้กำหนดหรือนัดหมายไว้

5. ในการเก็บข้อมูลทั้งหมดใช้เวลาทั้งสิ้น 5 เดือน ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2559 ถึงเดือนธันวาคม 2559

6. ผู้วิจัยทำการบันทึกภาพและเสียงจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยผ่านการขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลก่อนการบันทึกภาพและเสียง เมื่อได้รับความยินยอมจึงดำเนินการบันทึกภาพและเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถาม ในส่วนที่ 1 ผู้วิจัยจะนำมาเรียบเรียงและวิเคราะห์เพื่อหาค่าร้อยละ แล้วนำมาอภิปรายผลโดยใช้สถิติพรรณนา

1.2 ข้อมูลจากแบบสอบถามในส่วนที่ 2 ผู้วิจัยจะนำมาเรียบเรียง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for windows เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี อภิปรายผลโดยใช้สถิติพรรณนา

1.3 ข้อมูลจากแบบสอบถามในส่วนที่ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์และอภิปรายโดยวิธีพรรณนา

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนมี ขั้นตอนดังนี้

2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสารทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายการบริหารงานด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา และด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ เพื่อนำมาใช้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

2.2 วิเคราะห์ SWOT หลังจากที่ได้ข้อมูลแล้วจะต้องทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ว่าการที่วิทยาลัยชุมชนปัตตานีจะจัดการศึกษาเพื่อปวงชนให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ วิทยาลัยชุมชนปัตตานีมีจุดอ่อน และอุปสรรคอะไร อย่างไรที่จะทำให้การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีล้มเหลวไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ จากการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) – จุดอ่อน (Weakness) เป็นการวิเคราะห์ศักยภาพของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีว่า ปัจจุบันมีศักยภาพมากน้อยเพียงใดที่จะดำเนินงานให้บรรลุตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน การวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) – อุปสรรค (Threats) เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีว่าปัจจุบันมีสภาพแวดล้อมภายนอกอะไรบ้างที่จะช่วยสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน และมีสภาพแวดล้อมภายนอกอะไรบ้างที่จะทำให้วิทยาลัยชุมชนปัตตานีดำเนินงานไม่บรรลุตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

2.3 การจัดทำข้อเสนอทางยุทธศาสตร์

1) นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกมาสร้างหรือกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลตามความเป็นจริงที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมด

2) จัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

3) จัดประชุมความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย ผู้บริหารสภาวิทยาลัย ผู้แทนอาจารย์ ผู้แทนอาจารย์ ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้แทนศิษย์ปัจจุบันวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

4) ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงข้อเสนอทางยุทธศาสตร์เพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

5) ผู้วิจัยปรับปรุงข้อเสนอทางยุทธศาสตร์เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี” ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 360 คน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดำเนินการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 คนเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึก ซึ่งมีรายละเอียดในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 5 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (N=360)	ร้อยละ
รูปแบบการศึกษา		
การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชุมชน	9	2.5
การจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ	266	73.9
การจัดการศึกษาระดับอนุปริญญา	85	23.2
เพศ		
หญิง	261	72.5
ชาย	99	27.5
อายุ		
น้อยกว่า 20 ปี	14	3.8
20 – 30 ปี	185	51.4
31 – 40 ปี	63	17.5
41 – 50 ปี	58	15.8
51 – 60 ปี	28	7.6
มากกว่า 70 ปี	2	0.6
อาชีพ		
ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่รัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	20	5.0
พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	35	9.5
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	23	6.3
เกษตรกร	69	19.2

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (N=360)	ร้อยละ
รับจ้างทั่วไป	67	18.3
นักเรียน/นักศึกษา	131	36.4
ว่างงาน/ไม่มีงานทำ	9	2.5
อื่นๆ	6	1.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	24	6.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	38	10.4
มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช)	169	46.9
ประกาศนียบัตรชั้นสูง	81	22.5
ปริญญาตรี	38	10.6
สูงกว่าปริญญาตรี	10	2.8

จากตาราง 5 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 73.9 รองลงมาในรูปแบบการจัดการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 82 คิดเป็นร้อยละ 23.2 และน้อยที่สุดมีรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชุมชน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ
2. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 72.5 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ
3. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วง 20 - 30 ปี จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 51.4 รองลงมา อายุ 31 - 40 ปี จำนวน 63 คิดเป็นร้อยละ 17.5 และน้อยที่สุดอายุมากกว่า 70 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ
4. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 69 คิดเป็นร้อยละ 19.2 และน้อยที่สุดประกอบอาชีพอื่นๆ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ
5. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช) จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 46.9 รองลงมาคือประกาศนียบัตรชั้นสูง 81 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 และน้อยที่สุดระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารงานที่ส่งผลต่อการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

รายการประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี	\bar{X}	SD	ระดับความคิดเห็น
ด้านนโยบายการบริหารงาน			
1. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีนโยบายการบริหารงานที่เอื้อให้แก่ผู้พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา	4.33	0.641	มากที่สุด
2. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีนโยบายการบริหารงานด้านหลักสูตรทักษะอาชีพให้แก่ประชาชนตามความต้องการ ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ หรือถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ	4.28	0.621	มากที่สุด
3. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีนโยบายการบริหารงานด้านการจัดการจัดการศึกษาที่ให้ทุกคนสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเอง	4.18	0.653	มาก
4. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีนโยบายการบริหารงานที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก	4.14	0.712	มาก
5. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี เป็นศูนย์กลางเครือข่ายการจัดการศึกษาที่มีนโยบายการบริหารงานเพื่อให้ทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกปฏิบัติ	4.17	0.668	มาก
รวม	4.22	0.659	มากที่สุด

จากตาราง 6 ผลการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีด้านนโยบายการบริหารงาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีนโยบายการบริหารงานที่เอื้อให้แก่ผู้พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมา คือ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีนโยบายการบริหารงานด้านหลักสูตรทักษะอาชีพให้แก่ประชาชนตามความต้องการ ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ หรือถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการ

แบ่งแยกการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$) และค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีนโยบายการบริหารงานที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ด้านนโยบายการบริหารงานที่มีต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ผลการศึกษาเป็นดังนี้

ลักษณะของนโยบายของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี เป็นการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรี ตามหลักการแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่กำหนดให้การศึกษา มี 2 ระดับ คือ ระดับปริญญา และระดับต่ำกว่าปริญญา โดยให้จัดในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย สถาบัน หรือหน่วยงาน ที่เรียกชื่ออย่างอื่น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพและการมีงานทำ ซึ่งนโยบายการบริหารที่มาจากส่วนกลางเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมท้องถิ่น และสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนท้องถิ่น เปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

นอกจากนี้แล้วรัฐบาลมีนโยบายมุ่งกระจายการจัดการศึกษาสู่ท้องถิ่นโดยเฉพาะพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ได้รับการศึกษาและมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ที่มีนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมบนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเร่งรัดให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาให้กับทุกคนในพื้นที่ ที่สอดคล้องกับความต้องการ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของพื้นที่อย่างแท้จริง

“...วิทยาลัยชุมชนทำงานเพื่อตอบสนองความคนในพื้นที่ ให้ความสำคัญกับทุกศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ให้ได้มาเรียนรู้เพื่อนำไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง...”

(สมเกียรติ พ่วงรอด, 6 มีนาคม 2560)

ถึงแม้ว่าวิทยาลัยชุมชนจะมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม แต่นโยบายการบริหารงานยังมีข้อจำกัด เพราะนโยบายส่วนใหญ่จะกำหนดมาจากส่วนกลาง นโยบายเปลี่ยนแปลงตามหน่วยงานต้นสังกัด จึงทำให้วิทยาลัยชุมชนปัตตานียังไม่มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่ด้วยมีผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารงาน นอกจากนี้มีคณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนสรรหามาจากบุคคลหลากหลายอาชีพ จึงสามารถแก้ปัญหาได้อย่างดี ซึ่งได้ปรับเปลี่ยนนโยบายหลักมาปรับใช้เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

“...ผมไม่เห็นด้วยกับการที่ให้รวบอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง เพราะแต่ละวิทยาลัยชุมชนจะไม่มีใครคล่องตัวและเป็นอิสระในการบริหารจัดการ เรื่องในบ้านคงไม่มีใครจะเข้าใจเท่ากับคนในบ้านหรอก...”

(สมเกียรติ พ่วงรอด, 6 มีนาคม 2560)

อย่างไรก็ตามบางครั้งภารกิจของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีมีความทับซ้อนกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นในพื้นที่ เพราะหลักการของวิทยาลัยชุมชนก็คือการให้ความรู้ตามความต้องการของผู้เรียน วิทยาลัยชุมชนไม่ได้คิดหลักสูตรขึ้นมาเองผู้เรียนเป็นคนคิดว่าต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องอะไร เช่น บางครั้งผู้เรียนต้องการเรียนรู้เรื่องด้านการเกษตร หรือด้านปศุสัตว์ ก็จะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงและมีภารกิจงานด้านนี้อยู่แล้ว วิทยาลัยชุมชนจึงจำเป็นที่จะต้องประสานไปยังหน่วยงานที่มีภารกิจงานโดยตรงก่อนแล้วใช้วิธีการบูรณาการร่วมกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าหน่วยงานและองค์กรภายนอกให้การสนับสนุนการดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนเป็นอย่างดี

“...งานบางอย่างผมว่ามันคล้ายๆ กับหน่วยงานอื่นนะ แต่เมื่อผู้เรียนอยากเรียนเราก็ต้องจัดให้ ใช้วิธีการบูรณาการร่วมกัน เรามิงบให้แต่ไม่มีความรู้ เราก็ติดต่อวิทยากรที่มีความรู้จากหน่วยงานของเค้าให้มาสอน...”

(ชยพล พุฒยอต, 2 มีนาคม 2560)

บางครั้งต้องการความร่วมมือจากชุมชน ชุมชนให้ความร่วมมือดี แต่จะมีปัญหาเรื่องความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ ทำให้นโยบายด้านการบริหารงานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และไม่สามารถขยายโครงการที่มีไปยังพื้นที่ต่างๆ ได้ เพราะเนื่องด้วยความปลอดภัยและการปฏิบัติงานในพื้นที่

“...การเข้าพื้นที่ที่ยากนะ ทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายที่ตั้งไว้ เพราะตอนนี้เหตุการณ์ก็ไม่ค่อยดีเพราะเรื่องความปลอดภัยของคนทำงานที่สำคัญ...”

(ชยพล พุฒยอต, 2 มีนาคม 2560)

สรุปผลการศึกษาด้านนโยบายการบริหารงานวิทยาลัยชุมชนปัตตานีลักษณะของนโยบายของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีมีการกำหนดนโยบายมาจากประธานสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน (ส่วนกลาง) จึงทำให้ไม่มีความคล่องตัวและความเป็นอิสระในการบริหารงาน ดังนั้นแต่ละวิทยาลัยชุมชนก็จะมีหรือนำนโยบายหลักของส่วนกลางมากำหนดนโยบายของวิทยาลัยชุมชนเอง โดยคณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนที่สรรหามาจากทุกภาคหลาหลายสาขาอาชีพ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารงานและสามารถแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี มีนโยบายการบริหารงานด้านการจัดการศึกษาที่ให้ทุกคนสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเอง มีการกำหนดนโยบายที่ขึ้นกับบริบทของพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่นั้นๆ เป็นหลัก หลังจากนั้นก็นำมาศึกษาว่าสอดคล้องกับนโยบายของส่วนกลางหรือไม่ ถ้ามีความสอดคล้องและเหมาะสมก็นำไปใช้แต่ถ้าไม่สอดคล้องก็ปรับให้มันมีการพัฒนาไปด้วยกันได้ นอกจากนโยบายที่มาจากสถาบันวิทยาลัยชุมชนและวิทยาลัยชุมชนเป็นผู้กำหนดแล้ว นโยบายของรัฐก็ยังให้การสนับสนุนการจัดการศึกษารูปแบบวิทยาลัยชุมชน โดยมีนโยบายที่เน้นการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลให้มีหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกให้การสนับสนุนวิทยาลัย

ชุมชนในการดำเนินงานด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารงานของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ได้แก่ นโยบายส่วนใหญ่จะกำหนดและเปลี่ยนแปลงตามส่วนกลาง และบางครั้งนโยบายเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ทางการเมือง อีกประเด็นก็คือจะเห็นได้ว่าภารกิจของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีมีความทับซ้อนกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นในพื้นที่ เพราะหลักการของวิทยาลัยชุมชนก็คือการให้ความรู้ตามความต้องการของผู้เรียน วิทยาลัยชุมชนไม่ได้คิดหลักสูตรขึ้นมาเองผู้เรียนเป็นคนคิดว่าต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องอะไรก็จะจัดให้ตามความต้องการของผู้เรียน

ตาราง 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านหลักสูตรที่ส่งผลต่อการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

รายการประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี	\bar{X}	SD	ระดับความคิดเห็น
ด้านหลักสูตร			
1. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีหลักสูตรเฉพาะในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนตามบริบทของจังหวัด	4.16	0.684	มาก
2. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีหลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่หลากหลายสอดคล้องกับผู้เรียน	4.14	0.730	มาก
3. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีหลักสูตรอนุปริญญาที่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา	4.17	0.761	มาก
4. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีหลักสูตรด้านทักษะอาชีพให้แก่ประชาชนตามความต้องการ ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ หรือถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ	4.15	0.771	มาก
5. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีเครือข่ายชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ร่วมดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร	4.12	0.836	มาก
6. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีหลักสูตรในรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่มีความเหมาะสมเป็นไปตามความต้องการของสังคม	4.16	0.677	มาก
7. หลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และได้พัฒนาตนเอง	4.19	0.670	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

รายการประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี	\bar{X}	SD	ระดับความ คิดเห็น
8. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีหลักสูตรที่หลากหลายและ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน	4.10	0.723	มาก
9. ความรู้ที่ได้จากหลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตร ด้านทักษะอาชีพของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี สามารถ ไปประยุกต์ใช้กับอาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบันได้อย่าง เหมาะสม	4.14	0.733	มาก
รวม	4.14	0.731	มาก

จากตาราง 7 ผลการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีด้านหลักสูตร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า หลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และได้พัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมา คือ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีหลักสูตรอนุปริญญาที่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) และค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีหลักสูตรที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ด้านหลักสูตรที่มีต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ผลการศึกษาเป็นดังนี้

หลักสูตรจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทและคนในพื้นที่ ซึ่งจะต้องปรับหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างหลากหลาย มุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนให้สามารถเข้ามาศึกษาและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ช่วยเติมเต็มส่วนการศึกษาที่ขาดไปให้สมบูรณ์ขึ้น โดยมีหลักสูตรที่หลากหลายทั้งหลักสูตรอนุปริญญาเพื่อการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี หลักสูตรทางเลือกเพื่อนำไปใช้ในการอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม ตลอดจนหลักสูตรเพื่อฝึกทักษะและเพิ่มทักษะในการทำงาน หลักสูตรมีความเอื้อต่อปวงชนเพราะทุกหลักสูตรที่นำมาจัดทำหลักสูตรต้องผ่านการศึกษาคำความต้องการก่อนจึงจะเปิดได้ โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียน และต้องอยู่ในกระแสหลัก อย่างเช่น หลักสูตรสาธารณสุขชุมชน และหลักสูตรอิสลามศึกษา เป็นความต้องการของผู้เรียนเพราะสามารถนำไปพัฒนาตนเองและองค์กรได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแบบสอบถามที่ได้เก็บจากกลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ที่ว่า “หลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง” มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงหลักสูตรแต่ละหลักสูตรในอนาคตคงเน้นในส่วนที่ต้องเกิดขึ้นใหม่ตามความ

ต้องการและปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดและประเทศ ตลอดจนสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน แต่ก็จำเป็นที่จะต้องบรรจุรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชุมชนไว้ในหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรอนุปริญญายังคงมีกรอบปฏิบัติที่ต้องดำเนินการเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของสถาบัน จะดำเนินการปรับเปลี่ยนแก้ไขให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ดำเนินการได้ยุ่งยาก เช่น ยังเสมือนว่าเป็นหลักสูตรกลาง เพื่อให้แต่ละวิทยาลัยชุมชนที่จะเปิดหลักสูตรนำไปใช้ ที่ปรับปรุงแก้ไขได้ แต่จะดำเนินการทำในส่วนของรายละเอียดเนื้อหาของรายวิชา จะดำเนินการไม่ได้ เป็นต้น

“...สำหรับผมคิดว่าหลักสูตรมีความเอื้อต่อผู้เรียนมากเพราะตนเองเป็นประธานเยาวชนของกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ จึงเลือกเรียนสาขาพัฒนาชุมชนซึ่งคิดว่าตอบโจทย์มากที่สุด สำหรับผมมาเรียนแล้วก็สามารถนำไปพัฒนาชุมชนของตนเอง อีกอย่างค่าเทอมที่ถูก และวันจันทร์ – ศุกร์ ก็สามารถทำงานของตนเองได้ ให้ตัดสินใจที่จะเลือกเรียนที่วิทยาลัยชุมชน...”

(อับดุลฮาดี กาหลง, 4 มีนาคม 2560)

วิทยาลัยชุมชนปัตตานีเมื่อครั้งเปิดสอนใหม่ๆ บางหลักสูตรนักศึกษาที่จบจากวิทยาลัยชุมชนจะมีปัญหาเรื่องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สถานศึกษาที่รองรับนักศึกษาที่จบจากวิทยาลัยชุมชนมีน้อย เพราะส่วนใหญ่มหาวิทยาลัยจะรับผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตร 4 ปี นักศึกษาที่จบจากวิทยาลัยชุมชนถ้าจะไปเรียนต่อส่วนใหญ่จะเป็นภาคสมทบทางวิทยาลัยชุมชนจึงได้มีการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ความร่วมมือจากหน่วยงานการศึกษาในการรับนักศึกษาเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ทั้งนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่ที่จบจากวิทยาลัยชุมชนก็มีความต้องการอยากให่วิทยาลัยชุมชนจัดการศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี

“...นักศึกษาจบมาแล้วเค้าต้องได้เรียนต่อจนถึง ป.ตรี วชช. เข้าไปปรึกษามหาวิทยาลัยในพื้นที่เพื่อรับนักศึกษาที่จบจาก วชช. ให้ได้เรียนต่อจน ป.ตรี โดยการทำ MOU กับมหาลัย แต่นักศึกษาเองก็เรียกร้องให้ วชช. เปิดจนถึง ป.ตรี...”

(สุทธิศักดิ์ น้าทิพย์, 2 มีนาคม 2560)

หลักสูตรด้านทักษะอาชีพมีความเหมือนหรือซ้ำกับหน่วยงานอื่น แต่วิทยาลัยชุมชนปัตตานีเน้นการจัดหลักสูตรในพื้นที่ วิทยาลัยชุมชนเข้าไปหาผู้เรียนเองเน้นจัดหลักสูตรทักษะอาชีพในชุมชน เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลแต่มีความต้องการที่อยากจะเรียนรู้วิทยาลัยชุมชนจึงอำนวยความสะดวกโดยการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่

“...ถึงหลักสูตรของเราจะซ้ำกับหน่วยงานอื่น แต่ผมว่าของเราเด่นกว่าเค้านะ เพราะเราเข้าถึงผู้เรียนจริงๆ เอาความรู้ไปให้เค้าถึงที่เลย...”

(ชยพล พุฒยอด, 2 มีนาคม 2560)

สรุปผลการศึกษาด้านหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนปัตตานี วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีแนวคิด หลักการจัดการศึกษา และหลักสูตรที่หลากหลาย เอื้อให้กับทุกคนสามารถเข้ามาศึกษาหาความรู้ได้ตลอดชีวิต มีทั้งหลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพที่ตอบสนอง สอดคล้อง ความต้องการของผู้เรียน จากบริบทของพื้นที่ที่เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมจึงทำให้มีหลักสูตรที่เป็นหลักสูตรเฉพาะขึ้นตามความต้องการของคนในพื้นที่ เช่น หลักสูตรอิสลามศึกษา และทุกหลักสูตรมีการบรรจุรายวิชาที่เกี่ยวกับท้องถิ่นชุมชนไว้ในหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชุมชน หลักสูตรอนุปริญญามีการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ความร่วมมือจากหน่วยงานการศึกษาในการรับนักศึกษาจากวิทยาลัยชุมชนเพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ถึงแม้ว่าหลักสูตรจะมีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน แต่กระบวนการจัดทำหลักสูตรยึดโยงส่วนกลางไม่เอื้อต่อการปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมจึงทำให้บางหลักสูตรมีผู้เรียนน้อยจึงจำเป็นต้องปิดหลักสูตร

ตาราง 8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

รายการประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี	\bar{X}	SD	ระดับความคิดเห็น
ด้านการจัดการเรียนการสอน			
1. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่มีความจำเป็นที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.04	0.767	มาก
2. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการจัดการเรียนการสอนที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.11	0.699	มาก
3. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการวางแผนการสอนในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่สอดคล้องเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน	4.06	0.772	มาก
4. การจัดกิจกรรมของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ด้านการศึกษาเพื่อปวงชนสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่	4.06	0.755	มาก
5. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีจัดการศึกษาที่สนับสนุนกิจกรรมของชุมชนด้านสังคม	4.10	0.736	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี	\bar{X}	SD	ระดับความ คิดเห็น
ด้านการจัดการเรียนการสอน			
6. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีจัดการศึกษาที่สนับสนุนกิจกรรมของชุมชนด้านวัฒนธรรม	4.07	0.736	มาก
7. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีจัดการศึกษาที่สนับสนุนกิจกรรมของชุมชนด้านประเพณี	4.08	0.739	มาก
8. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเองของผู้เรียนได้อย่างครบถ้วนทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ	4.11	0.739	มาก
9. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีเครือข่ายศิษย์เก่าในชุมชนเข้ามาทำงานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในชุมชน	4.05	0.752	มาก
10. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการทำงานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในชุมชน	4.08	0.744	มาก
11. การจัดกิจกรรมด้านการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีความหลากหลายเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	4.07	0.732	มาก
12. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้แก่ผู้พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา	4.19	0.663	มาก
13. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้แก่ประชาชนตามความต้องการ ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ หรือถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ	4.11	0.738	มาก
14. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการจัดการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่มีสภาพร่างกายไม่ปกติ ให้ได้รับการศึกษาหรือฝึกอบรมโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ	4.15	0.693	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี	\bar{X}	SD	ระดับความ คิดเห็น
ด้านการจัดการเรียนการสอน			
15. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ได้ส่งเสริมและนำนวัตกรรมเทคนิควิธีการใหม่ๆ ในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ที่เหมาะสมสำหรับผู้สอนมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้	4.08	0.719	มาก
รวม	4.09	0.732	มาก

จากตาราง 8 ผลการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้แก่ผู้พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมา คือ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการจัดการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่มีสภาพร่างกายไม่ปกติให้ได้รับการศึกษาหรือฝึกอบรมโดยไม่มี การแบ่งแยกการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) และค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่มีความจำเป็นที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ด้านการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อการกำหนด ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ผลการศึกษาเป็นดังนี้

การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรอนุปริญญาไม่น้อยกว่า 90 หน่วยกิต ดำเนินการจัดการเรียนการสอนเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์ จำนวน 5 ภาคการศึกษา โดย 1 ปี การศึกษามี 2 ภาคการศึกษาปกติ และ 1 ภาคการศึกษาปกติใช้ระยะเวลา 6 เดือน ไม่มีภาคฤดูร้อน โดยในระยะเวลา 6 เดือน แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 (4 เดือน) จัดการเรียนการสอน 4 รายวิชา จำนวน 16 สัปดาห์ (ทั้งนี้รวมสัปดาห์สอบปลายภาคแล้ว) และช่วงที่ 2 (2 เดือน) จัดการเรียนการสอน 2 รายวิชา จำนวน 8 สัปดาห์ โดยจัดการเรียนการสอนแบบต่อเนื่องจนจบรายวิชา (Block Course) ส่วนหลักสูตรด้านทักษะอาชีพจะมีการนัดหมายการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่ ตามความเหมาะสมหรือตามความสะดวกของผู้เรียนโดยจะเน้นด้านการสาธิตและการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติได้จริง

“...ส่วนตัวหนูนะ หนูคิดว่า วิทยาลัยชุมชนเปิดโอกาสให้กับทุกเพศทุกวัย หนูเองเคยพลาดโอกาสตอนสมัยมัธยม เพราะเกิดจากปัญหาวัยรุ่นทั่วไป พอมาเจอ วิทยาลัยชุมชนก็เลยเลือกที่จะมาเรียนที่นี่ เพราะจบ กศน.มา ส่วนใหญ่แล้วคนที่จบ กศน. มาไม่ค่อยมีสถาบันทางอุดมศึกษาที่จะรับเข้าศึกษาต่อ แต่มีวิทยาลัยชุมชนนี้ แหะเลยที่มีการรับนักศึกษาที่จบจาก กศน. อีกอย่างหนูมีครอบครัวมีลูกและทำงานไปด้วยจะให้มาเรียนจันทร์ – ศุกร์ ก็ลำบากเลยเลือกที่จะเรียน เสาร์ – อาทิตย์ อีกอย่างค่าเทอมก็ไม่แพงด้วย หนูคิดว่ามันโอเคเลยแหะสำหรับหนู...”

(ภัสมาภรณ์ ทองประสิทธิ์, 5 มีนาคม 2560)

รูปแบบการเรียนการสอนส่วนใหญ่ยังคงเน้นที่ตั้งเป็นหลักสำคัญ ความหมายคือให้นักศึกษาจะต้องเดินทางมาเรียนหรือเข้าชั้นเรียน ปัจจุบันมีหน่วยการจัดการเรียนการสอน 2 หน่วยคือ หน่วยการจัดการเรียนการสอนวิทยาลัยชุมชนปัตตานี และหน่วยการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนเทศบาลตะลัน อำเภอสายบุรี ถ้าจะให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ต้องครอบคลุมทุกพื้นที่ทุกกลุ่ม เน้นไปที่กลุ่มที่อาจจะไม่สะดวกเรื่องของเวลาที่จะมาศึกษา ตลอดจนการเดินทาง อาจจะต้องเพิ่มเติมในส่วนของการเรียนทางไกล โดยอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น ที่สามารถศึกษาได้ที่บ้าน และนัดหมายเป็นครั้งๆ เพื่อมาสรุปงาน และดำเนินการจัดสอบเพื่อประเมินผล เพราะปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนบางรายวิชามีการสอนโดยใช้วีดีโอคอนเฟอเรนซ์เพราะบางครั้งผู้สอนไม่สะดวกเรื่องการเดินทางไปสอนในพื้นที่เนื่องด้วยสถานการณ์ความไม่สงบ นอกจากนี้แล้ววิทยาลัยชุมชนปัตตานีมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่ออนุรักษ์สิ่งเหล่านี้ให้อยู่คู่กับชุมชน มีกิจกรรมเสริมให้กับนักศึกษาโดยให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมงานประเพณี และวัฒนธรรมชุมชน

“...อยากให้มีการเปิดหน่วยจัดการเรียนการสอนหลายๆ หน่วยทั่วจังหวัด เพื่อให้คนที่อยู่ไกลจากตัวอำเภอสามารถเข้ามาเรียนได้โดยไม่ต้องเดินทางไกล...”

(อุมาร์ เจ๊ะอุบง, 5 มีนาคม 2560)

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยชุมชนเปิดโอกาสให้กับผู้ที่พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับแบบสอบถามที่ได้เก็บจากกลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยชุมชนปัตตานีที่ว่า “วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้แก่ผู้พลาดหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา” มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) เหมาะสำหรับผู้ที่มีงานทำแล้วอยากศึกษาต่อ เพราะมีการจัดการเรียนการสอนในวันหยุดเสาร์ และอาทิตย์โดยในวันจันทร์ – ศุกร์ สามารถทำงานได้ตามปกติ ค่าเทอมก็ต่ำเมื่อเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ และนอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ต้องการที่จะหาความรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพโดยการมาฝึกอบรมด้านทักษะ ซึ่งทุกคนสามารถเข้ามาเรียนได้ตามความต้องการ

“...รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีการจัดการเรียนการสอน เสาร์ – อาทิตย์ นี้ผมคิดว่าโอเคเหมาะสมแล้ว เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้กับคนที่ทำงาน วันจันทร์ – ศุกร์ ทำงานตามปกติ มีความเอื้อต่อคนส่วนใหญ่ที่เลือกเรียนที่วิทยาลัย ชุมชน การจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนขึ้นมาสามารถช่วยเหลือคนได้เยอะมากเพราะว่าผู้ที่ หลุดจากระบบการเรียนการสอนปกติ...”

(วันรุตติ อาแว, 5 มีนาคม 2560)

สรุปผลการศึกษาด้านการจัดการเรียนสอนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีมีการจัดการ เรียนในรูปแบบภาคสมทบวันเสาร์ และวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาเรียนที่เหมาะสม โดยเปิดโอกาส ให้กับผู้ที่พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสหรือผู้ที่มีงานประจำทำแต่อยากที่มากหาความรู้เพิ่มสามารถเข้า มาเรียนได้สะดวก มีค่าเทอมที่ต่ำ และเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ต้องการที่จะหาความรู้เพื่อนำไปประกอบ อาชีพโดยการมาฝึกอบรมด้านทักษะ ซึ่งทุกคนสามารถเข้ามาเรียนได้ตามความต้องการ มีการนำสื่อ และนวัตกรรม เทคนิค วิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งมีการนำภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้กิจกรรมด้านประเพณี และวัฒนธรรม ชุมชน เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมให้กับนักศึกษาเข้าไปเรียนรู้ร่วมกับชุมชน โดยใช้ เครือข่ายหน่วยงานภายนอกในการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ส่วน ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอน คือ เรื่องเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ทำให้ อาจารย์ผู้สอนไม่กล้าเดินทางเข้าไปสอนส่งผลให้มีหน่วยจัดการเรียนสอนน้อยผู้เรียนต้องเดิน ทางเข้ามาเรียนหน่วยจัดวิทยาลัยชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในเมือง

ตาราง 9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการศึกษา เพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

รายการประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี	\bar{X}	SD	ระดับความ คิดเห็น
ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา			
1. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนในชุมชนให้มีความ หลากหลายและเพียงพอสอดคล้องกับความต้องการ การเรียนรู้ของชุมชนตามศักยภาพ	4.10	0.708	มาก
2. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีสื่อและนวัตกรรมมากร เรียนรู้มุ่งพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียนตามศักยภาพ	4.12	0.723	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี	\bar{X}	SD	ระดับความ คิดเห็น
ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา			
3. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี จัดแหล่งเรียนรู้ที่ หลากหลายต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนได้เพียงพอ ครอบคลุมทุกพื้นที่	4.12	0.751	มาก
4. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนใน การจัดกิจกรรมมากกว่าสอนในชั้นเรียน	4.12	0.723	มาก
5. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีวัสดุ สื่อ และอุปกรณ์ การศึกษาที่มีสภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรอนุปริญญาให้แก่ผู้พลาดโอกาสหรือขาด โอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อใน ระดับอุดมศึกษา	4.09	0.760	มาก
6. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีวัสดุ สื่อ และอุปกรณ์ การศึกษาที่มีสภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรด้านทักษะอาชีพให้แก่ประชาชน โดย ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ หรือถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยกการ ปฏิบัติ	4.08	0.742	มาก
รวม	4.10	0.734	มาก

จากตาราง 9 ผลการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า วิทยาลัยชุมชนปัตตานี จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนได้เพียงพอครอบคลุมทุกพื้นที่ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนได้เพียงพอครอบคลุมทุกพื้นที่ และวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการจัดกิจกรรมมากกว่าสอนในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) และค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีวัสดุ สื่อ และอุปกรณ์การศึกษาที่มีสภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรด้านทักษะอาชีพให้แก่ประชาชน โดยครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ หรือถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่มีต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ผลการศึกษาเป็นดังนี้

ทรัพยากรทางการศึกษาศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีมี ได้มาจากเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรรายปี ใช้ประโยชน์เพื่อการจัดการเรียนการสอนทุกๆ หลักสูตรแก่ประชาชนในด้านเป็นสื่อการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ เครื่องมือฝึกปฏิบัติ และสถานที่เรียน และได้รับการสนับสนุนทรัพยากรและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนจัดเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้นอกห้องเรียน และเพื่อการศึกษาวิจัย และเป็นแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมให้แก่นักศึกษาในแต่ละรายวิชา ไม่ว่าจะเป็นชุมชนต้นแบบ สถานที่สำคัญๆ ในจังหวัดปัตตานี กิจกรรม/ประเพณีต่างๆ ในชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแบบสอบถามที่ได้เก็บจากกลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยชุมชนปัตตานี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดถึง 3 ข้อ ด้วยกัน คือ 1) วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้มุ่งพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียนตามศักยภาพ 2) วิทยาลัยชุมชนปัตตานี จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนได้เพียงพอครอบคลุมทุกพื้นที่ และ 3) วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการจัดกิจกรรมมากกว่าสอนในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$)

ส่วนแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการศึกษา รองผู้อำนวยการและอาจารย์วิทยาลัยชุมชนปัตตานี เล็งเห็นถึงความคุ้มค่าในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่ในวิทยาลัยชุมชนและที่อยู่ในชุมชน ดังคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“...สำหรับการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อปวงชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดควรมีลักษณะดังนี้ คือ 1) ในช่วงระยะเวลาตลอดสัปดาห์ ให้จัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุด เช่น เสาร์และอาทิตย์ใช้ในกิจกรรมหลักอนุปริญาในทุกพื้นที่ วันจันทร์-ศุกร์จัดกิจกรรมสำหรับหลักสูตรอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นอาหาร เสริมสวย ตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี คอมพิวเตอร์ 2) ในช่วงวันจันทร์ - ศุกร์ เปิดให้หน่วยงานภายนอกหรือภาคีเครือข่ายสามารถเข้ามาใช้บริการได้อย่างสะดวก และครบวงจรไม่ว่าจะเป็นสถานที่ อุปกรณ์ วิทยากร และอาหาร เครื่องดื่ม โดยประสานกับหน่วยงานหรือภาคีเครือข่ายในลักษณะการให้บริการวิชาการ 3) จัดสถานที่ สื่อแสดงผลงานของวิทยาลัยชุมชนที่เด่น งานวิจัย งานส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม ที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดการศึกษาเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่หน่วยงานอื่นๆ ตลอดจนนักเรียน นักศึกษา และประชาชนที่สนใจ...”

(สุทธิศักดิ์ น้าทิพย์, 2 มีนาคม 2560)

“...ทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อปวงชนที่มีอยู่แล้วในชุมชนมีการใช้ประโยชน์โดยการนำมาต่อยอดทางการวิจัยเพื่อการพัฒนา เช่น ชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววนั้นเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางการศึกษา (วิทยาลัยชุมชนปัตตานีศึกษา)...”

(สมนึก คงสาลี, 6 มีนาคม 2560)

สรุปผลการศึกษาด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี มี อาคารเรียน อาคารฝึกปฏิบัติการด้านอาหาร เสริมสวย และตัดเย็บ ห้องสมุด ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรากฏชาวบ้าน และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน โดยทรัพยากรทางการศึกษาบางส่วนได้มาจากเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรรายปี ใช้ประโยชน์เพื่อการจัดการเรียนการสอนทุกๆ หลักสูตรแก่ประชาชน ในด้านเป็นสื่อการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ เครื่องมือฝึกปฏิบัติ และสถานที่เรียน ทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อปวงชนที่มีอยู่ในชุมชนอยู่แล้วส่วนใหญ่จะใช้เพื่อการศึกษาวิจัย และเป็นแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมให้นักศึกษาในแต่ละรายวิชา แนวทางการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อปวงชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เปิดให้หน่วยงานภายนอกหรือภาคีเครือข่าย สามารถเข้ามาใช้บริการได้อย่างสะดวก และครบวงจร ทั้งนี้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการศึกษาก็ยังไม่คุ้มค่าเพราะส่วนใหญ่แล้วจะมีการเรียนการสอนแค่วันเสาร์และวันอาทิตย์ ส่วนวันอื่นๆ นักศึกษาก็ไม่ได้เข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการศึกษาที่มี นอกจากนี้แล้วเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบทำให้นักศึกษาไม่สามารถเข้าไปศึกษาแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่ในชุมชนได้

ตาราง 10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่ส่งผลต่อการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

รายการประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี	\bar{X}	SD	ระดับความคิดเห็น
ด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่			
1. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการวางแผนอัตรากำลังคนและบุคลากรให้เหมาะสมและเพียงพอต่อผู้เรียน	4.16	0.689	มาก
2. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ได้ดำเนินการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เพื่อพัฒนาการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน	4.16	0.658	มาก
3. บุคลากรและเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีความรู้ ความสามารถในการให้บริการ เช่น สามารถตอบคำถาม ชี้แจงข้อสงสัย ให้คำแนะนำ ช่วยแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง น่าเชื่อถือ	4.12	0.697	มาก
4. บุคลากรและเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีความพร้อม ได้จัดเตรียมกระบวนการต่างๆ ของการเรียนการสอนทั้งหลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพได้อย่างเหมาะสม	4.13	0.706	มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

รายการประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี	\bar{X}	SD	ระดับความ คิดเห็น
ด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่			
5. บุคลากรและเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ปฏิบัติต่อผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มี แบ่งแยกปฏิบัติ	4.13	0.770	มาก
รวม	4.14	0.704	มาก

จากตาราง 10 ผลการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณาข้อพบว่า วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการวางแผนอัตรากำลังคนและบุคลากรให้เหมาะสมและเพียงพอต่อผู้เรียน และวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ได้ดำเนินการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เพื่อพัฒนาการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) และค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ บุคลากรและเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีความรู้ ความสามารถในการให้บริการ เช่น สามารถตอบคำถาม ชี้แจงข้อสงสัย ให้คำแนะนำ ช่วยแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ผลการศึกษาเป็นดังนี้

วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่น้อยไม่เพียงพอแก่ภาระงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับแบบสอบถามที่ได้เก็บจากกลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ที่มีความคิดเห็นว่า “วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการวางแผนอัตรากำลังและบุคลากรให้เหมาะสมและเพียงพอต่อผู้เรียน” มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ได้เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของวิทยาลัยชุมชนที่จำเป็นต้องจัดสรรกำลังคนและบุคลากรให้เพียงพอผู้เรียน โดยมีวิธีการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งกำหนดอัตราโดยสถาบันวิทยาลัยชุมชน ที่เป็นไปตามคุณลักษณะที่วิทยาลัยชุมชนกำหนด และมีตำแหน่งเจ้าหน้าที่บางส่วน เช่น คนสวน แม่บ้าน ยาม คนขับรถ ที่กำหนดอัตราตามสัดส่วนตามขนาดของวิทยาลัยโดยพิจารณาจากจำนวนนักศึกษา เป็นต้น คุณลักษณะข้าราชการครูนอกจากจะมีคุณลักษณะทางด้านวิชาชีพหรือศาสตร์ที่ตนเองได้ศึกษาและวิชาชีพครูแล้วนั้น สิ่งสำคัญอย่างมากจะต้องมีความเข้าใจและมีทักษะในการจัดการศึกษาในชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการจัดเวทีประชาคม การประสานงานกับชุมชน การพูดการคุยกับชุมชน รูปแบบการให้การศึกษาแก่ชุมชนในบริบทต่างๆ ที่แตกต่างกัน ตลอดจนความชำนาญด้านการทำวิจัยชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งไม่สอดคล้องกับแบบสอบถามที่ได้เก็บจากกลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ที่ว่า “วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ได้ดำเนินการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เพื่อพัฒนาการศึกษา

รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน” มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) และนอกจากนี้คุณสมบัติของอาจารย์พิเศษและวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกที่มาสอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถชำนาญเฉพาะด้าน สามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ที่ต้องใช้อาจารย์พิเศษจากภายนอกเพราะบางรายวิชาขาดบุคลากรที่มีคุณสมบัติตรงกับหลักสูตร

“...นอกจากเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแล้ว ส่วนหนึ่งต้องมีจิตสาธารณะ ถ้าเป็นคนในพื้นที่ก็จะยิ่งดีเพราะสามารถเข้าใจบริบทพื้นที่ บริบททางสังคม และคนในพื้นที่ด้วยตัวเองได้เป็นอย่างดี...”

(สมนึก คงสาลี, 6 มีนาคม 2560)

การที่บุคลากรและเจ้าหน้าที่มีน้อยผู้บริหารได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเองของบุคลากรและเจ้าหน้าที่โดยการสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการอบรมเพื่อนำมาพัฒนาตนเองและหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาระงานของตนเองที่รับผิดชอบ บางครั้งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปยังต้องอบรมเรื่องอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับภารกิจหลักของตนเองแต่ที่เป็นภารกิจหลักของวิทยาลัยชุมชน เช่น การศึกษาชุมชน วิจัยชุมชน การบริการการศึกษา หรือแม้กระทั่งเรื่องการจัดการเรียนการสอน ก็มีความจำเป็นที่จะต้องรับรู้รับทราบและสามารถปฏิบัติงานตามภารกิจของวิทยาลัยชุมชนได้ ถือว่าเป็นการบริหารทรัพยากรบุคคลได้อย่างคุ้มค่า ด้วยภาระงานที่มากเกินไปแต่ค่าตอบแทนเท่าเดิมทำให้ขาดขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงาน

“...เป็นเจ้าหน้าที่ วชช. ต้องทำเป็นทุกอย่างเพราะคนมีน้อย แต่ วชช. ก็ส่งอบรมในเรื่องที่ไม่รู้ บางทีก็ไม่ได้คุ้มกับค่าตอบแทนหรอกแต่ก็ต้องทำด้วยใจและจิตสาธารณะ...”

(สุทธิศักดิ์ น้าทิพย์, 2 มีนาคม 2560)

การสอบคัดเลือกบุคคลเข้ามาบรรจุและแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติงานในวิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการเปิดรับสมัครบุคคลที่มีคุณสมบัติตรงตามลักษณะงานจากผู้สมัครทั่วประเทศ มีผู้ที่ผ่านการคัดเลือกที่ไม่ใช่เป็นคนในพื้นที่ เมื่อเรียกมาบรรจุและแต่งตั้งบางคนสละสิทธิ์หรือมาแล้วทำงานไปสักระยะหนึ่งแล้วขอย้ายออกจากพื้นที่เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบ

“...สถานการณ์แบบนี้ใครจะกล้ามาทำงานที่ วชช. มาแล้วก็ไปไม่มีใครกล้ามาอยู่แบบถาวรหรอกค่ะ...”

(ยาแลคอ แหวงบุ, 4 มีนาคม 2560)

สรุปผลการศึกษาด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ มีวิธีการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งกำหนดอัตราโดยสถาบันวิทยาลัยชุมชน คุณลักษณะข้าราชการครูนอกจากจะมีคุณลักษณะทางด้านวิชาชีพหรือศาสตร์ที่ตนเองได้ศึกษาและวิชาชีพครูแล้วนั้น สิ่งสำคัญอย่างมากจะต้องมีความเข้าใจและ

มีทักษะในการจัดการศึกษาในชุมชน นอกจากนี้ต้องมีจิตสาธารณะ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ควรเป็นคนในพื้นที่เพราะสามารถเข้าใจบริบทพื้นที่ บริบททางสังคม และคนในพื้นที่ด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี มีการสนับสนุน ส่งเสริมบุคลากรให้อบรมสัมมนา เพื่อนำมาพัฒนาตนเองและองค์กรอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารคนที่มีอยู่จำนวนน้อยให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เช่น เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สามารถช่วยในเรื่องการบริการการศึกษา งานธุรการ หรืองานเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน นอกจากนี้แล้ววิทยาลัยชุมชนปัตตานียังมีอาจารย์พิเศษและวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกที่มาสอนเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน สามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่

เนื่องจากบุคลากรและเจ้าหน้าที่แต่ละคนมีภาระงานที่มากเกินไปแต่ค่าตอบแทนเท่าเดิมทำให้ขาดขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงาน อีกทั้งยังมีสถานการณ์ความไม่สงบทำให้ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกเข้าปฏิบัติงาน ไม่กล้ามาทำงานในพื้นที่ หรือมาแล้วแต่ขอย้ายออกนอกพื้นที่จึงทำให้ขาดบุคลากรและเจ้าหน้าที่

ส่วนที่ 3 ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

การจัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์ ใช้ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการให้สัมภาษณ์ ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย ผู้บริหาร สภาวิทยาลัยชุมชน อาจารย์ อาจารย์พิเศษ ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร
2. ยกร่างข้อเสนอยุทธศาสตร์
3. การประชุมรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ
4. ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์

1. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ผู้วิจัยใช้วิธี SWOT Analysis วิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี แล้วจึงดำเนินการร่างข้อเสนอยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อมภายใน

การประเมินสภาพแวดล้อมภายใน จะวิเคราะห์และพิจารณาทรัพยากร และความสามารถภายในวิทยาลัยชุมชนปัตตานีทุกๆ ด้าน เพื่อที่จะระบุจุดแข็งและจุดอ่อน แหล่งที่มา

เบื้องต้นของข้อมูลเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน คือระบบข้อมูลเพื่อการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้านโครงสร้าง ระบบ ระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน รวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อที่จะเข้าใจสถานการณ์ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

- จุดแข็งขององค์กร (S-Strengths) วิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ว่าปัจจัยใดภายในที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนาและควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

- จุดอ่อนขององค์กร (W-Weaknesses) วิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ว่าปัจจัยภายในที่เป็นจุดด้อย ข้อเสียเปรียบ ที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือขจัดให้หมดไป

2. การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก

ภายใต้การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกนั้น สามารถค้นหาโอกาสและอุปสรรคทางการดำเนินงานที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี เช่น การเงิน การงบประมาณ สภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ระดับการศึกษาและอัตราผู้หนังสือของประชาชน การตั้งถิ่นฐานและการอพยพของประชาชน ลักษณะชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมทางการเมือง เช่น นโยบายของรัฐบาล พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา มติคณะรัฐมนตรี

- โอกาสทางสภาพแวดล้อม (O-Opportunities) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอก ปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบต่อประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการวิทยาลัยชุมชนปัตตานีสามารถถ่วงข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างให้ หน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้

- อุปสรรคทางสภาพแวดล้อม (T-Threats) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอก ปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งวิทยาลัยชุมชนปัตตานีต้องหลีกเลี่ยงหรือปรับสภาพให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญแรงกระทบดังกล่าวได้

แล้วจึงนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละด้าน 5 ด้าน ที่มีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านนโยบายการบริหารงาน

จุดแข็ง

1. โครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม
2. ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารงาน และสามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี
3. คณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนสรรหามาจากทุกภาคส่วนหลากหลายสาขาอาชีพ
4. มีนโยบายการบริหารงานด้านการจัดการศึกษาที่ให้ทุกคนสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเอง

จุดอ่อน

ไม่มีความคล่องตัวและความเป็นอิสระในการบริหารงาน

โอกาส

1. นโยบายของรัฐให้การสนับสนุนการจัดการศึกษารูปแบบวิทยาลัยชุมชน
2. นโยบายของรัฐที่เน้นการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. มีหน่วยหรืองานองค์กรภายนอกให้การสนับสนุนวิทยาลัยชุมชนในการดำเนินงาน

อุปสรรค

1. นโยบายเปลี่ยนแปลงตามหน่วยงานต้นสังกัด
2. นโยบายส่วนใหญ่จะกำหนดมาจากส่วนกลาง ยังไม่มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน
3. นโยบายเปลี่ยนตามสถานการณ์ทางการเมือง
4. ภารกิจทับซ้อนกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น

2. ด้านหลักสูตร**จุดแข็ง**

1. มีแนวคิด หลักการจัดการศึกษา และหลักสูตรหลากหลาย ที่เอื้อให้ทุกคนสามารถเข้ามาหาความรู้ได้ตลอดชีวิต
2. มีหลักสูตรด้านอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนหลากหลายกลุ่ม
3. จัดหลักสูตรอนุปริญญาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน
4. ทั้งหลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับอาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

จุดอ่อน

1. กระบวนการจัดทำหลักสูตรยึดโยงส่วนกลางไม่เอื้อต่อการปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม
2. หลักสูตรบางหลักสูตรผู้เรียนมีน้อยจึงต้องปิดไป

โอกาส

1. หลักสูตรบางหลักสูตรมีการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ความร่วมมือจากหน่วยงานการศึกษาในการรับนักศึกษาเข้าศึกษาต่อ
2. จากบริบทของพื้นที่จึงทำให้มีหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของคนในพื้นที่ เช่น หลักสูตรอิสลามศึกษา

หลักสูตร

3. หลักสูตรมีการบรรยายวิชาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นชุมชนบรรจุไว้ใน

อุปสรรค

หลักสูตรด้านอาชีพบางหลักสูตรเหมือนหรือซ้ำกับหน่วยงานอื่น

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน

จุดแข็ง

1. รูปแบบการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนมีความเหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย โดยสามารถชักจูงให้กับผู้ที่พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสทางการศึกษาให้เข้ามาศึกษาต่อ

2. มีช่วงเวลาเรียนที่เหมาะสม

3. ใช้สื่อและนวัตกรรมเทคนิควิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

สอน

จุดอ่อน

หน่วยจัดการเรียนการสอนน้อย

โอกาส

1. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2. กิจกรรมด้านประเพณี และวัฒนธรรมชุมชน เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมที่ให้นักศึกษาเข้าไปเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

3. หน่วยงานภายนอกอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

การสอน

อุปสรรค

บางครั้งมีการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่ แต่มีความไม่สะดวกเรื่องสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่

4. ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

จุดแข็ง

มีอาคาร ระบบและอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศทันสมัยเพียงพอกับการให้บริการ

จุดอ่อน

การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการศึกษาอย่างไม่คุ้มค่า

โอกาส

ได้รับการสนับสนุนทรัพยากรและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนจัดเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้นอกห้องเรียน

อุปสรรค

จากสถานการณ์ความไม่สงบทำให้นักศึกษาไม่สามารถเข้าไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนได้

5. ด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่

จุดแข็ง

1. มีการสนับสนุน ส่งเสริมบุคลากรให้อบรมสัมมนา เพื่อนำมาพัฒนาตนเองและองค์กรอย่างต่อเนื่อง
2. มีเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปที่เข้ามาช่วยในเรื่องการบริการการศึกษา งานธุรการ หรืองานเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน
3. บุคลากรมีความรู้ความสามารถ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
4. มีความเข้าใจและมีทักษะในการจัดการศึกษาในชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดี

จุดอ่อน

1. บุคลากรขาดขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงาน
2. บุคลากรมีน้อยไม่เพียงพอกับภาระงาน
3. ขาดบุคลากรที่มีคุณสมบัติตรงกับหลักสูตรที่เปิดสอน

โอกาส

อาจารย์พิเศษและวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกที่มาสอนเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน สามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่

อุปสรรค

จากสถานการณ์ความไม่สงบทำให้ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกเข้าปฏิบัติงาน ไม่กล้ามาทำงานในพื้นที่ หรือมาแล้วแต่ขอย้ายออกนอกพื้นที่

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี สรุปผลดังตาราง 11

ตาราง 11 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน – ปัจจัยภายนอก เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

ประเด็น	ปัจจัยภายใน		ปัจจัยภายนอก	
	จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
1. ด้านนโยบายการบริหารงาน	1. โครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม 2. ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารงานและสามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี 3. คณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนสรรหามาจากทุกภาคส่วนหลากหลายสาขาอาชีพ 4. มีนโยบายการบริหารงานด้านการจัดการศึกษาที่ให้ทุกคนสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเอง	ไม่มีความคล่องตัวและความเป็นอิสระในการบริหารงาน	1. นโยบายของรัฐให้การสนับสนุนการจัดการศึกษารูปแบบวิทยาลัยชุมชน 2. นโยบายของรัฐที่เน้นการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3. มีหน่วยหรืองานองค์กรภายนอกให้การสนับสนุนวิทยาลัยชุมชนในการดำเนินงาน	1. นโยบายเปลี่ยนแปลงตามหน่วยงานต้นสังกัด 2. นโยบายส่วนใหญ่จะกำหนดมาจากส่วนกลาง ยังไม่มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน 3. นโยบายเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ทางการเมือง 4. การกิจทับซ้อนกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น

ตาราง 11 (ต่อ)

ประเด็น	ปัจจัยภายใน		ปัจจัยภายนอก	
	จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
2. ด้านหลักสูตร	<p>1. มีแนวคิด หลักการจัดการศึกษา และหลักสูตรหลากหลายที่เอื้อให้ทุกคนสามารถเข้ามาหาความรู้ได้ตลอดชีวิต</p> <p>2. มีหลักสูตรด้านอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนหลากหลายกลุ่ม</p> <p>3. จัดหลักสูตรอนุปริญญาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน</p> <p>4. ทั้งหลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับอาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม</p>	<p>1. กระบวนการจัดทำหลักสูตรยึดโยงส่วนกลางไม่เอื้อต่อการปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม</p> <p>2. หลักสูตรบางหลักสูตรบางหลักสูตรผู้เรียนมีน้อยจึงต้องปิดไป</p>	<p>1. หลักสูตรบางหลักสูตรมีการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ความร่วมมือจากหน่วยงานการศึกษาในการรับนักศึกษาเข้าศึกษาต่อ</p> <p>2. จากบริบทของพื้นที่จึงทำให้มีหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของคนในพื้นที่ เช่น หลักสูตรอิสลามศึกษา</p> <p>3. หลักสูตรมีการบรรจุรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นชุมชนบรรจุไว้ในหลักสูตร</p>	หลักสูตรด้านอาชีพบางหลักสูตรเหมือนหรือซ้ำกับหน่วยงานอื่น

ตาราง 11 (ต่อ)

ประเด็น	ปัจจัยภายใน		ปัจจัยภายนอก	
	จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน	1. รูปแบบการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนมีความเหมาะสมกับทุกเพศ ทุกวัย โดยสามารถชักจูงให้กับผู้ที่พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสทางการศึกษาให้เข้ามาศึกษาต่อ 2. มีช่วงเวลาเรียนที่เหมาะสม 3. ใช้สื่อและนวัตกรรมเทคนิควิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	หน่วยจัดการเรียนการสอนน้อย	1. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน 2. กิจกรรมด้านประเพณี และวัฒนธรรมชุมชน เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมที่ให้นักศึกษาเข้าไปเรียนรู้ร่วมกับชุมชน 3. หน่วยงานภายนอกอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน	บางครั้งมีการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่ แต่มีความไม่สะดวกเรื่องสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่
4. ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา	มีอาคาร ระบบและอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศทันสมัยเพียงพอกับการให้บริการ	การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการศึกษายังไม่คุ้มค่า	ได้รับการสนับสนุนทรัพยากรและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนจัดเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ในห้องเรียน	จากสถานการณ์ความไม่สงบทำให้นักศึกษาไม่สามารถเข้าไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนได้

ตาราง 11 (ต่อ)

ประเด็น	ปัจจัยภายใน		ปัจจัยภายนอก	
	จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
5. ด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่	<p>1. มีการสนับสนุน ส่งเสริมบุคลากรให้อบรมสัมมนา เพื่อนำมาพัฒนาตนเองและองค์กรอย่างต่อเนื่อง</p> <p>2. มีเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปที่เข้ามาช่วยในเรื่องการบริการ การศึกษา งานธุรการ หรืองานเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน</p> <p>3. บุคลากรมีความรู้ความสามารถ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี</p> <p>4. มีความเข้าใจและมีทักษะในการจัดการศึกษาในชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดี</p>	<p>1. บุคลากรขาดขวัญกำลังใจ และแรงจูงใจในการทำงาน</p> <p>2. บุคลากรมีน้อยไม่เพียงพอ กับภาระงาน</p> <p>3. ขาดบุคลากรที่มีคุณวุฒิตรงกับหลักสูตรที่เปิดสอน</p>	<p>อาจารย์พิเศษและวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกที่มาสอน เป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ เฉพาะด้าน สามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่</p>	<p>จากสถานการณ์ความไม่สงบ ทำให้ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกเขาปฏิบัติงาน ไม่กล้ามาทำงานในพื้นที่ หรือมาแล้วแต่ขอย้ายออกนอกพื้นที่</p>

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของการวิทยาลัยชุมชนปัตตานีในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนข้างต้นสรุปในรูปแบบการวิเคราะห์ SWOT ดังตาราง 12

ตาราง 12 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กรเพื่อสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่น เข้าถึงง่าย ค่าใช้จ่ายต่ำ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน - มีแนวคิด หลักการจัดการศึกษา และ หลักสูตรที่หลากหลาย ที่เอื้อให้กับทุกคนสามารถเข้ามาหาความรู้ได้ - เครือข่ายศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน และ เครือข่ายความร่วมมือที่มีอยู่ในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการจัดทำหลักสูตรยึดโยง ส่วนกลางไม่เอื้อต่อการปรับปรุงให้ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และทันต่อ การเปลี่ยนแปลงของสังคม - มีหน่วยจัดการเรียนการสอนน้อย
โอกาส	<ul style="list-style-type: none"> - นโยบายของรัฐให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบวิทยาลัยชุมชน - นโยบายของรัฐที่เน้นการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ - ได้รับการตอบรับที่ดีจากชุมชนท้องถิ่นและพร้อมให้ความร่วมมือ 	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาหลักสูตรและจัดรูปแบบการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ตามความต้องการของผู้เรียนในพื้นที่ และมีความเอื้อต่อผู้เรียน - ให้ความสำคัญกับคนในพื้นที่/ชุมชน โดยการอาศัยความร่วมมือเพื่อช่วยในการปฏิบัติงาน - จัดหลักสูตรที่เน้นการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่อย่างแท้จริง
อุปสรรค	<ul style="list-style-type: none"> - สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้การพัฒนาทางการศึกษาทำได้ไม่เต็มที่ - รวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง - นโยบายการจัดการศึกษาเปลี่ยนแปลงตามหน่วยงานต้นสังกัด 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ในการปฏิบัติงาน - มุ่งเน้นหลักการเดิมของวิทยาลัยชุมชน โดยปรับเปลี่ยนนโยบายให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในพื้นที่

2. ยกร่างข้อเสนอยุทธศาสตร์

จากตาราง 12 นำมาสร้างข้อเสนอยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี จะช่วยกำหนดทิศทาง และแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ตลอดจนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในชุมชน ได้ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอด้านวิสัยทัศน์

วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มุ่งการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรี และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพตามความต้องการ โดยเปิดโอกาสให้กับทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ และถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ ภายใต้ความหลากหลายวัฒนธรรมสอดคล้องกับวิถีชีวิต

ข้อเสนอด้านพันธกิจ

1. การจัดการศึกษาระดับอนุปริญญาและด้านทักษะอาชีพให้ทั่วถึงตอบสนองกับผู้เรียนที่แตกต่างและหลากหลาย และยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น
2. จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เสริมสร้างสังคมสันติสุข และเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม
3. ส่งเสริมใช้เครือข่ายหน่วยงานในพื้นที่บูรณาการร่วมกันในการจัดการศึกษา
4. จัดกลไกการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนให้มีประสิทธิภาพ
5. การจัดการศึกษาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำ

ข้อเสนอด้านยุทธศาสตร์

1. พัฒนาระดับหลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพให้สูงขึ้น
 - 1.1 พัฒนาหลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพให้ชาวต่างชาติสามารถเข้ามาศึกษาหาความรู้
 - 1.2 พัฒนาหลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพ เพื่อสร้างอาชีพในครัวเรือนให้กับผู้เรียนให้สามารถเป็นผู้ประกอบการรายย่อยในพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการและผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่ของตนเองและขยายไปสู่พื้นที่ภายนอก
 - 1.3 ยกระดับทักษะฝีมือแรงงาน สำหรับผู้ที่มีพื้นฐานด้านภาษาต่างประเทศเพื่อประกอบอาชีพในต่างประเทศ
2. พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.1 พัฒนารูปแบบและหลักสูตรการจัดการศึกษาโดยเน้นแนวคิดสังคมพหุวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิต และปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการตามความแตกต่าง และหลากหลายของผู้เรียน พร้อมทั้งสามารถใช้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นต้นทุนในการพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์

3. ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนร่วมกับทุกภาคส่วน

3.1 ร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นในพื้นที่เพื่อปรับและพัฒนาหลักสูตรให้รองรับและตอบสนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างและหลากหลาย

3.2 ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ บูรณาการองค์ความรู้ต่างๆ ร่วมกันเพื่อการจัดการศึกษา

3.3 สร้างเครือข่ายด้านการจัดการเรียนการสอนกับหน่วยงานในพื้นที่ ให้เข้ามา มีบทบาทร่วมกับวิทยาลัยชุมชนในการจัดการเรียนการสอน

3.4 ทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ความร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษาอื่นในการ รับนักศึกษาเข้าศึกษาต่อ

4. ปรับระบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนให้มีประสิทธิภาพ

4.1 การจัดการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และภูมิสังคม และได้คุณภาพมาตรฐาน

4.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนเพื่อส่งเสริม การพัฒนาตนเองของผู้เรียน

5. ส่งเสริมการศึกษาเพื่อสร้างอาชีพ

5.1 ประสานความร่วมมือกับกระทรวงแรงงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ ผลิตและพัฒนากำลังคน ให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงาน

5.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาอาชีวศึกษา ร่วมกับวิทยาลัยชุมชนเป็น กลไกในการพัฒนาทักษะอาชีพ และการมีงานทำตามความต้องการของผู้เรียน

5.3 พัฒนาหลักสูตรด้านทักษะอาชีพให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับ ความ ต้องการของผู้เรียน

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ

การจัดเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังความคิดเห็นร่างข้อเสนอยุทธศาสตร์การจัดการ การศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2560 ณ วิทยาลัยชุมชน ปัตตานี

ผู้เข้าร่วมประชุม

ดร.วันพิชิต

ศรีสุข

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

นายอนุกุล

สนิทพันธ์

กรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

นางณัฐรุจา	พลาณีวัตติ	อาจารย์วิทยาลัยชุมชนปัตตานี
นางสุวรรณี	วีชีรีบำรุง	อาจารย์วิทยาลัยชุมชนปัตตานี
นายสุรียา	หว่าหล้า	อาจารย์วิทยาลัยชุมชนปัตตานี
นางสาวลาตีปะห์	ดอแม	อาจารย์วิทยาลัยชุมชนปัตตานี
นางสุภานิดา	วงษ์เดิม	อาจารย์วิทยาลัยชุมชนปัตตานี
ดร.ณัฐ	หลักชัยกุล	อาจารย์พิเศษวิทยาลัยชุมชนปัตตานี
นางสาวรัตนภรณ์	แพงมาก	เจ้าหน้าที่วิทยาลัยชุมชนปัตตานี
นางสาวสมพร	โรยทั่ว	เจ้าหน้าที่วิทยาลัยชุมชนปัตตานี
นางอรุภรณ์	บุญดำ	เจ้าหน้าที่วิทยาลัยชุมชนปัตตานี
นางสาวรุสนา	เซ็ง	เจ้าหน้าที่วิทยาลัยชุมชนปัตตานี
นางวรรณเพ็ญ	มากละม้าย	ผู้นำชุมชน (ตัวแทนศิษย์เก่า)
นางสาวจำเนียร	ขวัญวิชา	ผู้นำชุมชน (ตัวแทนศิษย์เก่า)
นายอับดุลฮาดี	กาหลง	ศิษย์ปัจจุบันวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

เริ่มประชุมเวลา 09.00 น.

ดร.วันพิชิต ศรีสุข อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และประธานหลักสูตรการบริหาร การพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กล่าวเปิดการจัดเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังความคิดเห็นร่างข้อเสนอยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อ ปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดเวที หลังจากนั้นนายอนุกุล สนิทพันธ์ กรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนตัวแทนผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนปัตตานี กล่าวให้การต้อนรับและ แนะนำการภารกิจของวิทยาลัยชุมชน

นายสุวัฒน์ ปุยพรม ผู้วิจัย ได้นำเสนอผลการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา เพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี และร่างข้อเสนอยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ให้ฟังผู้เข้าร่วมเวทีสาธารณะได้รับฟังและให้ข้อเสนอแนะร่างยุทธศาสตร์ฯ ซึ่ง แต่ละท่านได้ให้ข้อเสนอแนะร่างยุทธศาสตร์ฯ ดังนี้

1. การบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

วิทยาลัยชุมชนปัตตานี เป็นสถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อประชาชนที่ ไม่มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนได้ตามปกติ วิทยาลัยชุมชนเกิดขึ้นมาเพื่อตอบสนองบุคคลเหล่านี้ ตามปณิธานและพันธกิจของวิทยาลัยชุมชนที่ทุกวิทยาลัยชุมชนทุกจังหวัดยึดเป็นแนวทางในการ ปฏิบัติงาน แต่ทั้งนี้คนในองค์กรถือเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานของวิทยาลัยชุมชน ซึ่งถ้า

ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของวิทยาลัยชุมชนแล้วเป้าหมายและทิศทางการทำงานก็จะไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ ในการทำงานหรือการคัดเลือกคนเข้ามาทำงานของวิทยาลัยชุมชน ควรมีการเตรียมความพร้อมให้ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชน

“...ในฐานะศิษย์เก่าและเป็นคนในชุมชน วิทยาลัยชุมชนปัตตานีเป็นอะไรที่ตอบสนองมาก ดิฉันมีโอกาสมากมายในชีวิตเพราะวิทยาลัยชุมชน แต่ก็มีความกังวลว่าวิทยาลัยชุมชนจะล้มแนวคิดการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนที่ได้ตั้งเอาไว้ เพราะบุคลากรรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาทำงานอาจจะยังไม่เข้าใจเป้าหมายของวิทยาลัยชุมชน โดยอาจจะยึดติดกับเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เป็นทางการมากเกินไปจนลืมนึกไปว่าเราได้ ออกนอกรอบของการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนมากเกินไป...”

(วรรณเพ็ญ มากละม้าย, 14 มิถุนายน 2560)

ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารงานของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ได้แก่ ด้านการจัดการ ออกแบบโครงสร้างการบริหารภายในให้สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่เน้นผู้เรียนที่มีความหลากหลายให้สามารถเข้ามาศึกษาในวิทยาลัยชุมชนปัตตานีได้อย่างมีความสุขและเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ โดยการวางแผนด้านงบประมาณ จัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีให้สอดคล้องกับภาระกิจการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนและบูรณาการการใช้งบประมาณร่วมกับหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อเป็นการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เช่น จัดหาหรือใช้ทรัพยากรร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ เพื่อให้ทรัพยากรการศึกษาสามารถตอบสนองต่อผู้เรียนที่มีความหลากหลาย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น

“...การบริหารงานด้านการจัดการออกแบบโครงสร้างการบริหารภายในด้านงบประมาณ และด้านการบริหารทรัพยากรการศึกษา ผมคิดว่าในยุทธศาสตร์และแผนการปฏิบัติงานของวิทยาลัยชุมชนควรควรคำนึงให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายของวิทยาลัยชุมชนทั้งหมด และนอกจากนี้แล้วการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะวิทยาลัยชุมชนไม่สามารถทำงานคนเดียวได้สำเร็จเราต้องอาศัยหน่วยงานอื่นในการทำงาน...”

(อนุกุล สนิทพันธ์, 14 มิถุนายน 2560)

2. การยกระดับการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

การพัฒนาหลักสูตรด้านทักษะอาชีพเพื่อสร้างอาชีพในครัวเรือน เน้นการส่งเสริมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีทรงคุณค่า และง่ายต่อการส่งเสริมอาชีพและขับเคลื่อนอาชีพที่ชุมชนได้ทำอยู่แล้ว โดยการจัดการเรียนการสอนโดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในที่ตั้งระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่น และมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรการศึกษาที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงการจัดการเรียนการสอนภายใต้ความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรมโดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกกลุ่ม

“...การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ควรมีการปฏิบัติงานในเชิงรุกในการเข้าหากลุ่มเป้าหมายหรืออาจจะเรียกว่าลูกค้าของวิทยาลัยชุมชน เพราะผมเห็นว่าการทำงานเชิงรุกนั้นเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนชุมชนและสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็ง โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในที่ตั้ง ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่น และมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรการศึกษาที่มีอยู่แล้วในพื้นที่...”

(ณัฐ หลักชัยกุล, 14 มิถุนายน 2560)

หลักสูตรที่จัดทำขึ้นมาต้องครอบคลุมกลุ่มผู้เรียน และขยายกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนให้มีความครอบคลุมตามปรัชญาการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน การจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนขึ้นมาก็เพื่อเปิดกว้างให้กับทุกๆ คนที่ต้องการศึกษาหาความรู้อย่างเท่าเทียมกันเป็นการก้าวย่างเรื่องความเสมอภาคด้านการศึกษาให้ครอบคลุมและทั่วถึง เช่น ผู้พิการ แรงงานต่างด้าว หรือผู้ที่มีข้อจำกัดด้านเวลา เป็นต้น

“...การจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ใครก็ได้ที่อยากมีความรู้ก็สามารถเดินเข้ามาหาความรู้ในวิทยาลัยชุมชนได้ ไม่ว่าจะผู้ที่มีงานทำอยู่แล้วอยากหาความรู้เพิ่มเติมเรื่องการทำอาชีพเสริมก็จัดให้มีหลักสูตรระยะสั้นด้านให้อาชีพ หรือผู้ที่ไม่สามารถเข้าศึกษาได้ตามระบบปกติเราก็มีหลักสูตรอนุปริญญาให้ได้เลือกเรียนหลากหลายสาขาในวันอาทิตย์ รวมทั้งกลุ่ม แรงงานต่างด้าว และผู้พิการ...”

(สุภนิดา วงษ์เดิม, 14 มิถุนายน 2560)

3. การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

การขยายเครือข่ายการจัดการศึกษาทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการบูรณาการความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาและการสร้างอาชีพและการมีงานทำ มีการใช้ทรัพยากรการจัดการศึกษาร่วมกัน โดยการจัดโปรแกรมการจัดการศึกษาที่ผู้ประกอบการสามารถใช้ผู้เรียนจากวิทยาลัยชุมชนในการเข้าทำงานและเรียนรู้จากงานที่ได้ทำไปพร้อมๆ กัน (การทำงาน + การเรียนรู้)

เป็นการสร้างพันธมิตรกับองค์กรของรัฐ และเอกชน สร้างความแข็งแกร่ง ในการบริหารจัดการโดยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในรูปแบบเครือข่าย

“...ดิฉันคิดว่าน่าจะมีการทำ MOU กับสถานประกอบการในการจัดการศึกษา มีการรับนักศึกษาเข้าไปฝึกงานพร้อมกับเป็นการเรียนรู้จากการที่นักศึกษาได้ปฏิบัติงานจริงๆ ซึ่งคนไหนทำงานดีจบแล้วก็พิจารณารับเข้าทำงานได้เลยในอนาคต...”

(อุราภรณ์ บุญดำ, 14 มิถุนายน 2560)

จากการให้ข้อเสนอแนะร่างข้อเสนอยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ปรับระบบโครงสร้างองค์กร 2) ยกระดับโดยการพัฒนาหลักสูตรทักษะอาชีพและการมีงานทำ และ 3) ขับเคลื่อนโดยการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยจะนำหลักการทั้ง 3 ข้อนี้ไปใช้ในการปรับปรุงร่างข้อเสนอยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ในลำดับต่อไป

Prince of Songkla University
Pattani Campus

4. ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์

ตาราง 13 ตารางวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

ยุทธศาสตร์เดิม	ยุทธศาสตร์ที่ยกร่างโดยผู้วิจัยจาก วัตถุประสงค์ข้อที่ 1	ข้อคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงยุทธศาสตร์จาก การประชุมเวทีสาธารณะ	ข้อสรุปข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์
<p>1. พัฒนาหลักสูตรอนุปริญญาตามความต้องการของชุมชนและตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF)</p> <p>2. พัฒนาหลักสูตรระยะสั้น/ฝึกอบรม ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน</p>	<p>พัฒนาระดับหลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพให้สูงขึ้น</p> <p>1 พัฒนาหลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพให้ชาวต่างชาติสามารถเข้ามาศึกษาหาความรู้</p> <p>2. พัฒนาหลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพ เพื่อสร้างอาชีพในครัวเรือนให้กับผู้เรียนให้สามารถเป็นผู้ประกอบการรายย่อยในพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการและผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่ของตนเองและขยายไปสู่พื้นที่ภายนอก</p> <p>3. ยกระดับทักษะฝีมือแรงงาน สำหรับผู้ที่มีพื้นฐานด้านภาษาต่างประเทศเพื่อประกอบอาชีพในต่างประเทศ</p>	<p>1. การพัฒนาหลักสูตรด้านทักษะอาชีพเพื่อสร้างอาชีพในครัวเรือน เน้นการส่งเสริมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <p>2. หลักสูตรที่จัดทำขึ้นมาต้องครอบคลุมกลุ่มผู้เรียน และขยายกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนให้มีความครอบคลุมตามปรัชญาการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน</p>	<p>ยุทธศาสตร์เพื่อการยกระดับการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน</p> <p>- กลุ่มเป้าหมาย ขยายกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนให้มีความครอบคลุมตามปรัชญาการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน เช่น ผู้พิการ แรงงานต่างด้าว หรือผู้ที่มีข้อจำกัดด้านเวลา เป็นต้น</p>

ตาราง 13 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์เดิม	ยุทธศาสตร์ที่ยกร่างโดยผู้วิจัยจาก วัตถุประสงค์ข้อที่ 1	ข้อคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงยุทธศาสตร์จาก การประชุมเวทีสาธารณะ	ข้อสรุปข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์
<p>- สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพทางด้านภาษาและวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน</p>	<p>พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้</p> <p>1. พัฒนารูปแบบและหลักสูตรการจัดการศึกษาโดยเน้นแนวคิดสังคมพหุวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตและปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการตามความแตกต่าง และหลากหลายของผู้เรียน พร้อมทั้งสามารถใช้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นต้นทุนในการพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์</p>		<p>ยุทธศาสตร์เพื่อการยกระดับการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน</p> <p>- การจัดการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนภายใต้ความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรมโดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกกลุ่ม</p>
<p>- ร่วมมือกับชุมชน หรือสถานศึกษามหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนหรือพัฒนาการเรียนการสอน</p>	<p>ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนร่วมกับทุกภาคส่วน</p> <p>1. ร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นในพื้นที่เพื่อปรับและพัฒนาหลักสูตรให้รองรับและตอบสนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างและหลากหลาย</p> <p>2. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ บูรณาการองค์ความรู้ต่างๆ ร่วมกันเพื่อการจัดการศึกษา</p>	<p>- การขยายเครือข่ายการจัดการศึกษาทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการบูรณาการความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาและการสร้างอาชีพและการมีงานทำ มีการใช้ทรัพยากรการจัดการศึกษาร่วมกัน</p>	<p>ยุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน</p> <p>พันธมิตร ภาครัฐ - เอกชน จัดทำบันทึกข้อตกลง เพื่อการใช้ทรัพยากรการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างวิทยาลัยชุมชนกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจจัดการศึกษา หรือมีกลุ่มเป้าหมายอยู่ภายใต้การควบคุมดูแล</p>

ตาราง 13 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์เดิม	ยุทธศาสตร์ที่ยกร่างโดยผู้วิจัยจาก วัตถุประสงค์ข้อที่ 1	ข้อคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงยุทธศาสตร์จาก การประชุมเวทีสาธารณะ	ข้อสรุปข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์
	<p>3. สร้างเครือข่ายด้านการจัดการเรียนการสอนกับหน่วยงานในพื้นที่ ให้เข้ามามีบทบาทร่วมกับวิทยาลัยชุมชนในการจัดการเรียนการสอน</p> <p>4. ทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ความร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษาอื่นในการรับนักศึกษาเข้าศึกษาต่อ</p>		
<p>1. ส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน</p> <p>2. ส่งเสริมให้นักศึกษา ผู้ผ่านการอบรม บุคลากร และชุมชน เห็นคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีในการทำนุ บำรุง อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม รักษาสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น</p>	<p>ปรับระบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนให้มีประสิทธิภาพ</p> <p>1. การจัดการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และภูมิสังคม และได้คุณภาพมาตรฐาน</p> <p>2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเองของผู้เรียน</p>		<p>ยุทธศาสตร์เพื่อการยกระดับการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน</p> <p>- การจัดการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนโดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในที่ตั้ง ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่น และมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรการศึกษาที่มีอยู่แล้วในพื้นที่</p>
	<p>ส่งเสริมการศึกษาเพื่อสร้างอาชีพ</p> <p>1. ประสานความร่วมมือกับกระทรวงแรงงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลิต</p>		<p>ยุทธศาสตร์เพื่อการยกระดับการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน</p> <p>- หลักสูตร เพิ่มหลักสูตรตามความ</p>

ตาราง 13 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์เดิม	ยุทธศาสตร์ที่ยกร่างโดยผู้วิจัยจาก วัตถุประสงค์ข้อที่ 1	ข้อคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงยุทธศาสตร์จาก การประชุมเวทีสาธารณะ	ข้อสรุปข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์
	<p>และพัฒนากำลังคน ให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงาน</p> <p>2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษา อาชีวศึกษา ร่วมกับวิทยาลัยชุมชนเป็นกลไก ในการพัฒนาทักษะอาชีพ และการมีงานทำ ตามความต้องการของผู้เรียน</p> <p>3. พัฒนาหลักสูตรด้านทักษะอาชีพให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน</p>		<p>ต้องการเฉพาะของผู้เรียนให้มากขึ้น โดยเฉพาะหลักสูตรด้านทักษะอาชีพ</p>
<p>1. พัฒนาอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษให้มีศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอน</p> <p>2. ส่งเสริมการสนับสนุนการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและสื่อจากสภาพการดำเนินการจริง</p>		<p>- ด้านการจัดการ ออกแบบโครงสร้างการบริหารภายในให้สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่เน้นผู้เรียนที่มีความหลากหลายให้สามารถเข้ามาศึกษาในวิทยาลัยชุมชนปัตตานีได้อย่างมีความสุข และเท่าเทียมกันไม่เลือก</p>	<p>ยุทธศาสตร์เพื่อการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน</p> <p>1. ด้านบุคลากร เตรียมความพร้อมบุคลากรของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีให้ ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาและแนวคิด การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ตลอดจนมี ศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากเดิม</p>

ตาราง 13 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์เดิม	ยุทธศาสตร์ที่ยกร่างโดยผู้วิจัยจาก วัตถุประสงค์ข้อที่ 1	ข้อคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงยุทธศาสตร์จาก การประชุมเวทีสาธารณะ	ข้อสรุปข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์
			<p>2. ด้านงบประมาณ จัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีให้สอดคล้องกับภารกิจการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนและบูรณาการการใช้งบประมาณร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน</p> <p>3. ด้านทรัพยากรการศึกษา จัดหาหรือใช้ทรัพยากรร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ เพื่อให้ทรัพยากรการศึกษาสามารถตอบสนองต่อผู้เรียนที่มีความหลากหลาย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น</p> <p>4. ด้านการจัดการ ออกแบบโครงสร้างการบริหารภายในและสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนภายนอก เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวง</p>

จากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการจัดเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังความคิดเห็นร่างข้อเสนอยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ผู้วิจัยสรุปเป็นข้อเสนอทางยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ดังนี้

1. ข้อเสนอด้านวิสัยทัศน์

วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มุ่งการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรี และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพตามความต้องการ โดยเปิดโอกาสให้กับทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ และถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ ภายใต้ความหลากหลายวัฒนธรรม

2. ข้อเสนอด้านพันธกิจ

- 1) การจัดการศึกษาระดับอนุปริญญาและด้านทักษะอาชีพให้ทั่วถึงตอบสนองกับผู้เรียนที่แตกต่างและหลากหลาย และยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น
- 2) จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เสริมสร้างสังคมสันติสุข และเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- 3) ส่งเสริมใช้เครือข่ายหน่วยงานในพื้นที่บูรณาการร่วมกันในการจัดการศึกษา
- 4) จัดกลไกการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนให้มีประสิทธิภาพ
- 5) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำ

3. ข้อเสนอด้านยุทธศาสตร์

- 1) ยุทธศาสตร์เพื่อการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน
 - ด้านบุคลากร เตรียมความพร้อมบุคลากรของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีให้มีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ตลอดจนมีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากเดิม
 - ด้านงบประมาณ จัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีให้สอดคล้องกับภารกิจการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนและบูรณาการการใช้งบประมาณร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

- ด้านทรัพยากรการศึกษา จัดหาหรือใช้ทรัพยากรร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ เพื่อให้ทรัพยากรการศึกษาสามารถตอบสนองต่อผู้เรียนที่มีความหลากหลาย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น

- ด้านการจัดการ ออกแบบโครงสร้างการบริหารภายในและสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนภายนอกเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

2. ยุทธศาสตร์เพื่อการยกระดับการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

- กลุ่มเป้าหมาย ขยายกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนให้มีความครอบคลุมตามปรัชญาการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน เช่น ผู้พิการ แรงงานต่างด้าว หรือผู้ที่มีข้อจำกัดด้านเวลา เป็นต้น

- หลักสูตร เพิ่มหลักสูตรตามความต้องการเฉพาะของผู้เรียนให้มากขึ้น โดยเฉพาะหลักสูตรด้านทักษะอาชีพ

- การจัดการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนโดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในที่ตั้ง ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่น และมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรการศึกษาที่มีอยู่แล้วในพื้นที่

- การจัดการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนภายใต้ความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรมโดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกกลุ่ม

3. ยุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

- พันธมิตร ภาครัฐ - เอกชน จัดทำบันทึกข้อตกลง เพื่อการใช้ทรัพยากรการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างวิทยาลัยชุมชนกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจจัดการศึกษา หรือมีกลุ่มเป้าหมายอยู่ภายใต้การควบคุมดูแล

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี” เป็นการศึกษาแบบผสมผสานเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี และเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม ประกอบด้วย ผู้สำเร็จการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชุมชน จำนวน 9 คน ผู้สำเร็จการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน 266 คน และผู้สำเร็จการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 85 คน กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ผู้บริหาร สภาวิทยาลัยชุมชน อาจารย์ อาจารย์พิเศษ ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบันวิทยาลัยชุมชนปัตตานี เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามีแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถามใช้สำหรับรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลต่างๆ จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน 266 คน รองลงมามีรูปแบบการจัดการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 82 และน้อยที่สุดมีรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นชุมชน จำนวน 9 คน โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 261 คน เป็นเพศชาย จำนวน 99 คน ซึ่งส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วง 20 - 30 ปี จำนวน 185 คน รองลงมา อายุ 31 - 40 ปี จำนวน 63 และน้อยที่สุดคือ อายุมากกว่า 70 ปี จำนวน 2 คน ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 131 คน รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 69 และน้อยที่สุดประกอบอาชีพอื่นๆ จำนวน 6 คน ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช) จำนวน 169 คน รองลงมาประกาศนียบัตรชั้นสูง 81 คน และน้อยที่สุดระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 10 คน

2. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม และจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างผู้มี

ส่วนได้ส่วนเสียของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี เพื่อนำมาสร้างยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านนโยบายการบริหารงาน

ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีนโยบายการบริหารงานที่เอื้อให้แก่ผู้พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมา วิทยาลัยชุมชนปัตตานีมีนโยบายการบริหารงานด้านหลักสูตรทักษะอาชีพให้แก่ประชาชนตามความต้องการครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ หรือถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.28$) และวิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีนโยบายการบริหารงานที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก ($\bar{X} = 4.14$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในกลุ่ม

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างด้านนโยบายการบริหารงานวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ลักษณะของนโยบายของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีมีการกำหนดนโยบายมาจากประธานสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน (ส่วนกลาง) จึงทำให้ไม่มีความคล่องตัวและความเป็นอิสระในการบริหารงาน ดังนั้นแต่ละวิทยาลัยชุมชนก็จะมีการนำนโยบายหลักของส่วนกลางมากำหนดนโยบายของวิทยาลัยชุมชนเอง โดยคณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนที่สรรหามาจากทุกภาคหลากหลายสาขาอาชีพ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารงานและสามารถแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี มีนโยบายการบริหารงานด้านการจัดการศึกษาที่ให้ทุกคนสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเอง มีการกำหนดนโยบายที่ขึ้นกับบริบทของพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่นั้นๆ เป็นหลัก หลังจากนั้นก็นำมาศึกษาว่าสอดคล้องกับนโยบายของส่วนกลางหรือไม่ ถ้ามีความสอดคล้องและเหมาะสมก็นำไปใช้แต่ถ้าไม่สอดคล้องก็ปรับให้มีการพัฒนาไปด้วยกันได้ นอกจากนี้นโยบายที่มาจากสถาบันวิทยาลัยชุมชนและวิทยาลัยชุมชนเป็นผู้กำหนดแล้ว นโยบายของรัฐก็ยังให้การสนับสนุนการจัดการศึกษารูปแบบวิทยาลัยชุมชน โดยมีนโยบายที่เน้นการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลให้มีหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกให้การสนับสนุนวิทยาลัยชุมชนในการดำเนินงานด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารงานของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ได้แก่ นโยบายส่วนใหญ่จะกำหนดและเปลี่ยนแปลงตามส่วนกลาง และบางครั้งนโยบายเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ทางการเมือง อีกประเด็นก็คือจะเห็นได้ว่าภารกิจของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีมีความทับซ้อนกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นในพื้นที่ เพราะหลักการของวิทยาลัยชุมชนก็คือการให้ความรู้ตามความต้องการของผู้เรียน ดังนั้นหลักสูตรที่เกิดขึ้นล้วนมาจากความต้องการของผู้เรียนโดยสิ้นเชิง

2. ด้านหลักสูตร

ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่หลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และได้พัฒนา ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมา คือ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีหลักสูตรอนุปริญญาที่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ($\bar{X} = 4.17$) และวิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีหลักสูตรที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.10$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในกลุ่ม

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างด้านหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนปัตตานี วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีแนวคิด หลักการจัดการศึกษา และหลักสูตรที่หลากหลาย เอื้อให้กับทุกคนสามารถเข้ามาศึกษาหาความรู้ได้ตลอดชีวิต มีทั้งหลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพที่ตอบสนอง สอดคล้องความต้องการของผู้เรียน จากบริบทของพื้นที่ที่เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมจึงทำให้มีหลักสูตรที่เป็นหลักสูตรเฉพาะขึ้นตามความต้องการของคนในพื้นที่ เช่น หลักสูตรอิสลามศึกษา และทุกหลักสูตรมีการบรรจุรายวิชาที่เกี่ยวกับท้องถิ่นชุมชนไว้ในหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชุมชน หลักสูตรอนุปริญญามีการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ความร่วมมือจากหน่วยงานการศึกษาในการรับนักศึกษาจากวิทยาลัยชุมชนเพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ถึงแม้ว่าหลักสูตรจะมีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน แต่กระบวนการจัดทำหลักสูตรยึดโยงส่วนกลางไม่เอื้อต่อการปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมจึงทำให้บางหลักสูตรมีผู้เรียนน้อยจึงจำเป็นต้องปิดหลักสูตร

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน

ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้แก่ผู้พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมา คือ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการจัดการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่มีสภาพร่างกายไม่ปกติให้ได้รับการศึกษาหรือฝึกอบรมโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.15$) และวิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่มีความจำเป็นที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.04$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในกลุ่ม

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างด้านการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีมีการจัดการเรียนในรูปแบบภาคสมทบวันเสาร์ และวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาเรียนที่เหมาะสม โดยเปิดโอกาสให้กับผู้ที่พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสหรือผู้ที่มีงานประจำทำแต่อยากที่จะหา

ความรู้เพิ่มสามารถเข้ามาเรียนได้สะดวก มีค่าเทอมที่ต่ำ และเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ต้องการหาความรู้ เพื่อนำไปประกอบอาชีพโดยการฝึกอบรมด้านทักษะ ซึ่งทุกคนสามารถเข้ามาเรียนได้ตามความต้องการ มีการนำสื่อและนวัตกรรม เทคนิค วิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้กิจกรรมด้านประเพณี และวัฒนธรรมชุมชน เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมให้กับนักศึกษาเข้าไปเรียนรู้ร่วมกับชุมชน โดยใช้เครือข่ายหน่วยงานภายนอกในการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ส่วนปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอน คือ เรื่องเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ทำให้อาจารย์ผู้สอนมีความหวาดกลัวในการเดินทางส่งผลให้มีหน่วยจัดการเรียนสอนน้อยผู้เรียนต้องเดินทางเข้ามาเรียนหน่วยจัดวิทยาลัยชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในเมือง

4. ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่วิทยาลัยชุมชนปัตตานี จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนได้เพียงพอครอบคลุมทุกพื้นที่ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนได้เพียงพอครอบคลุมทุกพื้นที่ และวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการจัดกิจกรรมมากกว่าสอนในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.12$) และวิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีวัสดุ สื่อ และอุปกรณ์การศึกษาที่มีสภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรด้านทักษะอาชีพให้แก่ประชาชน โดยครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ หรือถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.08$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในกลุ่ม

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีมี อาคารเรียน อาคารฝึกปฏิบัติการด้านอาหาร เสริมสวย และตัดเย็บ ห้องสมุด ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน โดยทรัพยากรทางการศึกษาบางส่วนได้มาจากเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรรายปี ใช้ประโยชน์เพื่อการจัดการเรียนการสอนทุกๆ หลักสูตรแก่ประชาชน ในด้านเป็นสื่อการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ เครื่องมือฝึกปฏิบัติ และสถานที่เรียน ทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อปวงชนที่มีอยู่ในชุมชนอยู่แล้วส่วนใหญ่มักจะใช้เพื่อการศึกษาวิจัย และเป็นแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมให้แก่นักศึกษาในแต่ละรายวิชา แนวทางการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อปวงชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เปิดให้หน่วยงานภายนอกหรือภาคีเครือข่าย สามารถเข้ามาใช้บริการได้อย่างสะดวก และครบวงจร ทั้งนี้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการศึกษาก็ยังไม่คุ้มค่าเพราะส่วนใหญ่แล้วจะมีการเรียนการสอนแค่วันเสาร์และวันอาทิตย์ ส่วนวันอื่นๆ นักศึกษาก็ไม่ได้เข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการศึกษาที่มี นอกจากนี้

แล้วเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบทำให้นักศึกษาไม่สามารถเข้าไปศึกษาแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่ในชุมชนได้

5. ด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่

ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการวางแผนอัตรากำลังคนและบุคลากรให้เหมาะสมและเพียงพอต่อผู้เรียน และวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ได้ดำเนินการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความ สามารถ เพื่อพัฒนาการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ($\bar{X} = 4.16$) และบุคลากรและเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีความรู้ความสามารถในการให้บริการ เช่น สามารถตอบคำถาม ชี้แจงข้อสงสัย ให้คำแนะนำ ช่วยแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในกลุ่ม

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ มีวิธีการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งกำหนดอัตราโดยสถาบันวิทยาลัยชุมชน คุณลักษณะข้าราชการครูนอกจากจะมีคุณลักษณะทางด้านวิชาชีพหรือศาสตร์ที่ตนเองได้ศึกษาและวิชาชีพครูแล้วนั้น สิ่งสำคัญอย่างมากจะต้องมีความเข้าใจและมีทักษะในการจัดการศึกษาในชุมชน นอกจากนี้ต้องมีจิตสาธารณะ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ควรเป็นคนที่เพราะสามารถเข้าใจบริบทพื้นที่ บริบททางสังคม และคนในพื้นที่ด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี มีการสนับสนุน ส่งเสริมบุคลากรให้อบรมสัมมนา เพื่อนำมาพัฒนาตนเองและองค์กรอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารคนที่มีอยู่จำนวนน้อยให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เช่น เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สามารถช่วยในเรื่องการบริการการศึกษา งานธุรการ หรืองานเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน นอกจากนี้แล้ววิทยาลัยชุมชนปัตตานียังมีอาจารย์พิเศษและวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกที่มาสอนเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน สามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

ข้อเสนอด้านวิสัยทัศน์

วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มุ่งการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรี และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพตามความต้องการ โดยเปิดโอกาสให้กับทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ และถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ ภายใต้ความหลากหลายวัฒนธรรมสอดคล้องกับวิถีชีวิต

ข้อเสนอด้านพันธกิจ

1. การจัดการศึกษาระดับอนุปริญาและด้านทักษะอาชีพให้ทั่วถึงตอบสนองกับผู้เรียนที่แตกต่างและหลากหลาย และยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น
2. จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เสริมสร้างสังคมสันติสุข และเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม
3. ส่งเสริมใช้เครือข่ายหน่วยงานในพื้นที่บูรณาการร่วมกันในการจัดการศึกษา
4. จัดกลไกการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนให้มีประสิทธิภาพ
5. การจัดการศึกษาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำ

ข้อเสนอด้านยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์เพื่อการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน
 - ด้านบุคลากร เตรียมความพร้อมบุคลากรของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีให้มีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ตลอดจนมีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากเดิม
 - ด้านงบประมาณ จัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีให้สอดคล้องกับภารกิจการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนและบูรณาการใช้งบประมาณร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน
 - ด้านทรัพยากรการศึกษา จัดหาหรือใช้ทรัพยากรร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ เพื่อให้ทรัพยากรการศึกษาสามารถตอบสนองต่อผู้เรียนที่มีความหลากหลาย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น
 - ด้านการจัดการ ออกแบบโครงสร้างการบริหารภายในและสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนภายนอกเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวง
2. ยุทธศาสตร์เพื่อการยกระดับการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน
 - กลุ่มเป้าหมาย ขยายกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนให้มีความครอบคลุมตามปรัชญาการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน เช่น ผู้พิการ แรงงานต่างด้าว หรือผู้ที่มีข้อจำกัดด้านเวลา เป็นต้น
 - หลักสูตร เพิ่มหลักสูตรตามความต้องการเฉพาะของผู้เรียนให้มากขึ้น โดยเฉพาะหลักสูตรด้านทักษะอาชีพ
 - การจัดการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนโดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในที่ตั้ง ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่น และมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรการศึกษาที่มีอยู่แล้วในพื้นที่
 - การจัดการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนภายใต้ความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรมโดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกกลุ่ม

3. ยุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

- พันธมิตร ภาครัฐ - เอกชน จัดทำบันทึกข้อตกลง เพื่อการใช้ทรัพยากรการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างวิทยาลัยชุมชนกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจจัดการศึกษา หรือมีกลุ่มเป้าหมายอยู่ภายใต้การควบคุมดูแล

การอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี” ผลจากการประเมินประสิทธิภาพ จะเป็นตัวกำหนดทิศทางในการปรับปรุงแก้ไขตลอดจนพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ซึ่งยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี จะช่วยกำหนดทิศทาง และแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ตลอดจนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในชุมชน โดยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี เป็นส่วนหนึ่งเพิ่มเติมให้แก่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดปัตตานีให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น และเป็นการสนองนโยบายของรัฐในการสร้างความสามารถและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ให้ถึงประชาชนในระดับรากหญ้าในท้องถิ่น โดยดำเนินการจัดการศึกษาระดับอนุปริญาและการจัดการศึกษาด้านการฝึกทักษะอาชีพ ตามหลักสูตรที่เน้นความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีที่สำคัญ แบ่งออกได้เป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านนโยบายการบริหารงาน นโยบายการบริหารงานที่เอื้อให้แก่ผู้พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีนโยบายการบริหารงานด้านหลักสูตรทักษะอาชีพให้แก่ประชาชนตามความต้องการ ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ หรือถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ กวินท์ พินิจำรัส (2555) ได้ศึกษาประสิทธิผลการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย พบว่า ในภาพรวมของประสิทธิผลการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทยได้รับอิทธิพล ในลักษณะภาพรวมจากทุกๆ ปัจจัยหากพิจารณาเฉพาะอิทธิพลทางตรง โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงานของวิทยาลัยชุมชน มีความสำคัญที่สุดมากกว่า ด้านลักษณะสภาพแวดล้อม

ของวิทยาลัยชุมชน ด้านการประกันคุณภาพภายในของวิทยาลัยชุมชน และด้านลักษณะของบุคลากร
ในองค์การของวิทยาลัยชุมชน ตามลำดับ

2. ด้านหลักสูตร วิทยาลัยชุมชนปัตตานีใช้หลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้าน
ทักษะอาชีพของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และได้พัฒนาตนเอง หลักสูตรด้าน
ทักษะอาชีพให้แก่ประชาชนตามความต้องการ ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุก
ฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ หรือถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยก
การปฏิบัติ และผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากหลักสูตรที่เรียนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี สามารถไป
ประยุกต์ใช้กับอาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ สุพากรณ์ รุ่งแกร (2554)
ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาผ่านการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร พบว่าวิทยาลัยชุมชน
สมุทรสาครมีแนวทางการจัดการศึกษาโดยดำเนินการตามปรัชญาที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อสร้างโอกาส
ให้กับคนในชุมชน โดยจัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรร่วมกับชุมชนและสถานประกอบการในพื้นที่
เน้นการพัฒนาคน พัฒนาท้องถิ่น และพัฒนาประเทศ ผู้เรียน สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียน
นำไปประยุกต์ใช้กับงานที่ทำได้เป็นอย่างดี และช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้มีรายได้และ
การพัฒนาอาชีพเพิ่มขึ้น

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่มี
ความจำเป็นที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้ในการจัดการ
เรียนการสอน สนับสนุนกิจกรรมของชุมชนด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านประเพณี และมีการ
จัดการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่มีสภาพร่างกายไม่ปกติให้ได้รับการศึกษาหรือ
ฝึกอบรมโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ ทั้งนี้ยังส่งเสริมและนำนวัตกรรมเทคนิควิธีการใหม่ๆ ในการ
จัดการศึกษาเพื่อปวงชน ที่เหมาะสมสำหรับผู้สอนมาใช้ในการกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ
วันพิชิต ศรีสุข (2556) ได้ศึกษายุทธศาสตร์ทางการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมของวิทยาลัยชุมชนใน
เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า แผนพัฒนาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ
จังหวัดชายแดนภาคใต้ และยุทธศาสตร์จะมุ่งเน้นการปฏิบัติ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการมุ่งเน้น
การกระจายอำนาจสู่ชุมชน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนเน้น
หลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่และสอดคล้องกับบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม ด้านการ
การประกันคุณภาพทางการศึกษามุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และการกำหนดเกณฑ์ที่สอดคล้อง
กับการบริบทของภูมิสังคม และยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรทางการศึกษามุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่
แล้วในพื้นที่ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่แล้วของวิทยาลัยชุมชนให้มีความใกล้ชิดกับผู้เรียนที่อยู่
ห่างไกล

4. ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายต่อการจัด
การศึกษาเพื่อปวงชนได้เพียงพอครอบคลุมทุกพื้นที่ มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการจัดกิจกรรมมากกว่า
สอนในชั้นเรียน ใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้มุ่งพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียนตามศักยภาพ มีวัสดุ สื่อ
และอุปกรณ์การศึกษาที่มีสภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอนุปริญญาให้แก่ผู้พลาด
โอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา และการจัด
หลักสูตรทักษะอาชีพให้แก่ประชาชน โดยครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุก
ฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ หรือถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยก

การปฏิบัติ ซึ่งมีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกันกับ สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน (2556 : 9) ที่ได้กล่าวถึง หลักการบริหารของวิทยาลัยชุมชน พบว่า เน้นคุณภาพและการใช้ประโยชน์ จัดการสอนและฝึกอบรมที่มีคุณภาพมุ่งผลให้ผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับบริการมีความสามารถตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น และรูปแบบวิธีการที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อบุคคลและชุมชน เช่น การจัดแบบสะสมหน่วยกิต จัดหลักสูตรสนองความต้องการด้านสังคม วัฒนธรรม สุขภาพ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

5. ด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ได้ดำเนินการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ มีการวางแผนอัตรากำลังคนและบุคลากรให้เหมาะสมและเพียงพอต่อผู้เรียนเพื่อพัฒนาการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนบุคลากรและเจ้าหน้าที่ มีความรู้ มีความพร้อม ได้จัดเตรียมกระบวนการต่างๆ ของการเรียนการสอน มี และความสามารถในการให้บริการ การปฏิบัติต่อผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกปฏิบัติ ทั้งหลักสูตร อนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ สัมมา ธรณีย์ (2556 : 98) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง มีการแบ่งงานในการบริหารออกเป็นด้าน ๆ ด้านบริหารงานบุคลากร หมายถึง กระบวนการในการแสวงหาบุคคลที่เหมาะสม เพื่อให้ได้คนมาร่วมงาน การใช้บุคลากรให้เหมาะสมกับงานที่จะมอบหมาย การบำรุงรักษา และพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ตลอดจนการประเมินผลงานของบุคลากร เพื่อส่งเสริมให้มีตำแหน่งที่สูงขึ้น การเปลี่ยนตำแหน่งที่เหมาะสม หรือ การให้พ้นจากหน้าที่ตามวาระ

2. ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

วิทยาลัยชุมชนปัตตานี เป็นวิทยาลัยชุมชนในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่พบว่าประชาชนในพื้นที่ต้องการโอกาสในการศึกษาทั้งการศึกษาในระดับอนุปริญญาและการศึกษาด้านทักษะอาชีพ ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ และถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยก การปฏิบัติ โดยข้อเสนอยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ที่ควรจะเป็น ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์เพื่อการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ได้แก่ ด้านบุคลากร โดยการเตรียมความพร้อมบุคลากรของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีให้มีความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ตลอดจนมีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากเดิม ด้านงบประมาณ จัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีให้สอดคล้องกับภาระกิจการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนและบูรณาการการใช้งบประมาณร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ด้านทรัพยากรการศึกษา จัดหาหรือใช้ทรัพยากรร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ เพื่อให้ทรัพยากรการศึกษาสามารถตอบสนองต่อผู้เรียนที่มีความหลากหลาย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น ด้านการจัดการ ออกแบบโครงสร้างการบริหารภายในและสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนภายนอก เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวง ซึ่งสอดคล้องกับ วันพิชิต ศรีสุข (2556 : 275) กล่าวว่า การบริหารจัดการโดยการสร้างความร่วมมือหรือถ่ายโอนอำนาจของวิทยาลัยชุมชนให้ท้องถิ่นมีส่วนในการบริหารจัดการมากขึ้น และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานศึกษา หน่วยงานราชการ และองค์กรการ

ปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่ในพื้นที่ 2) ยุทธศาสตร์เพื่อการยกระดับการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน การขยายกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนให้มีความครอบคลุมตามปรัชญาการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน เช่น ผู้พิการ แรงงานต่างด้าว หรือผู้ที่มีข้อจำกัดด้านเวลา เป็นต้น โดยเพิ่มหลักสูตรตามความต้องการเฉพาะของผู้เรียนให้มากขึ้น โดยเฉพาะหลักสูตรด้านทักษะอาชีพ การจัดการเรียนการสอนโดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในที่ตั้ง ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่น และมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรการศึกษาที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ และจัดการเรียนการสอนภายใต้ความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรมโดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกกลุ่ม ซึ่งสัมมา รณิธย์ (2556 : 96) ก็มีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ การบริหารสถานศึกษาหรือการบริหารงานโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินการในการสนับสนุนและส่งเสริมแก่บุคลากร ให้เกิดกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารต้องตระหนักว่าทุกกิจกรรมในการบริหารจัดการต้องเน้นให้เกิดคุณภาพตามเป้าหมาย เป็นที่พึงพอใจให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสีย โดยมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered Student) ที่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถตามศักยภาพ และตามความเหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการตามเป้าหมายทางการศึกษาต้องการ และ 3) ยุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน พันธมิตร ภาครัฐ - เอกชน โดยจัดทำบันทึกข้อตกลงเพื่อการใช้ทรัพยากรการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างวิทยาลัยชุมชนกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจจัดการศึกษา หรือมีกลุ่มเป้าหมายอยู่ภายใต้การควบคุมดูแล ซึ่งสอดคล้องกับ วันพิชิต ศรีสุข (2556 : 273 - 274) กล่าวว่า วิทยาลัยชุมชนควรเร่งดำเนินการสร้างพันธมิตรในการจัดการศึกษากับสถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเรียนต่อได้ตามความต้องการ ทั้งนี้ อาจเป็นการพัฒนาหลักสูตรร่วมกันที่มีเอกลักษณ์เฉพาะสำหรับพื้นที่ที่สามารถต่อยอดในระดับที่สูงขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่อง “ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี” จะช่วยกำหนดทิศทาง และแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการในพื้นที่

1.1 พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ที่พิจารณาถึงความแตกต่างหลากหลายของคนในพื้นที่ มุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลายและเป็นการศึกษาตลอดชีวิต มีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม และระบบการจัดการศึกษาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของคนในพื้นที่

1.2 เร่งขยายหน่วยจัดการเรียนการสอนทั้งในรูปแบบของหลักสูตรอนุปริญญา และหลักสูตรด้านทักษะอาชีพ บูรณาการร่วมกับแหล่งทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นหน่วยจัดการเรียนการสอนและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ถาวรและมีคุณภาพ เพื่อให้มีความเอื้อให้กับผู้ที่

ต้องการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่อย่างทั่วถึง นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายด้านการจัดการเรียนการสอนกับหน่วยงานในพื้นที่ ให้เข้ามามีบทบาทร่วมกับวิทยาลัยชุมชนในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถือว่าเป็นหน่วยงานอยู่ใกล้ชิดกับคนในชุมชนมากที่สุด

1.3 บุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ควรมีกำหนดคุณลักษณะของผู้สมัครที่มาจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะคนในพื้นที่จะมีความเข้าใจบริบทพื้นที่ บริบททางสังคมวัฒนธรรมมากกว่าคนนอกพื้นที่ และสามารถปฏิบัติงานได้โดยไม่เกิดความหวาดกลัว

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษา สถานการณ์การจัดการศึกษาในปัจจุบันของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดยุทธศาสตร์ทางการศึกษาเพื่อปวงชน แต่ในขณะเดียวกันการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนมิได้หยุดนิ่งตามสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน แต่มีพลวัตไปตามสถานการณ์ทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ใหม่เป็นระยะเพื่อพัฒนาการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีบนพื้นฐานความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บรรณานุกรม

- กวิวิท พิจารย์ส. (2555). **ประสิทธิผลการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาความเป็นผู้นำและการบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- กัญญาภักดิ์ สิงห์คำ. (2541). **การประเมินผู้สำเร็จการศึกษา ระดับอนุปริญญาวิทยาลัยชุมชน มุกดาหาร ปีการศึกษา 2547 – 2549**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตร และการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). **มหาวิทยาลัยที่ทางแยก**. กรุงเทพฯ : ส.เอเชีย เพรส(1989).
- ขาว ธนวนินนาม. (2550). **ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของ เทศบาลตำบลเกาะพะงัน อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. สารนิพนธ์รัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จรัส สุวรรณเวลา. (2545). **อุดมศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). **การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทรานี สงวนนาม. (2551). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : บุ๊ค พอยท์.
- เฉลิม คุณาวิชานันท์. (2558). “การศึกษายุทธศาสตร์”. **วารสารหลักเมือง**. 15(175), 19 – 24.
- ชไมพร กาญจนกิจสกุล. (2555). **ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์**. ตาก : โพรเจกท์ ไฟฟ์-ไฟฟ์.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2550). **หลักการบริหารการศึกษาและจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- ณรงค์ชัย สมศรี. (2554). **ทำการศึกษาวิถีชีวิตและการใช้การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนา ชุมชนของชาวบ้านชุมชนบ้านคำบ่น ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). **ทฤษฎีการจูงใจ**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธารทิพย์ ภิรมย์อนุกุล. (2548). **แผนการศึกษาเพื่อปวงชนของเวียดนาม**. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ข้าวฝาง.
- นภดล พูนสวัสดิ์. (2551). **ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นภดล เองเจริญ. (2546). **เทคนิคการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ข้าราชการ.

- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล. (2554). **ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสนอง ปัจโจปการีและทงศักดิ์ ใจสบาย. (2555). **เทคนิคการศึกษาระดับอุดมศึกษา**. นนทบุรี : สัมผัสปัญญา.
- ภนิดา เพ็ญประภัสร์. (2552). **บทบาทของวิทยาลัยชุมชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2555). **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. ชลบุรี : มนตรี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์ พลัสบีเคชั่นส์.
- วันพิชิต ศรีสุข. (2556). **ยุทธศาสตร์ทางการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมของวิทยาลัยชุมชนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วิทยาลัยชุมชนปัตตานี. (2556). **รายงานการประเมินผลตนเองวิทยาลัยชุมชนปัตตานี**. ปัตตานี : วิทยาฯ.
- _____ . (2557). **รายงานผลการดำเนินงานวิทยาลัยชุมชนปัตตานีประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2557**. ปัตตานี : วิทยาฯ.
- วิวรรธน์ มุขดี. (2548). **การบริหารการคลังสาธารณะและงบประมาณ**. อุดรดิตต์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2545). **ทฤษฎีองค์การ**. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- สัญญา สัญญาวิรัตน์. (2544). **ทฤษฎีองค์การประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัมมา ธรนิธย์. (2556). **หลัก ทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2551). **คู่มือเทคนิคการปรับปรุงและพัฒนาองค์การเวอร์ชัน 1.0**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นแอนด์พับลิชชิง.
- สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน. (2556). **การจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรอบนโยบายและแนวทางการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและบริการวิชาการของวิทยาลัยชุมชน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- สุนันทา แสงทอง. (2556). **รายงานการวิจัยเรื่องการก่อเกิดพัฒนาการและทิศทางในอนาคตของวิทยาลัยชุมชน**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

- สุพาภรณ์ รุ่งแกร. (2554). **กระบวนการพัฒนาผ่านการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรชีวภาพ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- สุรพงษ์ โสณะเสถียร. (2555). **หลักและทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : ระเบียบทอง.
- สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2547). **การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรวรรณ นิมิตลุง. (2552). การศึกษาแบบมีส่วนร่วม หนทางนำไปสู่การศึกษาเพื่อปวงชน. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**, 1(2), 40 – 53.
- อุทิศ ขาวเขียว. (2549). **การวางแผนกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2546). **กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแนวคิดสู่ปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : บั๊ค พอยด์.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Prince of Songkla University
Pattani Campus
ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี
“Management Strategies for Education for All of Pattani Community College”

.....
คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นการเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อนำมาพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

2. ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในวิทยาลัยชุมชนปัตตานี จำนวน 360 คน

3. ผู้วิจัยขอรับรองว่า ข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับจากความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อนำมาพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีต่อไป การนำเสนอข้อมูลนั้นจะนำเสนอในภาพรวม ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อตัวของท่านแต่อย่างใด

4. แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

5. คำจำกัดความ การศึกษาเพื่อปวงชน หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับผู้พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา และการจัดการศึกษาหลักสูตรด้านทักษะอาชีพให้แก่ประชาชนตามความต้องการ ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ และถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ

ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นายสุวัฒน์ ปุຍพรม

นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ให้ตรงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวท่านให้มากที่สุด

1. เพศ

1. หญิง 2. ชาย

2. อายุ.....ปี

3. อาชีพ

1. ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 2. พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน 3. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
 4. เกษตรกร 5. รับจ้างทั่วไป
 6. นักเรียน/นักศึกษา 7.ว่างงาน/ไม่มีงานทำ
 8. อื่นๆ ระบุ.....

4. ระดับการศึกษา

1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
 4. ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) 5. ปริญญาตรี
 6. สูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนด ตามระดับความเป็นจริงเพียงช่องเดียวที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงมากที่สุด
 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงมาก
 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำ
 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำที่สุด

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ตาม การรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ที่ สุด น้อย
	5	4	3	2	1
ด้านนโยบายการบริหารงาน					
1. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีนโยบายการบริหารงานที่เอื้อให้แก่ผู้พลัดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา					
2. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีนโยบายการบริหารงานด้านหลักสูตรทักษะอาชีพให้แก่ประชาชนตามความต้องการครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ หรือถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ					
3. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีนโยบายการบริหารงานด้านจัดการจัดการศึกษาที่ให้ทุกคนสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเอง					
4. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีนโยบายการบริหารงานที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก					
5. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี เป็นศูนย์กลางเครือข่ายการจัดการศึกษาที่มีนโยบายการบริหารงานเพื่อให้ทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกปฏิบัติ					
ด้านหลักสูตร					
6. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีหลักสูตรเฉพาะในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนตามบริบทของจังหวัด					
7. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีหลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่หลากหลายสอดคล้องกับผู้เรียน					
8. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีหลักสูตรอนุปริญญาที่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้พลัดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา					

รายการประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ที่ สุด น้อย
	5	4	3	2	1
9. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีหลักสูตรด้านทักษะอาชีพให้แก่ประชาชนตามความต้องการ ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ หรือถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ					
10. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีเครือข่ายชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ร่วมดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร					
11. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีหลักสูตรในรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่มีความเหมาะสมเป็นไปตามความต้องการของสังคม					
12. หลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และได้พัฒนาตนเอง					
13. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีหลักสูตรที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน					
14. ความรู้ที่ได้จากหลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี สามารถไปประยุกต์ใช้กับอาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม					
ด้านการจัดการเรียนการสอน					
15. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการจัดเนื้อหากิจกรรมที่มีความจำเป็นที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน					
16. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการจัดการเรียนการสอนที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
17. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการวางแผนการสอนในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่สอดคล้องเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน					

รายการประสิทธิผลการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ที่ สุด น้อย
	5	4	3	2	1
18. การจัดกิจกรรมของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ด้านการศึกษา เพื่อปวงชนสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่					
19. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีจัดการศึกษาที่สนับสนุนกิจกรรม ของชุมชนด้านสังคม					
20. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีจัดการศึกษาที่สนับสนุนกิจกรรม ของชุมชนด้านวัฒนธรรม					
21. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีจัดการศึกษาที่สนับสนุนกิจกรรม ของชุมชนด้านประเพณี					
22. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบ การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเองของ ผู้เรียนได้อย่างครบถ้วนทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ					
23. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีเครือข่ายศิษย์เก่าในชุมชนเข้ามา ทำงานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในชุมชน					
24. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ ในการทำงานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตใน ชุมชน					
25. การจัดกิจกรรมด้านการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัย ชุมชนปัตตานี มีความหลากหลายเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย					
26. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ เปิดโอกาสให้แก่ผู้พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษา ระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา					
27. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ให้แก่ประชาชนตามความต้องการ ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุก วัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ หรือถิ่น ที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยก การปฏิบัติ					

รายการประสิทธิผลการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ที่ สุด น้อย
	5	4	3	2	1
28. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการจัดการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่มีสภาพร่างกายไม่ปกติให้ได้รับการศึกษาหรือฝึกอบรมโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ					
29. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ได้ส่งเสริมและนำนวัตกรรมเทคนิควิธีการใหม่ๆ ในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ที่เหมาะสมสำหรับผู้สอนมาใช้ในการบวนการจัดการเรียนรู้อ					
ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา					
30. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนในชุมชนให้มีความหลากหลายและเพียงพอสอดคล้องกับความต้องการการเรียนรู้ของชุมชนตามศักยภาพ					
31. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้มุ่งพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียนตามศักยภาพ					
32. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนได้เพียงพอครอบคลุมทุกพื้นที่					
33. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการจัดกิจกรรมมากกว่าสอนในชั้นเรียน					
34. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีวัสดุ สื่อ และอุปกรณ์การศึกษาที่มีสภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอนุปริญญาให้แก่ผู้พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา					
35. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีวัสดุ สื่อ และอุปกรณ์การศึกษาที่มีสภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรด้านทักษะอาชีพให้แก่ประชาชน โดยครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย ทุกฐานะ ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ หรือถิ่นที่อยู่อาศัย ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ					

รายการประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของ วิทยาลัยชุมชนปัตตานี	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ที่ สุด น้อย
	5	4	3	2	1
ด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่					
36. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีการวางแผนอัตรากำลังคนและบุคลากรให้เหมาะสมและเพียงพอต่อผู้เรียน					
37. วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ได้ดำเนินการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เพื่อพัฒนาการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน					
38. บุคลากรและเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีความรู้ ความสามารถในการให้บริการ เช่น สามารถตอบคำถาม ชี้แจงข้อสงสัย ให้คำแนะนำ ช่วยแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง น่าเชื่อถือ					
39. บุคลากรและเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี มีความพร้อม ได้จัดเตรียมกระบวนการต่างๆ ของการเรียนการสอน ทั้งหลักสูตรอนุปริญญาและหลักสูตรด้านทักษะอาชีพได้อย่างเหมาะสม					
40. บุคลากรและเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี ปฏิบัติต่อผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกปฏิบัติ					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. ด้านนโยบายการบริหารงาน

.....
.....

2. ด้านหลักสูตร

.....
.....

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน

.....
.....

4. ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

.....
.....

5. ด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่

.....
.....

ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. เวลา.....น. ที่ให้สัมภาษณ์
สถานที่ทำการสัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ(ยศ).....นามสกุล.....

เพศ.....อายุ.....ปี ระดับการศึกษา.....

2. ตำแหน่ง/บทบาทหน้าที่

- ผู้บริหาร
- กรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนปัตตานี
- อาจารย์
- ผู้แทนอาจารย์พิเศษ
- ผู้แทนศิษย์เก่าวิทยาลัยชุมชนปัตตานี
- ผู้แทนศิษย์ปัจจุบันวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี

1. ด้านนโยบายการบริหารงาน

- 1.1 ลักษณะของนโยบายการบริหารงานวิทยาลัยชุมชนปัตตานีเป็นอย่างไร
- 1.2 จุดเด่นด้านนโยบายการบริหารงานวิทยาลัยชุมชนปัตตานีเป็นอย่างไร
- 1.3 จุดด้อยหรือข้อจำกัดด้านนโยบายการบริหารงานวิทยาลัยชุมชนปัตตานีเป็นอย่างไร
- 1.4 นโยบายการบริหารงานของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีมีความเอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนหรือไม่ อย่างไร
- 1.5 วิทยาลัยชุมชนปัตตานีควรพัฒนาหรือปรับปรุงนโยบายการบริหารงานอย่างไรเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

2. ด้านหลักสูตร

- 2.1 หลักสูตรของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีมีหลักสูตรอะไรบ้าง
- 2.2 มีการพัฒนาหลักสูตรแต่ละหลักสูตรอย่างไร
- 2.3 หลักสูตรที่ใช้มีจุดเด่นหรือจุดด้อยอะไรบ้าง
- 2.4 หลักสูตรของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีมีความเอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนหรือไม่ อย่างไร
- 2.5 การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนหลักสูตรของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีในอนาคตคิดว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงอะไรบ้าง

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน

- 3.1 การจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีเป็นอย่างไร
- 3.2 วิทยาลัยชุมชนปัตตานีควรมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอย่างไร จึงจะมีความเอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

4. ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

- 4.1 ทรัพยากรทางการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนปัตตานีมีอะไรบ้าง
- 4.2 ทรัพยากรทางการศึกษาเหล่านี้มีที่มาอย่างไร
- 4.3 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อปวงชนเป็นอย่างไร
- 4.4 ทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อปวงชนที่มีอยู่แล้วในชุมชนมีการใช้ประโยชน์มากน้อยเพียงใด
- 4.5 แนวทางการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อปวงชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดควรมีลักษณะอย่างไร

5. ด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่

- 5.1 บุคลากรและเจ้าหน้าที่มีเพียงพอหรือไม่
- 5.2 วิธีการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากรและเจ้าหน้าที่มีวิธีการอย่างไร
- 5.2 คุณลักษณะของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนควรเป็นอย่างไร

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นายสุวัฒน์ ปุຍพรม	
รหัสประจำตัวนักศึกษา	5720220618	
วุฒิการศึกษา		
วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วิทยาศาสตร์บัณฑิต	มหาวิทยาลัยทักษิณ	2549

ทุนการศึกษา

ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปี 2559

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
สำนักงานเกษตรอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

สุวัฒน์ ปุຍพรม, 2560, “ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนของวิทยาลัยชุมชนปัตตานี” ใน
การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ 9 ในวันพุธที่ 31 พฤษภาคม 2560.
ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.